

กรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

The Bureau of Registration Administration

เอกสารประกอบการนิเทศงานทะเบียนและบัตรฯ

คำถาม - คำตอบ งานทะเบียนและบัตรฯ ที่น่าสนใจ

โครงการนิเทศงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

ระหว่างวันที่ 10 - 14 มิถุนายน 2567
ในพื้นที่ จังหวัดชุมพร

รวบรวมโดย

ส่วนส่งเสริมการทะเบียนและบัตร

Call Center 1548

สอบถามงานทะเบียนฯ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำถาม - คำตอบ ที่ประชาชนให้ความสนใจ	
ส่วนทะเบียนราษฎร	
๑. การเกิด/การแจ้งเกิดเกินกำหนด	๓
๒. การตาย	๔
๓. บ้านและทะเบียนบ้าน	๗
๔. การย้ายที่อยู่	๑๑
๕. การเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน	๑๓
๖. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร	๑๖
๗. ค่าธรรมเนียม	๑๘
คำถาม - คำตอบ ที่ประชาชนให้ความสนใจ	
ส่วนการทะเบียนทั่วไป	
๑. การจดทะเบียนสมรส	๒๐
๒. การจดทะเบียนหย่า	๒๓
๓. ทะเบียนชื่อบุคคล	๒๔
๔. พินัยกรรม	๓๑
๕. การจดทะเบียนรับรองบุตร	๓๔
๖. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม	๓๖
๗. การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม	๓๘
คำถาม - คำตอบ ที่ประชาชนให้ความสนใจ	
ส่วนงานบัตรประจำตัวประชาชน	
๑. การทำบัตรประจำตัวประชาชน	๓๙
๒. การขอมีบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก	๔๑
๓. กรณีบัตรเต็มหมดอายุ	๔๔
๔. กรณีบัตรหายหรือบัตรถูกทำลาย	๔๗
๕. กรณีบัตรชำรุดในสาระสำคัญ	๔๙
๖. การขอตรวจหลักฐานหรือคัดรับรองสำเนารายการเกี่ยวกับบัตร	๕๐
๗. อื่นๆ	๕๓

คำถาม – คำตอบ ที่ประชาชนให้ความสนใจ ส่วนทะเบียนราษฎร

*****

๑. การเกิด/การแจ้งเกิดเกินกำหนด

(๑) **คำถาม** รพ. ก ได้ส่งต่อคนไข้เพื่อให้ไปคลอดที่ รพ. ข แต่คนไข้คลอดระหว่างทางในเขตพื้นที่ อ. ง โดยพยาบาลโรงพยาบาล ก เป็นคนตัดสายสะดือแล้วมาที่ รพ.ง เพื่อดูแลรักษาเบื้องต้น จากนั้นส่งเด็กไปที่ รพ. ข ถามว่า รพ.แห่งใดต้องเป็นผู้ออกหนังสือรับรองการเกิด ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ รพ. ก เป็นผู้ออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๑/๑) เนื่องจากเป็นบุคลากรสาธารณสุขของโรงพยาบาล ที่มีส่วนร่วมรักษาพยาบาล จึงสามารถออกหนังสือรับรองการเกิดในนามของโรงพยาบาล หรือสถานพยาบาลนั้นได้

ข้อกำหนด/หนังสือสั่งการ

หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๒๔ สว. ๑๖ ก.ค. ๒๕๕๘

(๒) **คำถาม** เพื่อนคิดฉันเป็นคนสัญชาติเมียนมา ทำงานเป็นอาจารย์สอนภาษาในมหาวิทยาลัย มีหนังสือเดินทางและใบอนุญาตทำงาน คลอดบุตรในไทยเจ้าหน้าที่ออกสูติบัตรให้เป็น ทร.๐๓ และเด็กได้รหัส ๐๐ ไม่ทราบว่าถูกต้องหรือไม่ หรือว่ากรณีนี้เด็กต้องได้ ทร.๐๓ และเลข ๗ หรือไม่

คำตอบ ประเภทของสูติบัตรที่ออกให้แก่เด็กขึ้นอยู่กับสิทธิและสถานะการอาศัยอยู่ในราชอาณาจักรของบิดามารดาของเด็กในขณะที่เกิดเป็นสำคัญ แล้วแต่ว่าสถานะของบิดาหรือมารดาฝ่ายใดดีกว่ากันเมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่าสถานะของบิดาเป็นอย่างไร และสถานะของมารดาปรากฏว่าเป็นแรงงาน ดังนั้น เด็กที่เกิดจึงได้สถานะตามมารดาเป็นบุคคลประเภท ๐๐ ประเภทสูติบัตร ท.ร. ๐๓ และนายทะเบียนต้องเพิ่มชื่อและรายการบุคคลของเด็กไว้ในทะเบียนประวัติ ท.ร. ๓๘ ของมารดา

(๓) **คำถาม** กรณีบัตรประจำตัวประชาชนไม่มีวันเดือนเกิด แล้วต้องการให้ทางสำนักทะเบียนอำเภอ ลงรายการในทะเบียนบ้านเป็น วันที่ ๑ มกราคม จะสามารถขอออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร. ๒๐/๑) ได้ด้วยหรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักทะเบียนกลางได้จัดทำประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการในการขอหนังสือรับรองการเกิดไว้เกี่ยวกับบุคคลที่สามารถยื่นคำขอได้ จะต้องเป็นผู้ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้แจ้งการเกิด หรือแจ้งการเกิดแล้ว แต่ไม่มีสูติบัตรหรือสูติบัตรชำรุดสูญหาย และสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องไม่สามารถคัดสำเนาสูติบัตรหรือทะเบียนคนเกิดได้ หากผู้ยื่นคำขอเป็นบุคคลตามเงื่อนไขก็สามารถขอหนังสือรับรองการเกิดตามมาตรา ๒๐/๑ ได้ ถึงแม้ว่าผู้ยื่นคำขอจะเป็นบุคคลผู้มี วัน เดือน ปี เกิด ตามบทบัญญัติมาตรา ๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็ตาม

(๔) **คำถาม** กรณีต้องการแจ้งการเกิดเกินกำหนด กรณีบิดา มารดา มีใช้คนไทยให้บุตรจำนวน ๒ คน ดังนี้ บุตรคนที่ ๑. บุตรมีหนังสือรับรองการเกิดจากโรงพยาบาล โดยขณะแจ้งเพื่อออกหนังสือรับรองการเกิดบิดา ใช้ใบรับรองต่างตัว มีชื่อตัวชื่อสกุล (นายประเสริฐ ***)

บุตรคนที่ ๒. ไม่มีหลักฐานหนังสือรับรองการเกิดจากโรงพยาบาล บิดา มีบัตรต่างดาว มีชื่อตัวแต่ไม่มีชื่อสกุล โรงพยาบาลจึงไม่ออกหนังสือรับรองการเกิดให้ ขอทราบแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ เมื่อมีการแจ้งการเกิดเกินกำหนดของเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย ให้นายทะเบียน ผู้รับแจ้งรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตรให้ตามแบบพิมพ์ที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้เป็นหลักฐานแก่ผู้แจ้ง และเมื่อมีเด็กเกิดที่โรงพยาบาลผู้ปกครองต้องออกหนังสือรับรองการเกิด พ.ร. ๑/๑ ให้แก่ผู้มีหน้าที่ต้องแจ้งเกิด กรณีการลงรายการสถานภาพของครอบครัว ชื่อและชื่อสกุลของบิดา ให้ลงรายการตามหลักฐานบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวที่ออกให้ตามกฎหมายอื่น เว้นแต่กรณีมารดาเด็กไม่ต้องการเปิดเผยหรือไม่สามารถระบุบิดาของเด็กได้ ให้เว้นว่างไว้ ตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๑๘/๓ มาตรา ๒๓ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ประกอบหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๐.๑/๑๘๘๗ ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔

(๕) คำถาม ถือบัตรบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียนหัว ๐ หลักที่ ๒,๗ เป็นเลข ๘,๙ อยากทราบจนสอบถามว่า ถ้าจะยื่นขอหนังสือรับรองการเกิด พ.ร. ๒๐/๑ ณ สำนักทะเบียนอำเภอที่มีภูมิลำเนาอยู่ปัจจุบัน โดยที่แบบ ๘๙ ระบุสถานที่เกิดผิดจากสถานที่เกิดจริง (มีพยานรู้เห็นการเกิด) ในกรณีนี้ยังสามารถดำเนินการยื่นขอหนังสือรับรองการเกิด พ.ร. ๒๐/๑ มาเป็นหลักฐานประกอบได้หรือไม่ เพื่อที่จะดำเนินการขอสัญชาติต่อไป ขอขอบคุณค่ะ

คำตอบ ๑) บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้แจ้งการเกิดหรือแจ้งการเกิดแล้ว แต่ไม่มีสูติบัตรหรือสูติบัตรชำรุดสูญหายและสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องไม่สามารถคัดสำเนาสูติบัตรหรือทะเบียนคนเกิดได้ หากมีความจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ผู้นั้นเกิด หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีภูมิลำเนาปัจจุบัน เอกสารหลักฐานที่นำไปยื่นต่อนายทะเบียน ได้แก่ รูปถ่ายหน้าตรงขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนประวัติ เช่น พ.ร. ๓๘ พ.ร. ๓๘/๑ พ.ร. ๓๘ ก หรือ พ.ร. ๓๘ ข เป็นต้น และหลักฐานที่แสดงว่าเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย (ถ้ามี) พร้อมด้วยพยานอย่างน้อย ๒ คน ทั้งนี้ ถ้าผู้ขอหนังสือรับรองการเกิดอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเป็นผู้ยื่นคำขอแทน กรณีแบบ ๘๙ ระบุสถานที่เกิดผิดจากข้อเท็จจริงนั้น การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงในแบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (แบบ ๘๙) เกิดจากการจัดแจ้งข้อความในขณะจัดทำทะเบียนประวัติ ซึ่งอาจไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เนื่องจากความเข้าใจคลาดเคลื่อนของเจ้าหน้าที่หรือผู้แจ้ง นายทะเบียนสามารถสอบสวนพยานบุคคลให้ได้ข้อเท็จจริง ในประเด็นสถานที่เกิดเพื่อประกอบการพิจารณาในการออกหนังสือรับรองการเกิด (พ.ร. ๒๐/๑) ได้

๒) การขอแก้ไขรายการในแบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (แบบ ๘๙) ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น (แห่งใดก็ได้) พร้อมหลักฐานดังนี้ ๑. บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวอื่นที่ราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชนของผู้ยื่นคำร้อง ๒. แบบสำรวจเพื่อจัดทำทะเบียนสำหรับบุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียน (แบบ ๘๙) ที่ประสงค์จะให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการ ๓. หนังสือรับรองการเกิด (พ.ร. ๒๐/๑)

(๖) คำถาม การแจ้งเกิดเกินกำหนด ณ สำนักทะเบียนอื่นที่ไม่ใช่สำนักทะเบียนที่เด็กเกิดให้กับเด็กที่อ้างโดยมีหนังสือรับรองจากโรงพยาบาลแต่ไม่ใช่หนังสือรับรองการเกิด พ.ร. ๑/๑ สามารถดำเนินการรับแจ้งการเกิดเกินกำหนดได้หรือไม่

คำตอบ การแจ้งการเกิดเกินกำหนดต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่อื่น ที่ไม่ใช่ท้องที่ที่เกิด นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นจะต้องเรียกตรวจหลักฐานของผู้แจ้งการเกิด ได้แก่ หนังสือรับรองการเกิด (พ.ร. ๑/๑) หรือผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ เช่น ผลการตรวจสารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ ที่ตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานของรัฐหรือสถาบันที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งแสดงความสัมพันธ์การเป็นบิดาหรือมารดาของคนที่เกิด ดังนั้น

หากผู้แจ้งการเกิดไม่มีหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๑/๑) ที่ออกให้โดยโรงพยาบาลที่ทำคลอดเด็ก อาจใช้ผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์แทนได้ แต่จะใช้หนังสือรับรองอื่นจากโรงพยาบาลที่ทำคลอดเด็ก โดยไม่ใช่หนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๑/๑) ไม่ได้

(๗) **คำถาม** น้องคนหนึ่งเขาไม่มีใบเกิด ไม่มีทะเบียนบ้าน พ่อแม่เขาก็ไม่มีเหมือนกัน ทุกวันนี้อาศัยพื้นที่เขาอยู่ ตัวน้องเองก็ไม่มีบัตรประชาชน มีแต่บัตรบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน อยากทราบว่าถ้าจะพาน้องไปขอใบเกิดใหม่เราต้องไปที่ไหน ทำอย่างไรบ้างคะ

คำตอบ ๑) บุคคลที่เกิดในราชอาณาจักรไทยแต่ไม่ได้แจ้งการเกิด หรือแจ้งการเกิดแล้ว แต่ไม่มีสูติบัตรหรือสูติบัตรชำรุดสูญหายและสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องไม่สามารถคัดสำเนาสูติบัตรหรือทะเบียนคนเกิดได้ หากมีความจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองการเกิด ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนแห่งท้องที่ผู้นั้นเกิด หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีภูมิลำเนาปัจจุบัน เอกสารหลักฐานนำไปยื่นต่อนายทะเบียน ได้แก่ รูปถ่ายหน้าตรงขนาด ๒ นิ้ว จำนวน ๒ รูป สำเนาทะเบียนบ้านหรือสำเนาทะเบียนประวัติ เช่น ท.ร. ๓๘ ท.ร. ๓๘/๑ ท.ร. ๓๘ ก หรือ ท.ร. ๓๘ ข เป็นต้น และหลักฐานที่แสดงว่าเป็นผู้เกิดในราชอาณาจักรไทย (ถ้ามี) พร้อมด้วยพยานอย่างน้อย ๒ คน ทั้งนี้ ถ้าผู้ขอหนังสือรับรองการเกิดอายุไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดูเป็นผู้ยื่นคำขอแทน

๒) บุคคลที่จะขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ ๑. เป็นผู้มีสัญชาติไทย ๒. อายุ ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน ๗๐ ปี บริบูรณ์ และ ๓. มีชื่อในทะเบียนบ้าน

(๘) **คำถาม** ข้าพเจ้ามีเรื่องอยากสอบถามเกี่ยวกับการแจ้งเกิด กรณีแม่เป็นต่างดาว (ที่ไม่มีบัตรหรือหลักฐานอะไรเลย) พ่อเป็นคนไทยคือลูกคลอดมาแล้ว ๒-๗ เดือน ที่โรงพยาบาลในกทม ตอนนี้ยังไม่สามารถแจ้งเกิดลูกได้ ด้วยเหตุผลฝ่ายแม่ไม่มีบัตรฯ จึงไม่สามารถแจ้งเกิดได้ ช่วงที่เด็กคลอดใหม่พ่อกับแม่เคยพยายามจะยื่นเรื่องเพื่อแจ้งเกิดลูกแต่ก็ยังไม่ได้ ปัจจุบันนี้ฝ่ายชายได้แยกทางกัน แต่ลูกอยู่กับพ่อที่ไทยแต่ไม่สามารถติดต่อฝ่ายแม่ได้ พ่อสามารถทำอะไรได้บ้างไหมคะ ที่จะแจ้งเกิดลูกเพื่อที่เด็กจะได้มีสัญชาติ เพราะตอนนี้เอกสารที่พ่อมียังคือเอกสารการเกิดจากโรงพยาบาล

คำตอบ เมื่อมีคนในบ้าน (โรงพยาบาล) เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้าน บิดา หรือมารดาในการแจ้งเกิดต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วันนับวันที่เด็กเกิด และกรณีที่เกิดในโรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล ผู้ทำคลอดจะต้องออกหนังสือรับรองการเกิด (ท.ร.๑/๑) ให้แก่ผู้มีหน้าที่แจ้งการเกิด กรณียังไม่ได้แจ้งการเกิด สามารถแจ้งการเกิดเกินกำหนดได้ กรณีที่ผู้แจ้งไม่มีหลักฐานหรือไม่สามารถแสดงหลักฐานประกอบการแจ้งได้ให้นายทะเบียนบันทึกสาเหตุหรือความจำเป็นไว้ และอาจสอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดหรือข้อเท็จจริงประกอบการออกสูติบัตรให้มากที่สุด

๒. การตาย

(๑) คำถาม กรณีกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน มีหน้าที่ออกใบรับแจ้งการตาย ท.ร.๔ ตอนหน้า (แจ้งต่อกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) ไท่หรือไม่ กรณีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล มีหน้าที่ต้องรับรองสาเหตุการตาย ใน ท.ร.๔ หน้า ๒ หรือไม่ และถ้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไม่รับรองสาเหตุการตาย สำนักทะเบียนสามารถ รับแจ้งการตายได้ และมีผลสมบูรณ์ตามกฎหมายหรือไม่ ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กำนันทุกตำบล (ในฐานะผู้ใหญ่บ้านของหมู่บ้านนั้น ๆ ตามประกาศแต่งตั้งนายทะเบียนผู้รับแจ้ง) ผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ตั้งแต่วันที่ ๒๒ มี.ค.๒๕๓๕ เป็นต้นไป มีหน้าที่เกี่ยวกับการรับแจ้งการเกิด การตาย การย้ายที่อยู่ การสร้างบ้านใหม่ การรื้อบ้าน และการกำหนดเลขประจำบ้าน โดยมีหน้าที่ออกหลักฐานภายในเขตท้องที่หมู่บ้านของตน (ยกเว้นในเขต กทม.) ได้แก่ ใบรับแจ้งการเกิด ท.ร.๑ ตอนหน้า ใบรับแจ้งการเกิด ใบแจ้งการตาย ท.ร.๑๔ ตอนหน้า ใบรับแจ้งการย้ายที่อยู่ ท.ร.๖ ตอนหน้า และใบรับแจ้งเกี่ยวกับบ้าน สำหรับกรณีดังกล่าว หากข้อเท็จจริงเป็นการตายนอกสถานพยาบาล และเป็น การตายตามธรรมชาติ เจ้าบ้าน กรณีไม่มีเจ้าบ้าน ผู้พบศพต้องแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอหรือผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่น) เพื่อออกใบรับแจ้งการตาย ท.ร.๑๔ ตอนหน้า จากนั้นให้ผู้แจ้งไปติดต่อนายทะเบียนอำเภอ/นายทะเบียนท้องถิ่น เพื่อออกหลักฐานเอกสารมอบบัตรต่อไป โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ไม่ต้องรับรองสาเหตุการตาย แต่อย่างใด

ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

๑. พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓ (๑)
๒. ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๖๑ และข้อ ๖๒
๓. ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องการแต่งตั้ง กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ลว. ๒๓ มี.ค. ๒๕๓๕
๔. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๓๐ ลว. ๑๐ ส.ค. ๒๕๕๕
๕. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๕๒ ลว. ๕ พ.ย. ๒๕๕๖
๖. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๔๕ ลว. ๗ ต.ค. ๒๕๕๗
๗. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๓๕ ลว. ๓๐ เม.ย. ๒๕๕๘
๘. หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๒๒ ลว. ๒๕ เม.ย. ๒๕๖๐

(๒) คำถาม กรณีคนตายมีชื่อในทะเบียนบ้านกลางที่ จ.ปทุมธานี แต่มาเสียชีวิตที่ จ.สงขลา การจำหน่ายชื่อคนตายออกจากทะเบียนบ้านกลาง สำนักทะเบียนที่ จ.สงขลา ต้องส่งเอกสารไปยังสำนักทะเบียนที่ จ.ปทุมธานี เพื่อจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนบ้านกลางที่ จ.ปทุมธานี ไช้หรือไม่ ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์ อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ สำนักทะเบียนที่ จ.สงขลา มอบมอบบัตร ตอนที่ ๑ และหลักฐานประกอบการแจ้งคืนให้ผู้แจ้งแล้วให้ส่งมอบบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องเพื่อจำหน่ายชื่อคนตายในทะเบียนบ้านกลาง

ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

- ระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๖๔/๓ (๕)

(๓) คำถาม การแจ้งตาย กรณีผู้ป่วยติดเตียงเสียชีวิต ขณะอายุ ๖๖ ปี ประวัติเป็นโรคหอบหืด วินิจฉัยโรคว่าการเสียชีวิตและการตายตามธรรมชาติ (ชราภาพ) ต้องมีอายุกี่ปี ทั้งนี้ขอความอนุเคราะห์ อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ สาเหตุการตาย หมายถึง โรคแรกที่เกิดขึ้น อันทำให้เกิดโรคแทรกซ้อนอื่น ๆ ตามต่อเนื่องกันมา จนนำไปสู่การเสียชีวิต ในกรณีการบาดเจ็บสาเหตุการตาย คือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันทำให้เกิดการบาดเจ็บ เช่น อุบัติเหตุตกจากที่สูง ฆาตกรรมโดยอาวุธปืน หรือขับจักรยานยนต์ชนรถยนต์ กรณีดังกล่าว การลงรายการสาเหตุการตายว่าชราภาพ จึงไม่ใช่สาเหตุการตาย แต่จะต้องสอบถามข้อมูลให้ได้ข้อเท็จจริงว่าโรคใดเป็นโรคแรกที่เป็นเหตุให้เกิดต่าง ๆ ตามมาจนเสียชีวิต ทั้งนี้ ตามคู่มือการสอบสวนสาเหตุการตายนอกสถานพยาบาล (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๐)

(๔) คำถาม กรณีมีบุคคลเสียชีวิตที่บ้าน ผู้ใหญ่บ้านที่เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งไปอบรบ ใครจะทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านแทน หรือสามารถแจ้งการตายที่สำนักทะเบียนอำเภอได้หรือไม่ ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ เมื่อมีการตายเกิดขึ้น ให้แจ้งการตายต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้าน ซึ่งนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำหมู่บ้านได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน กรณีผู้ใหญ่บ้านไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้บุคคลผู้มีหน้าที่แจ้งการตาย แจ้งการตายต่อผู้ช่วยนายทะเบียนซึ่งเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งประจำสำนักทะเบียนอำเภอ สำนักทะเบียนอำเภอได้ ตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ และประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่องแต่งตั้งนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๕

(๕) คำถาม ข้าพเจ้าไปติดต่อกับอำเภอ อำเภอแจ้งว่าขอคัดสำเนาผู้เสียชีวิต แต่ด้วยคนสมัยก่อนมีแค่ชื่อและนามสกุลไม่มีหมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน และทางอำเภอแจ้งว่าสมัยนั้นยังไม่มีระบบเข้ามาช่วย จึงไม่สามารถหาข้อมูลให้ได้ เนื่องจากต้องการเอกสารผู้เสียชีวิตเพื่อยืนยันว่าได้เสียชีวิตไปนานแล้ว ต้องดำเนินการอย่างไร

คำตอบ หากผู้ยื่นคำร้องมีความประสงค์ขอเอกสารผู้เสียชีวิตเพื่อยืนยันว่าได้เสียชีวิตไปนานแล้ว โดยไม่มีเอกสารหลักฐานว่าผู้เสียชีวิตได้เสียชีวิตไปแล้วตั้งแต่เมื่อใด สามารถยื่นคำร้องต่อนายอำเภอท้องที่ที่ผู้ยื่นคำร้องมีภูมิลำเนาปัจจุบันเพื่อขอหนังสือรับรองการตายของผู้เสียชีวิตไปแล้ว โดยนายอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจจะต้องสอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถืออย่างน้อย ๒ คน เพื่อรับรองการตายหากนายอำเภอหรือผู้ที่ได้รับมอบอำนาจเชื่อว่าบุคคลดังกล่าวได้ตายไปแล้วจริง จึงจะออกหนังสือรับรองการตายให้

(๖) คำถาม แจ้งเกิดออกใบสูติบัตรแล้ว แต่ปรากฏภายหลังว่าได้ตายก่อนการแจ้งการเกิดต้องทำอย่างไรคะ มีหลักฐานใบสูติบัตร หนังสือรับรองการตายของโรงพยาบาลที่ตาย เกิดและตายที่โรงพยาบาลเดียวกัน

คำตอบ คน หมายถึง ผู้มีสภาพบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕ ที่กำหนดว่า สภาพบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก และสิ้นสุดลงเมื่อตาย ฉะนั้น การรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตรจะกระทำมิได้เฉพาะกรณีบุคคลที่ขอแจ้งการเกิดเป็นผู้มีชีวิตอยู่ในขณะแจ้งการเกิดเท่านั้น สำหรับบุคคลซึ่งสิ้นสภาพบุคคลแล้วก่อนแจ้งการเกิด นายทะเบียนจึงไม่อาจรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตรให้ได้ เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนภายหลังว่าบุคคลที่ได้แจ้งการเกิดตายก่อนที่จะมีการแจ้งการเกิด ให้นายทะเบียนยกเลิกสูติบัตรที่ออกให้แก่บุคคลที่ตายนั้นโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๐ แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

(๗) คำถาม กรณีผู้ตาย ตายในคลองน้ำ แพทย์ลงสาเหตุการตายในใบรับรองการตายระบุว่า ลื่นหัวใจรั่ว แต่ทางญาติเชื่อว่าเป็นอุบัติเหตุ กรณีเจ้าหน้าที่สามารถรับแจ้งการตายตามบันทึกที่เกิดเหตุของตำรวจได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ กรณีปรากฏเหตุผู้เสียชีวิตในคลองน้ำ หากเป็นการตายโดยอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ (ฆ่าตัวตาย ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ถูกสัตว์ทำร้าย ตายโดยอุบัติเหตุ ตายโดยมิปรากฏเหตุ) ให้นายทะเบียนผู้รับแจ้ง รับแจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมาย อาทิ พนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ และให้รอการออกมรณบัตรไว้ก่อน จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานดังกล่าว เมื่อเจ้าพนักงาน มีความเห็นหรือมีผลการชันสูตรพลิกศพแล้ว จึงสามารถนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาประกอบการออกมรณบัตร ตามมาตรา ๒๕ แห่ง

พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ประกอบระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ.๒๕๓๔ ข้อ ๖๘ เมื่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ได้รับแจ้งว่ามีคนตายโดยมีเหตุอันควรสงสัยว่าตายโดยโรคติดต่ออันตราย หรือตายโดยผิดธรรมชาติ ให้ออกใบรับแจ้งการตายเป็นหลักฐานให้แก่ผู้แจ้ง และรีบแจ้งไปยังพนักงานผู้มีหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่ออันตราย หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ จนกว่าจะได้รับความเห็นชอบจากเจ้าพนักงานดังกล่าวจึงจะออกมรณบัตรให้

(๘) คำถาม การแจ้งตายบุคคลที่มีชื่อในทะเบียนกลางของสำนักทะเบียนฯ สามารถแจ้งตายได้ตามปกติหรือไม่ และถ้าแจ้งการตาย ณ ที่ซึ่งแห่งการตายแล้ว ต้องนำใบมรณบัตรของผู้ตายไปจำหน่ายชื่อออกจากทะเบียนกลางที่มีชื่ออยู่ในสำนักทะเบียนฯ แห่งอื่นได้ไหม ใช้หลักฐานอะไรแทนสำเนาทะเบียนของผู้ตายในเมื่อไม่ได้มีชื่อในทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน (เล่มสีน้ำเงิน) ตามปกติ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การแจ้งตายบุคคลที่มีชื่อในทะเบียนบ้านกลาง ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๖๔ วรรคสอง กรณีคนตายมีชื่อและรายการบุคคลในทะเบียนบ้านกลาง ให้จำหน่ายในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน ประกอบ ข้อ ๖๔/๑ กรณีคนตาย มีชื่อในทะเบียนบ้านกลาง ของสำนักทะเบียนที่แจ้งการตาย ให้นายทะเบียนจำหน่ายชื่อคนตายในทะเบียนบ้านกลาง และมอบมรณบัตร ตอนที่ ๑ ให้ หากคนตายมีชื่อในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียนอื่น เมื่อนายทะเบียนมอบมรณบัตร ตอนที่ ๑ ให้แล้ว ให้ส่งใบมรณบัตร ตอนที่ ๒ ไปยังสำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องเพื่อจำหน่าย ชื่อคนตายในทะเบียนบ้านกลางต่อไป

(๙) คำถาม ใบมรณบัตรไม่มี เนื่องจากผู้ตาย ตายนานแล้ว จะไปขอหนังสือรับรองการตายจากสำนักทะเบียนอำเภอไหน (ผู้ตายหรือผู้ร้อง) มีหนังสือสั่งการหรือไม่

คำตอบ ๑) เมื่อมีคนตาย กรณีตายในบ้าน ให้เจ้าบ้านเป็นผู้แจ้งการตาย กรณีตายนอกบ้าน ให้ผู้ที่ไปกับผู้ตายหรือผู้พบศพเป็นผู้แจ้งการตาย

๒) กรณีออกหนังสือรับรองการตาย ผู้ยื่นคำร้องสามารถยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการตาย ต่อนายอำเภอท้องที่ที่ผู้ยื่นคำร้องมีภูมิลำเนาปัจจุบัน โดยเมื่อมีผู้ยื่นคำร้องขอหนังสือรับรองการตาย นายอำเภอสามารถอำนวยความสะดวกให้กับผู้ยื่นคำร้องตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๔/๓๔๕๔ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๒๙ ประกอบกับมาตรา ๘๗ แห่ง พ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

๓. บ้านและทะเบียนบ้าน

(๑) คำถาม กรณีผู้ใหญ่บ้านหมตวาระและอยู่ในระหว่างการเลือกผู้ใหญ่บ้าน ไม่ทราบว่ามีใครเป็นนายทะเบียนผู้รับแจ้งใน พ.ร.๔ และใบรับแจ้งการตาย ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีผู้ใหญ่บ้านหมตวาระหรือไม่อยู่ในพื้นที่ นายทะเบียนผู้รับแจ้ง ได้แก่ ผู้ช่วยนายทะเบียนอำเภอและผู้ช่วยนายทะเบียนท้องถิ่น

ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

ประกาศสำนักทะเบียนกลาง เรื่อง แต่งตั้งนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ลว. ๒๒ มี.ค. ๒๕๑๔

(๒) คำถาม การขอเลขบ้าน หากบ้านปลูกสร้าง ใบโอนคดีจอง ต้องให้ผู้รับจองยินยอม ในการขอเลขบ้านด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ บ้านใดที่ยังไม่มีเลขประจำบ้าน ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง เพื่อขอเลขประจำบ้านภายในสิบห้าวันนับแต่วันสร้างบ้านเสร็จ พร้อมหลักฐานสิทธิครอบครองที่ดินที่ปลูกสร้างบ้าน หลักฐานการอนุญาตปลูกสร้าง กรณีไม่ใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์ ผู้เช่าที่ดิน ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่ดินก่อน กรณีใช้หลักฐานใบโอนคดีจอง หากยังไม่มีการโอนทางทะเบียนให้แก่ผู้รับจอง ผู้รับจองไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากผู้รับจองแต่อย่างใด ตามมาตรา ๓๔ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)

(๓) คำถาม อายุเท่าไรถึงจะเป็นเจ้าบ้านในรายการทะเบียนบ้าน (พร.๑๔) ได้ หากอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ สามารถเป็นเจ้าบ้านในรายการทะเบียนบ้านได้หรือไม่ เจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนไม่สามารถดำเนินการให้ได้อันเนื่องมาจากบุตรยังไม่บรรลุนิติภาวะ

คำตอบ เจ้าบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรหมายความว่า ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครองบ้านในฐานะเจ้าของ ผู้เช่า หรือในฐานะอื่นใดก็ตาม ดังนั้น หากปรากฏว่าบุคคลผู้มีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ เป็นเจ้าของบ้าน ผู้เช่าบ้าน หรือในฐานะอื่นใดในบ้าน และครอบครองบ้านหลังนั้นอยู่ ย่อมสามารถเป็นเจ้าบ้านได้ แต่ในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าบ้านให้ผู้ปกครองตามกฎหมายเป็นผู้ทำหน้าที่เจ้าบ้านแทน

(๔) คำถาม ข้าพเจ้ากับมารดาถูกเงินซื้อบ้านร่วมกัน และปัจจุบันติดจำนองกับธนาคาร แต่มารดาเสียชีวิตลงและข้าพเจ้ามีความประสงค์จะย้ายชื่อเข้าบ้านในฐานะเจ้าบ้าน แต่เมื่อไปสำนักงานเขตแจ้งว่าต้องไปเปลี่ยนโฉนดที่ดินให้เหลือชื่อแค่คนเดียว แล้วได้ไปติดต่อ กรมที่ดิน ขอโฉนดตัวจริง แต่กรมที่ดิน ไม่มีเนื่องจากอยู่กับธนาคาร (ติดจำนอง) คำถามคือข้าพเจ้าต้องทำอะไรคะ ขอทราบแนวทางปฏิบัติตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ กรณีผู้ร้องมีความประสงค์จะย้ายชื่อเข้าบ้านในฐานะเจ้าบ้าน ตามมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ เจ้าบ้าน หมายถึง ผู้มีสิทธิครอบครองบ้านในฐานะเป็นเจ้าของบ้าน (ผู้มีกรรมสิทธิ์ในบ้าน) หรือ ผู้เช่า (ผู้รับมอบสิทธิครอบครองบ้านจากเจ้าของบ้านในฐานะผู้เช่า) หรือฐานะอื่นใด และการที่ผู้ร้องมีความประสงค์จะให้นายทะเบียนแก้ไขรายการสถานะในทะเบียนบ้านให้เป็นเจ้าบ้านผู้ร้องจะต้องแสดงหลักฐานการมีสิทธิครอบครองบ้าน เช่น สัญญาซื้อขายบ้าน สัญญาเช่าบ้าน เป็นต้น โดยให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕ ผู้ที่ประสงค์จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน ทะเบียนบ้านกลาง สูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนตาย ทะเบียนประวัติคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและเอกสารการทะเบียนราษฎรอื่น ให้ยื่นคำร้องตามแบบที่กำหนดต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น

(๕) คำถาม กรณีบ้านเดิมเป็นบ้าน ๒ ชั้น จะดำเนินการรื้อถอนแล้วจะปลูกสร้างใหม่เป็นโรงแรมมีความต้องการใช้เลขที่บ้านเดิม จำเป็นจะต้องไปดำเนินการจำหน่ายบ้านหลังเดิมก่อนหรือไม่ หรือสามารถใช้เลขที่บ้านเดิมโดยแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านได้ ขอทราบแนวทางตามที่กฎหมายกำหนดและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ เมื่อมีการปลูกสร้างบ้านเสร็จ ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งเพื่อขอเลขประจำบ้าน เมื่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งพิจารณาแล้วว่าเป็นบ้านที่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย จึงกำหนดเลขประจำบ้านและออกทะเบียนบ้านให้ หากต่อมามีการรื้อถอนและปลูกสร้างใหม่เป็นอาคารโรงแรมบนที่ดินเดิม กรณีดังกล่าวสามารถใช้เลขประจำบ้านเดิมได้ มาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ประกอบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๓๒ และ ข้อ ๑๙

(๖) คำถาม ซื้อบ้านจากกรมบังคับคดี เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ มีสัญญาซื้อขายบ้านและที่ดิน แต่บ้านเลขที่ดังกล่าวมีเจ้าบ้านและผู้อาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านซึ่งทางกายภาพเจ้าบ้านและผู้อาศัยย้ายออกไปแล้วและติดต่อไม่ได้ จนท.ทะเบียนอำเภอศรีสะเกษฯ ไม่รับคำขอให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์เปลี่ยนสถานะเป็น "เจ้าบ้าน" แต่อนุญาตให้เข้าย้ายทะเบียนบ้านในฐานะ "ผู้อาศัย" เนื่องจากอ้างว่าเจ้าบ้านเดิมยังไม่ย้ายออกจากทะเบียนบ้าน ต้องรอรอบ ๑๘๐ วัน ขอทราบแนวทางปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ กรณีเมื่อมีผู้ประสงค์จะย้ายเข้าบ้านหลังดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงผู้เป็นเจ้าบ้าน นายทะเบียนจะต้องตรวจหลักฐานที่แสดงกรรมสิทธิ์ครอบครองบ้านของผู้ที่จะย้ายเข้าบ้านหลังนั้น และการลงรายการสถานะเจ้าบ้านให้นายทะเบียนตรวจหลักฐานของผู้ขอลงรายการว่า มีสิทธิครอบครองบ้านในฐานะใด เช่น เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และกรณีบ้านดังกล่าวที่เจ้าบ้านและผู้อาศัยอยู่ในทะเบียนบ้านซึ่งได้ย้ายออกไปแล้วเกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ให้นายทะเบียนสอบสวนพยานบุคคล และพยานแวดล้อม ให้ปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้อยู่ในบ้านดังกล่าวได้ย้ายออกจากบ้านที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไปอยู่ที่อื่นเกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันและไม่ทราบว่าผู้นั้นไปอยู่ที่ใด มิใช่ในระยะเวลาหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่เจ้าบ้านยื่นคำร้อง ตามมาตรา ๓๓ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ประกอบหนังสือสำนักทะเบียนกลางที่ มท ๐๓๐๘.๑/ว ๗ ลงวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๐

(๗) คำถาม รพ.สต. กำลังจะสร้างบ้านพัก (ก่อสร้างใหม่) และประสงค์ขอเลขบ้าน จะต้องทำอย่างไร และใช้เอกสารใดบ้างคะ

คำตอบ ๑) ให้ทุกบ้านมีเลขประจำบ้าน บ้านใดยังไม่มีเลขประจำบ้านให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง เพื่อขอเลขประจำบ้านภายใน ๑๕ วันนับแต่วันสร้างบ้านเสร็จ ถ้ามีบ้านอยู่หลายหลังในบริเวณเดียวกัน ให้กำหนดเลขประจำบ้านเพียงเลขเดียว แต่ถ้าเจ้าบ้านประสงค์จะกำหนดเลขประจำบ้านเพิ่มขึ้นอีกให้ยื่นต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง

๒) หลักฐานที่ต้องนำมาประกอบการขอเลขประจำบ้าน ได้แก่ หลักฐานการได้รับอนุญาตก่อสร้าง หลักฐานแสดงความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือหลักฐานการมีสิทธิครอบครองในที่ดิน

(๘) คำถาม กรณีนาย ก ผู้ซื้อที่ดินจากผู้ขายชื่อบุคคล โดยโฉนดที่ดินได้โอนเป็นชื่อของผู้ซื้อเรียบร้อยแล้ว นำเอกสารโฉนดที่ดินมาแสดงพร้อมกับหนังสือสัญญาหน้าโฉนดต่อนายทะเบียน เพื่อขอคัดสำเนาทะเบียนบ้าน แต่หนังสือสัญญาหน้าโฉนดมีข้อความระบุว่า ชายเฉพาะที่ดินไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าที่ดินมีข้อความระบุว่า ชายเฉพาะที่ดินไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าบนที่ดินดังกล่าวมีบ้านตึกตั้งอยู่ ๒ คูหา มีเลขที่ และปัจจุบันไม่สามารถติดต่อกับผู้ขายได้ ถามว่าจะคัดสำเนาทะเบียนบ้านที่ตั้งอยู่ตามโฉนดที่มีการซื้อขายดังกล่าวได้หรือไม่ และต้องดำเนินการอย่างไร

คำตอบ กรณีบุคคลใดมีความประสงค์จะให้นายทะเบียนคัดสำเนาทะเบียนบ้าน (พ.ร. ๑๔) ให้ได้ บุคคลนั้นจะต้องเป็นเจ้าบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร คำว่า "เจ้าบ้าน" ในมาตรา ๔ แห่ง

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ หมายถึง ผู้ที่มีสิทธิครอบครองบ้านในฐานะเป็นเจ้าของบ้าน (ผู้มีการมสิทธิ์ในบ้าน) ผู้เช่า (ผู้รับมอบสิทธิครอบครองบ้านจากเจ้าของบ้านในฐานะผู้ให้เช่า) หรือในฐานะอื่นใด ดังนั้น หากผู้ที่ขอคัดสำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ไม่ใช่เจ้าบ้าน ย่อมทำให้ไม่มีอำนาจคัดทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ได้

(๙) คำถาม การจำหน่ายบ้านเลขที่ เนื่องจากมีแต่บ้านเลขที่ ตอนนี้มีไม่มีบ้าน ไม่มีรายการคนในบ้าน (ย้ายไปที่อื่น) ต้องให้ผู้ใหญ่บ้านทำอย่างไร

คำตอบ แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ๑) กรณีมีการแจ้งการรื้อบ้าน ให้นายทะเบียนรับแจ้งการรื้อบ้าน รวมทั้งตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง และตรวจสอบว่าได้มีการรื้อบ้าน แล้วให้นายทะเบียนจำหน่ายทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านพร้อมหมายเหตุการแจ้งจำหน่ายไว้ และดำเนินการแจ้งย้ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน ตามระเบียบว่าด้วยการแจ้งการย้ายที่อยู่ กรณีแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งผู้ซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด (ผู้ใหญ่บ้าน) ผู้ใหญ่บ้านจะต้องรับแจ้งการรื้อบ้าน รวมทั้งตรวจสอบหลักฐานของผู้แจ้ง และตรวจสอบว่าได้มีการรื้อบ้าน จากนั้นให้รวบรวมหลักฐานส่งไปยังนายทะเบียนอำเภอ/สำนักทะเบียนท้องถิ่น เพื่อดำเนินการจำหน่ายเลขประจำบ้านต่อไป และ ๒) กรณีสำนักทะเบียนตรวจพบหรือได้รับแจ้งจากบุคคลใด (ไม่ใช่เจ้าบ้านหรือบุคคลที่อยู่ในบ้าน) นายทะเบียนจะต้องตรวจสอบว่าได้มีการรื้อบ้านหรือไม่มีสภาพความเป็นบ้านแล้ว และสอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือซึ่งมีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในบริเวณพื้นที่ดังกล่าว หากผลการตรวจสอบและสอบสวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าบ้านถูกรื้อหรือไม่มีสภาพความเป็นบ้านมาแล้วเป็นเวลาไม่ถึง ๑๘๐ วัน ให้นายทะเบียนจัดทำประกาศสำนักทะเบียนแจ้งข้อความให้เจ้าบ้านหรือผู้มีชื่อในทะเบียนบ้านของบ้านดังกล่าวมาติดต่อเพื่อแจ้งย้ายออกและจำหน่ายทะเบียนบ้านภายใน ๓๐ วันนับแต่วันปิดประกาศโดยให้ระบุวันเดือนปีที่ครบกำหนดไว้ด้วยสำหรับการปิดประกาศ ให้ปิด ณ สำนักทะเบียน ๓ ฉบับ บริเวณพื้นที่ชุมชน ๓ ฉบับ และบริเวณที่บ้านหลังดังกล่าวเคยตั้งอยู่หรือตั้งอยู่อีก ๓ ฉบับ เมื่อครบกำหนดเวลา ๓๐ วันตามที่กำหนดไว้ในประกาศของสำนักทะเบียนแล้วไม่มีเจ้าบ้านหรือผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านมาติดต่อ ให้นายทะเบียนอำเภอ/นายทะเบียนท้องถิ่นจำหน่ายเลขประจำบ้านและทะเบียนบ้าน และย้ายรายการบุคคลในทะเบียนบ้านไปไว้ในทะเบียนบ้านกลางของสำนักทะเบียน โดยไม่ต้องจัดทำประกาศสำนักทะเบียน

(๑๐) คำถาม ได้รื้อถอนอาคารเดิม และได้ปลูกสร้างอาคารใหม่ ประสงค์จะใช้หมายเลขประจำบ้านที่เดิม โดยต้องการปรับปรุงให้เพิ่มขนาดผู้ถือกรรมสิทธิ์อาคาร ต่อมาหลักฐานอะไรไปยื่นที่อำเภอบ้างคะ (เหตุที่ต้องเพิ่มขนาดผู้ถือกรรมสิทธิ์อาคารเพราะกู้เงินจาก ธอส.ระบุชื่อผู้กู้เงินและผู้ถือกรรมสิทธิ์อาคารปัจจุบันต้องตรงกับหน้าแรกของสำเนาทะเบียนบ้านที่เว้นว่างไว้ยังไม่ระบุชื่อบ้านคะ) ต้องนำหลักฐานอะไรไปยื่นที่อำเภอบ้างคะ

คำตอบ ประการที่ ๑ กรณีรื้อบ้านที่มีเลขประจำบ้าน ถ้าปลูกบ้านใหม่โดยไม่ใช่ที่ดินบริเวณนั้นหรือรื้อเพื่อไปปลูกสร้างบ้านในที่อื่น ให้เจ้าบ้านแจ้งการรื้อบ้านต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่รื้อบ้านเสร็จเพื่อจำหน่ายเลขประจำบ้านและทะเบียนบ้าน กรณีรื้อถอนบ้านโดยไม่ได้แจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง ถ้าหากนายทะเบียนทราบว่ามีการรื้อบ้านแล้วให้นายทะเบียนจำหน่ายเลขประจำบ้านและทะเบียนบ้านและแจ้งย้ายผู้มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านนั้นไปไว้ในทะเบียนบ้านกลาง ประการที่ ๒ กรณีรายการ "ชื่อบ้าน" กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรมีได้บัญญัติไว้ แต่เมื่อผู้อำนวยการทะเบียนกลางใช้อำนาจตามกฎหมายกำหนดแบบพิมพ์สำเนาทะเบียนบ้านโดยมีรายการชื่อบ้านดังกล่าว จึงมีความหมายว่าหากเจ้าของบ้านหลังใดประสงค์ให้นายทะเบียนบันทึกชื่อบ้านของตนในสำเนาทะเบียนบ้าน หรือหากเจ้าของบ้านประสงค์จะแก้ไขชื่อบ้านของตนก็ย่อมสามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามก็ตามคำหรือข้อความที่จะใช้เป็นชื่อบ้านควรต้อง

พิจารณาถึงความเหมาะสมและถูกต้องในทำนองเดียวกับการตั้งชื่อบุคคล โดยอาจใช้ชื่อตัวหรือชื่อสกุลของเจ้าบ้าน แต่ไม่ควรมีคำนำหน้าชื่อโดยเฉพาะคำว่า นาย นาง หรือนางสาว เพราะคำดังกล่าวแสดงถึงเพศบุคคล

(๑๑) คำถาม กรณีที่มีการออกบ้านเลขที่ทับต่อจากเจ้าบ้านเลขที่เดิม สมมติเจ้าของบ้านเดิมเลขที่ ๓๐ ภายหลังจากนั้นมีเจ้าของบ้านคนใหม่มาขอบ้านเลขที่โดยสำนักทะเบียนฯ มีการออกบ้านเลขที่เป็น ๓๐/๑ คำถามคือ ๑. เจ้าของบ้านเลขที่ ๓๐ มีสิทธิที่จะไม่ให้ออกบ้านเลขที่ทับต่อจากเลขบ้านตัวเองไหมครับ หรือไม่กระทบสิทธิโดยออกบ้านเลขที่ ๓๐/๑ ให้กับเจ้าของบ้านคนอื่นได้ ๒. การออกบ้านเลขที่ทับจะต้องอยู่บริเวณเดียวกันหรือใกล้เคียงกันเท่านั้นใช่ไหมครับ

คำตอบ เมื่อมีการสร้างบ้านเสร็จ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของเจ้าบ้านที่จะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งเพื่อขอเลขประจำบ้านภายใน ๑๕ วัน เมื่อนายทะเบียนได้รับแจ้งแล้วจะต้องกำหนดเลขประจำบ้านให้แก่ผู้แจ้ง ภายใน ๗ วัน กรณีบ้านอยู่ในเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่น หรือภายใน ๓๐ วัน กรณีบ้านอยู่นอกเขตสำนักทะเบียนท้องถิ่น โดย ๑. การกำหนดเลขประจำบ้านนายทะเบียนจะต้องกำหนดเลขประจำบ้านเรียงตามลำดับบ้านเลขที่ เมื่อได้กำหนดให้บ้านเลขที่แล้ว ต่อมาบ้านปลูกสร้างขึ้นใหม่ระหว่างบ้านหลังใดก็ได้ให้ใช้บ้านเลขที่ที่อยู่ใกล้ชิดกันแล้วเพิ่มตัวเลขไว้ท้าย เช่น ๕/๒ ๕/๓ ดังนั้น เจ้าของบ้านเลขที่เดิม ที่บ้านหลังใหม่ปลูกสร้างขึ้นบริเวณใกล้ชิดกันนั้น ไม่มีสิทธิที่จะห้ามมิให้นายทะเบียนออกเลขประจำบ้านให้แก่ผู้ใดได้ เว้นแต่เป็นบ้านเลขที่ซ้ำกับบ้านที่ได้กำหนดเลขประจำบ้านไว้แล้ว ๒. การออกบ้านเลขที่ที่มีการเพิ่มตัวเลขไว้ท้าย (บ้านเลขที่มีทับ) จะต้องอยู่บริเวณใกล้ชิดกับบ้านที่จะมีการเพิ่มตัวเลขไว้ท้าย

(๑๒) คำถาม สอบถามเจ้าหน้าที่ครับ สามารถขอทะเบียนบ้านใหม่ได้หรือไม่ เนื่องจากในระบบของนายทะเบียนที่ตรวจสอบในที่ว่าการอำเภอบทว่าทะเบียนบ้านเดิมถูกจำหน่ายออกไปหลายปีแล้ว โดยไม่ทราบสาเหตุ จึงต้องการออกทะเบียนบ้านใหม่ หรือมีแนวทางที่จะนำทะเบียนบ้านเดิมกลับมาใช้ได้หรือไม่ครับ

คำตอบ กฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรกำหนดให้บ้านทุกบ้านต้องมีเลขประจำบ้าน บ้านใดยังไม่มีเลขประจำบ้านให้แจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่สร้างบ้านเสร็จและต้องแสดงหลักฐานการมีสิทธิครอบครองในที่ดินที่บ้านสร้างอยู่ และหลักฐานการได้รับอนุญาตปลูกสร้างบ้าน หากไม่สามารถแสดงเอกสารดังกล่าวได้ หรือเป็นกรณีที่ปลูกสร้างบ้านในที่สาธารณะหรือบุกรุกป่าสงวน นายทะเบียนจะกำหนดเป็นบ้านชั่วคราวให้ เมื่อได้แก้ไขให้ถูกต้องแล้วจึงจะแก้ไขทะเบียนบ้านเป็นบ้านปกติให้ ส่วน ภาย ๕ ไม่ใช่อะไรสิทธิในที่ดิน หากเจ้าบ้านไม่ได้ยื่นหลักฐานการมีสิทธิครอบครองในที่ดินที่บ้านสร้างอยู่ และไม่ใช้กรณีบุกรุกที่ดินของเอกชน นายทะเบียนก็สามารถออกเลขประจำบ้านชั่วคราวให้ได้

(๑๓) คำถาม นาย ก. ขายฝากบ้านและที่ดินให้นาย ข. มีระยะเวลา ๓ ปี โดยทำสัญญาที่กรมที่ดินถูกต้อง (๒๘/๙/๖๕ ครบสัญญา ๒๘/๙/๖๖) ในวันที่ ๒๘/๙/๖๕ นาย ค. มีความประสงค์จะย้ายเข้ามาเป็นเจ้าบ้านในรายการทะเบียนบ้านหลังที่นาย ก. ขายฝาก นาย ข. (บ้านยังเป็นบ้านว่างไม่มีรายการบุคคลในรายการทะเบียนบ้าน) ผู้ที่จะยินยอมและมอบหมายฯ ให้ นาย ค. ย้ายเข้ามาเป็น “เจ้าบ้าน” ในรายการทะเบียนบ้านคือใคร

คำตอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๙๓ บัญญัติว่า อันว่าชายฝากนั้น คือสัญญาซื้อขายซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตกไปยังผู้ซื้อโดยมีข้อตกลงกันว่าผู้ขายอาจไถ่ทรัพย์สินนั้นคืนได้ ดังนั้นบ้านหลังดังกล่าวจึงเป็นกรรมสิทธิ์ของ นายข. ผู้ซื้อฝาก เมื่อ นายข. เป็นเจ้าของและได้ครอบครองบ้าน นายข. จึงเป็นเจ้าบ้าน กรณี นายค. ประสงค์จะย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านและทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านจึงต้องขอความยินยอม จาก นาย ข.

๔. การย้ายที่อยู่

(๑) **คำถาม** เจ้าบ้านต้องการย้ายผู้อาศัยในรายการทะเบียนบ้านไปเข้าทะเบียนบ้านหลังใหม่แต่ผู้อาศัยอยู่ต่างประเทศไม่สามารถมาดำเนินการด้วยตัวเองได้ ต้องใช้เอกสารหลักฐานอะไรในการแจ้งย้ายบุคคลดังกล่าว ออกจากรายการทะเบียนบ้าน ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ เมื่อเจ้าบ้านใดมีผู้ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านโดยมีเจตนาจะถือเป็นภูมิลำเนาให้เจ้าบ้านแจ้งต่อนายทะเบียนเพื่อย้ายชื่อบุคคลดังกล่าวเข้าในทะเบียนบ้านภายในสิบห้าวัน กรณีข้อเท็จจริงดังกล่าว ผู้อาศัยที่เจ้าบ้านประสงค์จะย้ายชื่อเข้าในทะเบียนบ้านหลังใหม่ ยังมีได้อาศัยอยู่จริงในบ้านหลังดังกล่าว กรณีนี้ เจ้าบ้านสามารถย้ายชื่อบุคคลผู้อาศัยเข้าทะเบียนบ้านชั่วคราวสำหรับบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศ ของสำนักทะเบียนและเมื่อบุคคลดังกล่าวเดินทางกลับเข้ามาในประเทศไทยและได้อาศัยอยู่ในบ้านหลังดังกล่าวแล้ว เจ้าบ้านจึงสามารถย้ายชื่อเข้าในทะเบียนบ้านที่อาศัยอยู่จริง มาตรา ๓๐/๑ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓)

(๒) **คำถาม** ข้าพเจ้าต้องการแจ้งย้ายบุตรซึ่งมีชื่ออยู่ทะเบียนบ้านกลาง โดยบิดาเป็นคนไทย มารดาไม่มีหลักฐานอะไร ต่อมาได้เลิกร้างกัน บุตรอาศัยอยู่กับมารดา โดยไม่สามารถติดต่อบิดาได้ ต้องการให้บิดา มาทำเรื่องแจ้งย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลางสามารถสอบ ป.ศ. ๑๔ โดยทำการสอบมารดา เจ้าบ้านและผู้ใหญ่บ้านที่มารดาอาศัยอยู่ได้หรือไม่ เพื่อยืนยันตัวตนหรือต้องดำเนินการอย่างไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ การแจ้งการย้ายออกจากทะเบียนบ้านกลาง ให้ปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ (แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ ๗) ข้อ ๘๙ ให้สอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือที่รู้จักบุคคลตามทะเบียนบ้านกลางอย่างน้อย ๒ คน

กรณีบุคคลที่มีชื่อในทะเบียนบ้านกลางมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ จะแจ้งย้ายด้วยตนเองหรือมอบหมายให้บุคคลอื่นที่บรรลุนิติภาวะแล้วเป็นผู้แจ้งแทนก็ได้ ส่วนบุคคลที่อายุต่ำกว่า ๑๕ ปี ให้บิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้แจ้งย้าย

ผู้ปกครองตามกฎหมายทะเบียนราษฎร ให้ถือตามค่านิยม “ผู้ปกครอง” แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

(๓) **คำถาม** บุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียน รหัส ๐ กลุ่ม ๘๙ ต้องการย้ายชื่อออกจากทะเบียนประวัติ (ทร.๓๘ก) ของสำนักทะเบียนที่มีชื่ออยู่ (เชียงใหม่) เข้าทะเบียนประวัติ (ทร.๓๘ ก) ที่กรุงเทพฯ ต้องดำเนินการอย่างไร ขอทราบแนวทางและระเบียบตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ กลุ่มบุคคลประเภท ๐ กลุ่ม ๘๙ ที่ได้รับการสำรวจจัดทำทะเบียนประวัติ ตามยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นกรณีพิเศษเพื่อรอการส่งกลับและกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมให้กับบุคคล ๔ กลุ่ม

๑. ขนกลุ่มน้อยหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยในประเทศไทยเป็นเวลานาน (เข้ามาก่อนวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๒)

๒. เด็กนักเรียนและบุคคลที่กำลังศึกษาเล่าเรียน (เข้ามาก่อนวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘)

๓. บุคคลไร้รากเหง้า (เข้ามาก่อนวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘)

๔. บุคคลที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศ (เข้ามาก่อนวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๔๘)

๕. บุตรของบุคคลตามข้อ ๓-๔ กรณีการแจ้งย้ายที่อยู่ตามทะเบียนประวัติ ไปยังบ้านหลังอื่นที่อยู่ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด ซึ่งเป็นการย้ายที่อยู่ออกนอกเขตพื้นที่ควบคุมหรือเป็นการเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่ควบคุม สามารถแจ้งการย้ายที่อยู่ได้ ตาม พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยถือว่าเป็น

การเปลี่ยนแปลงหรือย้ายภูมิลำเนาเขตพื้นที่ควบคุม คนต่างด้าว และกำหนดให้ผู้ย้ายที่อยู่ต้องไปรายงานตัว ต่อนายอำเภอท้องที่ที่ย้ายไปอยู่ใหม่ภายในระยะเวลาไม่เกิน ๗ วัน นับแต่วันที่ย้ายเข้าที่อยู่ใหม่ เว้นแต่กรณีย้ายเข้าที่ อยู่ใหม่ในเขตกรุงเทพมหานคร ให้ไปรายงานตัวต่อผู้อำนวยการ สำนักกิจการความมั่นคงภายใน กรมการปกครอง ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๙.๑๐/ว ๓๖๕๖ ลงวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓

(๔) คำถาม ข้าพเจ้าเป็นนายจ้างของแรงงานต่างด้าวมีชื่ออยู่ในทะเบียนประวัติ (ท.ร.๓๘) ของ สำนักทะเบียนขอสอบถามว่ากรณีบุตรแรงงานต่างด้าว อายุ ๑๗ ปี เกิดที่โรงพยาบาลในจังหวัดสงขลาถือหนังสือรับรอง การเกิดต่อมบิดมารดาซึ่งเป็นแรงงานต่างด้าวได้มาเป็นแรงงานต่างด้าวอยู่อีกจังหวัดหนึ่ง และนำบุตรมาอาศัยอยู่ ด้วย ถ้านำหนังสือรับรองการเกิดไปขอแจ้งเกิดในจังหวัดสงขลา โดยมีบุตร บิดา มารดา พร้อมหลักฐานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ไม่ดำเนินการแจ้งการเกิดให้ กรณีดังกล่าวนี้ มีแนวทางปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างไร

คำตอบ เมื่อมีคนเกิดไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีสัญชาติไทยหรือเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย กรณีเกิดในบ้านให้เจ้า บ้านหรือบิดมารดาแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่คนเกิดในบ้านภายในสิบห้าวัน และเมื่อนายทะเบียน ผู้รับแจ้งรับแจ้งการเกิดและออกสูติบัตรให้แล้ว กรณีเป็นบุตรของคนต่างด้าว ให้เพิ่มชื่อเด็กในทะเบียนประวัติ ท.ร.๓๘ ฉบับเดียวกับบิดาหรือมารดาของเด็กนั้น กรณีดังกล่าวบิดามารดาเป็นแรงงานต่างด้าว รายการที่อยู่ใน ทะเบียนประวัติให้ลงเลขที่บ้านของบ้านนายจ้างที่คนต่างด้าวทำงานอยู่หรือบ้านที่นายจ้างจัดให้คนต่างด้าวเข้าพัก อาศัย ตามมาตรา ๑๘ มาตรา ๒๐ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) ประกอบระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนและบัตรประจำตัวคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรเพื่อการทำงาน พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๘

(๕) คำถาม ผู้ต้องขังมีชื่ออยู่ในรายการทะเบียนบ้าน บ้านและที่ดินได้ขายไปแล้ว โดยมีสัญญาซื้อขาย ให้กับบุคคลอื่นไปแล้ว แต่ยังไม่ได้ย้ายออกถ้าเจ้าของกรรมสิทธิ์จะให้ดำเนินการย้ายออกไปในเรือนจำ มีระเบียบหรือ หนังสือสั่งการกรณีนี้หรือไม่อย่างไร

คำตอบ เมื่อผู้อยู่ในบ้านย้ายที่อยู่ออกจากบ้านเพื่อเปลี่ยนภูมิลำเนา ให้เจ้าบ้านแจ้งต่อ นายทะเบียน ผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่บุคคลในทะเบียนบ้านย้ายที่อยู่ออกจากบ้าน โดยจะต้องแจ้งว่าผู้ย้ายออกจาก ทะเบียนบ้านจะย้ายเข้าไปอยู่บ้านใด ตามมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ.การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

๕. การเพิ่มชื่อและรายการบุคคลเข้าในทะเบียนบ้าน

(๑) **คำถาม** กรณีเพิ่มชื่อคนเกิดต่างประเทศ มีหนังสือรับรองการเกิด แต่ชื่อมารดาที่ปรากฏในหลักฐานการเกิดเป็นชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งซึ่งตอนคลอดมารดาไม่มีเอกสารติดตัวผู้แจ้งเกิด จึงลงรายการมารดาเป็นชื่อทั่วไปไม่ใช่ชื่อสกุลจริง ต่อมามารดากลับมาอยู่ประเทศไทยแต่ไม่ได้นำมาบุตรมาด้วย จนบุตรอายุได้ ๒๔ ปี ประสงค์มาอาศัยอยู่กับมารดาที่ประเทศไทยและประสงค์เพิ่มชื่อ โดยมีหนังสือรับรองการเกิดที่ปรากฏชื่อมารดาอีกชื่อที่ไม่ใช่ชื่อในไทย และมีผลตรวจ DNA มีความสัมพันธ์เป็นบุตรและมารดา กรณีเช่นนี้สามารถเพิ่มชื่อตามระเบียบข้อ ๔๖ หรือไม่ ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีคนไทยที่เกิดในต่างประเทศมีความประสงค์ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน หากมีหลักฐานสูติบัตรที่ออกโดยสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ไทย หรือมีเอกสารรับรองการเกิดที่ออกโดยหน่วยงานของรัฐบาลต่างประเทศที่เด็กเกิด ซึ่งแปลเป็นไทยและผ่านการรับรองคำแปลถูกต้องโดยกระทรวงการต่างประเทศแล้ว ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้ขอเพิ่มชื่อมีภูมิลำเนาอยู่ในทะเบียนบ้าน ตามประเด็นปัญหาหลักฐานการเกิดในช่องการลงรายการมารดาเป็นชื่อทั่วไปไม่ใช่ชื่อสกุลจริงของมารดา กรณีนี้ ให้นายทะเบียนตรวจสอบข้อเท็จจริงรายการชื่อและสัญชาติของมารดา รวมถึงชื่อและสัญชาติของบิดาด้วย ว่าเด็กมีสัญชาติไทยหรือไม่ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๔๖ แต่ถ้าบุคคลที่จะขอเพิ่มชื่อประสงค์จะใช้หลักฐานการตรวจ DNA ที่มีผลไม่ปฏิเสธความสัมพันธ์ความเป็นบุตรกับมารดา กรณีนี้หลักฐานการตรวจ DNA จึงใช้เป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาเพิ่มชื่อตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ ข้อ ๔๖ ได้

(๒) **คำถาม** ข้าพเจ้าและภรรยาเป็นคนไทยไปทำงานที่อเมริกา ลูกเกิดที่อเมริกาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ แจ้งเกิดที่สถานกงสุลไทยแล้ว แต่ยังไม่มีการแจ้งต่อราชการมีความประสงค์จะมอบอำนาจให้พ่อ ที่อยู่เมืองไทยขอเพิ่มชื่อเข้าทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) การทำหนังสือมอบอำนาจต้องไปทำที่สถานกงสุลไทยเพื่อให้เจ้าหน้าที่รับรองลายมือชื่อหรือไม่ และใบสูติบัตรของลูกต้องรับรองการแปลที่กรมการกงสุลแจ้งวัฒนะ หลักสี่ กรุงเทพฯ ด้วยหรือไม่

คำตอบ คนสัญชาติไทยที่เกิดในต่างประเทศโดยมีหนังสือรับรองการเกิดมีความประสงค์จะขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) กรณีมีหลักฐานสูติบัตรที่ออกให้โดยสถานกงสุลใหญ่ไทย หลักฐานสูติบัตรย่อมเป็นภาษาไทยอยู่แล้ว ผู้ยื่นคำร้องจึงไม่ต้องแปลเป็นภาษาไทยอีกแต่อย่างใด และหากผู้ยื่นคำร้องมีภูมิลำเนาในต่างประเทศสามารถมอบอำนาจให้ผู้ที่บรรลุนิติภาวะดำเนินการแทนตนได้ ถ้าได้ทำหนังสือมอบอำนาจในต่างประเทศที่มีกงสุลสยามต้องให้กงสุลเป็นพยานด้วย ซึ่งกรณีดังกล่าวนายทะเบียนจะต้องเพิ่มชื่อผู้ยื่นคำร้องไว้ในทะเบียนบ้านชั่วคราว (ท.ร. ๑๔) สำหรับบุคคลที่เดินทางไปต่างประเทศของสำนักทะเบียน

(๓) **คำถาม** นายโมโตะฮารุ ปัจจุบันอายุ ๓๐ ปี เกิดที่โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น แจ้งเกิดที่สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว วันที่ ๑๑ ม.ค. ๒๕๓๖ เลขที่ ๓๑/๒๕๓๖ มีความประสงค์แก้ไขรายการชื่อบิดาสอบถามว่า

๓.๑ สามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่มีชื่อหรือยื่นแก้ไข ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ได้หรือไม่

๓.๒ นายโมโตะฮารุ ยังไม่เคยทำบัตรประชาชน สามารถไปดำเนินการแก้ไข ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ได้หรือไม่

คำตอบ กรณีนายโมโตะฮารุ เกิดที่โตเกียว ประเทศญี่ปุ่น และได้แจ้งเกิดที่สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว เป็นกรณีผู้มีสัญชาติไทยเกิดนอกราชอาณาจักร ตามมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้นายทะเบียนสถาน

เอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่มีหน้าที่รับผิดชอบคนเกิดของคนสัญชาติไทยที่มีขึ้น นอกราชอาณาจักร หลักฐานที่นายทะเบียนจัดทำขึ้นจึงเป็นทะเบียนคนเกิด ดังนั้นการแก้ไขรายการชื่อบิดาในเอกสารหลักฐาน การจดทะเบียนคนเกิด จึงเป็นอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนแห่งสำนักทะเบียนที่จัดทำเอกสารนั้น โดยให้ยื่นแก้ไข รายการชื่อบิดา ณ สถานเอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ส่วนกรณี นายโมโคะฮารุฯ ประสงค์จะทำบัตร ประชาชนจะทำได้เมื่อเดินทางกลับมาประเทศไทย โดยยื่นคำร้อง ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ณ สำนัก ทะเบียนที่ผู้ขอเพิ่มชื่อมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน โดยให้หลักฐาน สูติบัตรหรือหลักฐานรับรองการเกิดซึ่งแปลเป็น ภาษาไทย และรับรองคำแปลโดยกระทรวงการต่างประเทศ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำ ทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๔๖ คนสัญชาติไทยที่เกิดในต่างประเทศโดยมีหลักฐานมีความประสงค์จะขอเพิ่ม ชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ผู้ยื่นคำร้องตามแบบพิมพ์ที่กำหนดต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียน ท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่ผู้ร้องมีภูมิลำเนาอยู่ในปัจจุบัน

(๔) คำถาม พ่อไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน แต่อยากให้พ่อมีบัตรประจำตัวประชาชน ปู่ กับ ย่า เป็นคนไทย แต่เสียชีวิตไปแล้ว พ่อบอกว่าเกิดโดยหมอผ่าคลอด ยาไม่ได้แจ้งเกิด ไม่มีใบอะไรเลย เราสามารถจะทำอย่างไรได้บ้างคะ เพราะเวลาเจ็บป่วยก็เข้าโรงพยาบาลรัฐไม่ได้ ได้แต่เข้าคลินิก ค่ารักษาบางแห่งแพง เลยอยากให้พ่อมีสิทธิการรักษา และมีบัตรประจำตัวประชาชนคะ สามารถทำอย่างไรได้บ้างคะ

คำตอบ ๑) บุคคลที่จะขอมีบัตรประจำตัวประชาชนต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ ๑. เป็นผู้ที่มีสัญชาติไทย ๒. อายุ ๗ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่เกิน ๗๐ ปีบริบูรณ์ และ ๓. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน

๒) บุคคลที่อ้างว่าเป็นคนมีสัญชาติไทยขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) โดยไม่มี เอกสารมาแสดง ให้เจ้าบ้านหรือผู้ขอเพิ่มชื่อยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ผู้ขอเพิ่มชื่อมีภูมิลำเนาในปัจจุบัน โดยนายทะเบียนจะสอบสวนผู้ยื่นคำร้อง เจ้าบ้าน บุคคลที่น่าเชื่อถือ และหลักฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อรวบรวม เอกสารที่เกี่ยวข้องเสนอให้นายอำเภอพิจารณาอนุมัติ

๓) ผู้ซึ่งเจ้าบ้านหรือบิดามารดาไม่ได้แจ้งการเกิดให้ เมื่อมีอายุครบ ๑๕ ปีแล้วอาจยื่นคำร้องต่อ นายทะเบียนผู้รับแจ้งแห่งท้องที่ที่เกิดเพื่อแจ้งการเกิดให้ ตามระเบียบที่ผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนด เอกสารหลักฐานประกอบการแจ้งการเกิดเกินกำหนด ได้แก่ บัตรประจำตัวประชาชนของบิดา มารดา หรือ เจ้าบ้านที่มีการเกิด (ถ้ามี) หรือบัตรประจำตัวประชาชนของผู้แจ้งซึ่งได้รับมอบหมายจากบิดามารดาหรือเจ้าบ้าน พร้อมหนังสือมอบหมาย (ถ้ามี) สำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) หนังสือรับรองการเกิด (ถ้ามี)

(๕) คำถาม ผู้ร้องขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน กรณีคนไทยตกหล่นทะเบียนบ้าน พ.ศ. ๒๕๑๕ ปัจจุบัน อยู่ต่างจังหวัดห่างไกลภูมิลำเนาเดิมมากและอายุมากแล้วมีปัญหาสภาพร่างกายไม่สามารถไปติดต่อ สนท. อำเภอ ที่มีชื่อครั้งสุดท้ายได้ สนท. อำเภอภูมิลำเนาปัจจุบันสามารถสอบสวนการขอเพิ่มชื่อและส่งเรื่องไปที่ สนท. ที่ผู้ร้อง มีชื่อครั้งสุดท้ายอนุญาตให้เพิ่มชื่อโดยให้ผู้ร้องมอบหมายนายทะเบียนยื่นคำร้องตามระเบียบ ข้อ ๔๔ และเพิ่มชื่อ ลงในทะเบียนบ้านกลางได้หรือไม่ แล้วค่อยย้ายปลายทางหรือ สนท. ภูมิลำเนาปัจจุบันเชื่อว่าถูกต้อง จะเพิ่มชื่อ ตามระเบียบข้อ ๑๐๓ ได้หรือไม่

คำตอบ กรณีผู้ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ขอเพิ่มชื่อโดยใช้หลักฐานทะเบียนบ้าน ให้ยื่น คำร้องแห่งท้องที่ที่เคยมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านครั้งสุดท้าย กรณีที่ผู้ยื่นคำร้องไม่สามารถเดินทางไปยังสำนักทะเบียนที่เคยมีชื่อ อยู่ ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่ภูมิลำเนาในปัจจุบันได้โดยให้สำนักทะเบียนที่รับคำร้องสอบสวนผู้ร้อง และพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือเท่าที่ผู้ร้องจะสามารถนำมาเป็นพยานได้แล้วรวบรวมหลักฐานทั้งหมดพร้อมสำเนา คำร้อง ท.ร.๓๑ และหนังสือมอบหมายให้นายทะเบียนดำเนินการแทน แจ้งให้สำนักทะเบียนท้องที่ที่มีอำนาจ อนุมัติการเพิ่มชื่อดำเนินการตามระเบียบฯ ต่อไป

(๖) คำถาม ข้าพเจ้ามีแฟนเป็นคนต่างชาติ ประเทศออสเตรเลีย สร้างบ้านอยู่กับสามีต่างชาติ สามีเดินทางมาอยู่ที่บ้านนี้เป็นประจำทุกปี ๆ ละ ๒ - ๓ เดือน ได้ไปแจ้งที่อำเภอขอเพิ่มชื่อเข้าทะเบียนบ้าน โดยมีหนังสือเดินทางไปแสดง (ดิฉันจดทะเบียนสมรสกับสามีแล้วตามกฎหมายไทย) แต่เจ้าหน้าที่แจ้งว่า ต้องมีเจตนาจะมาอาศัยอยู่จริงและอยู่อย่างต่อเนื่องมาแล้วไม่น้อยกว่า ๖ เดือน แต่เพื่อนข้าพเจ้าสามารถแจ้งย้ายชื่อสามีเข้าในทะเบียนบ้านเล่มสีเหลืองได้โดยไม่ต้องอาศัยอยู่ต่อเนื่องไม่ถึง ๖ เดือน ทำไมถึงเพิ่มชื่อได้

คำตอบ คนต่างดาวซึ่งได้รับอนุญาตให้เข้าอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง (มี Passport/VISA) และบุตรที่เกิดในราชอาณาจักรและไม่ได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ หากได้รับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน หากมีความประสงค์จะเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๓) ให้ร้องขอต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่มีภูมิลำเนาในปัจจุบัน

(๗) คำถาม กรณีนายมี ถูกจำหน่ายชื่อด้วย ท.ร. ๔๗ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ที่ สนท.อ.เมืองนครสวรรค์ แต่เจ้าตัวมาอาศัยอยู่กับภรรยาที่ อ.เมืองชัยภูมิเป็นเวลาเกือบ ๓๐ ปี แล้วจะยื่นคำขอได้หรือไม่ ตามระเบียบข้อใด

คำตอบ บุคคลที่มีการลงรายการ “ตาย” หรือ “จำหน่าย” ขอเพิ่มชื่อ (ขอคืนรายการบุคคล) ในทะเบียนบ้าน (ท.ร. ๑๔) ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอ/นายทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่บุคคลนั้นเคยมีชื่อในทะเบียนบ้านก่อนถูกจำหน่ายรายการ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๔๔ หรือยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนอำเภอ/ท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่มีภูมิลำเนาปัจจุบัน ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๔๔ ประกอบกับหนังสือสำนักทะเบียนกลางด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๔.๑/ว ๘ ลงวันที่ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๔ และหนังสือสำนักทะเบียนกลาง

๖. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร

(๑) **คำถาม** การขอแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านในช่องรายการชื่อมารดา เลขบัตรประจำตัวประชาชนมารดา สัญชาติมารดา จากสัญชาติเมียนมาร์ เป็นสัญชาติไทย จากการเปลี่ยนเลขตัวแรกประจำตัวประชาชน จาก ๖ เป็น ๘ ซึ่งผู้ร้องไม่มีหลักฐานใดมาแสดงให้ความเชื่อมโยงในการเปลี่ยน (มีสูติบัตร) ในกรณีดังกล่าว ทางสำนักทะเบียนจะดำเนินการแก้ไขได้หรือไม่อย่างไร อำนาจการอนุมัติเป็นของใคร ทั้งนี้ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การแก้ไขรายการสัญชาติในช่องรายการสัญชาติของบิดาหรือมารดาของเจ้าของประวัติ ในเอกสารการทะเบียนราษฎรจากสัญชาติอื่นหรือไม่มีสัญชาติเป็นสัญชาติไทย เป็นอำนาจของนายทะเบียนอำเภอ หรือนายทะเบียนท้องถิ่น ต้องตรวจสอบพยานเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น สำเนาทะเบียนบ้านฉบับเดิม หรือหนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติไทย เป็นต้น และสอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือ เพื่อปรากฏข้อเท็จจริง เมื่อพิจารณาเห็นว่าพยานหลักฐานดังกล่าวเชื่อถือได้ ก็ให้แก้ไขรายการในเอกสารทะเบียนราษฎร

ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๑๕/๑ (๒)

(๒) **คำถาม** ข้าพเจ้าเกิด พ.ศ. ๒๕๓๐ ในสูติบัตรระบุชื่อบิดา คำรง ไม่มีเลขบัตรประชาชน ส่วนมารดามีชื่อและเลขบัตรประชาชนครบ ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ บิดาเปลี่ยนชื่อเป็น คมกฤษ บิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จึงขอสอบถามดังนี้

๒.๑ จะขอแก้ไขชื่อบิดาในสูติบัตรจาก คำรง เป็น คมกฤษ และเพิ่มเลขบัตรประจำตัวประชาชนของบิดา ได้หรือไม่

๒.๒ จะขอแก้ไขรายการบิดาในทะเบียนบ้านจาก คำรง เป็น คมกฤษ และเพิ่มเลขบัตรประจำตัวประชาชนของบิดาได้หรือไม่

คำตอบ การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในเอกสารการทะเบียนราษฎร การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในสูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนตาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรายการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในเอกสารดังกล่าวซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากนายทะเบียนผู้รับแจ้งได้จัดทำเอกสารดังกล่าวแล้ว ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากรายการในสูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนตาย เป็นข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในขณะที่เกิด หรือขณะที่บุคคลเสียชีวิต ซึ่งเป็นรายการที่ถูกต้องแล้ว ดังนั้นกรณีนายคำรง เปลี่ยนชื่อเป็นนายคมกฤษ ภายหลังจากบุตรเกิด จึงไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในสูติบัตรได้ หากมีความประสงค์จะแก้ไขรายการ สามารถดำเนินการแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านหรือทะเบียน บ้านกลางได้ (หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๗๔ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑)

กรณีการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในสูติบัตร เนื่องจากการลงรายการไม่ครบถ้วนนายทะเบียนสามารถแก้ไขรายการให้ถูกต้องตามข้อเท็จจริงได้โดยปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕

(๓) **คำถาม** บิดาข้าพเจ้าถือสองพาสปอร์ตคือบัลแกเรียและแคนาดา และได้จดทะเบียนรับรองบุตรด้วยพาสปอร์ตบัลแกเรีย ปัจจุบันเดินทางเข้ามาอยู่ในประเทศไทยด้วยพาสปอร์ตแคนาดา ต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในรายการสูติบัตรด้วยหลักฐานพาสปอร์ตแคนาดาให้ลูกมีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในสูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนตาย เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงรายการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในเอกสารดังกล่าวซึ่งเกิดขึ้นภายหลังจากนายทะเบียนผู้รับแจ้งได้จัดทำเอกสารดังกล่าวแล้ว ไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากรายการ

ในสูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนเกิด และทะเบียนคนตาย เป็นข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงในขณะที่เด็กเกิด หรือ ขณะที่บุคคลเสียชีวิต ซึ่งเป็นรายการที่ถูกต้องแล้ว กรณีการขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการสัญชาติของบิดาใน สูติบัตร จึงไม่สามารถดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการได้ หากมีความประสงค์จะแก้ไขรายการ สามารถ ดำเนินการแก้ไขรายการในทะเบียนบ้านหรือทะเบียนบ้านกลางได้ (หนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๑/ว ๓๗๘ ลงวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑)

(๔) คำถาม สูติบัตรลงเลขบัตรประชาชนของมารดาผิด ทางตาและน้ำได้ช่วยยืนยันตัวตนของมารดาแล้ว แต่สำนักทะเบียนอำเภอเขาคือไม่ดำเนินการให้ แต่ต้องการให้บิดาที่หย่ากับมารดาแล้ว (อยู่คนละจังหวัด) ช่วยเดินทางมาที่สำนักทะเบียนอำเภอเขาคือ เพื่อยืนยันตัวตนว่า “เป็นแม่ลูกกันจริง และสูติบัตรเกิดการสวมรอยเลขบัตร” ลักษณะนี้เป็นความผิดผู้ใดและทำไมดำเนินการทำในเขต หรืออำเภออื่น ๆ แทนไม่ได้ ควรทำอย่างไร และอ้างอิงประกาศฯ ระเบียบหรือข้อกฎหมายใด เพื่อดำเนินการได้ตามปกติ โดยบิดาไม่ต้องมายืนยันตัวตนหรือควรฟ้องศาลแทน ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ การแก้ไขรายการสูติบัตรที่ลงรายการเลขประชาชนของมารดาผิด ผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขรายการได้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นก็ได้ กรณีถ้าผู้ร้องไม่มีหลักฐานเอกสารราชการที่เกี่ยวกับรายการที่ขอแก้ไขมาแสดง นายทะเบียนจะต้องสอบถามบุคคลให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการที่จะขอแก้ไข หากปรากฏข้อเท็จจริงที่มีพยานหลักฐานที่มีพยานบุคคลอยู่ในเขตสำนักทะเบียนอื่น ให้สำนักทะเบียนที่รับคำร้อง ส่งเรื่องดังกล่าวให้สำนักทะเบียนที่เกี่ยวข้องดำเนินการสอบสวนพยานบุคคลแทน เมื่อสอบสวนเสร็จแล้วให้ส่งกลับมาที่สำนักทะเบียนที่รับคำร้อง เพื่อรวบรวมหลักฐานและเสนอนายทะเบียนพิจารณามีคำสั่งให้แก้ไขต่อไป ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๓๕ ผู้ที่ประสงค์จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน ทะเบียนบ้านกลาง สูติบัตร มรณบัตร ทะเบียนคนตาย ทะเบียนประวัติคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทยและเอกสารการทะเบียนราษฎรอื่น ให้ยื่นคำร้องตามแบบที่กำหนดต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ หรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น

(๕) คำถาม กรณีคลอดบุตรต่างประเทศ สามีมเป็นคนไทยที่นั่น (แต่ไปแบบไม่ถูกต้อง) ตอนแจ้งเกิดที่สถานทูตไทยที่เกาหลี เลยไม่ได้ลงรายการบิดา (เกรงว่าจะถูกจับ) ต่อมากลับมาอยู่ที่ประเทศไทย ถ้าประสงค์จะเพิ่มรายการบิดาในสูติบัตรให้บุตรตามข้อเท็จจริง สามารถดำเนินการได้ที่ไหน

คำตอบ การได้สัญชาติไทยโดยการเกิดตามหลักสายโลหิต บุคคลนั้นจะต้องมีบิดาหรือมารดาเป็นบิดาคคนสัญชาติไทย ซึ่งจะต้องเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย รวมถึงผู้ที่ได้รับการพิสูจน์ความเป็นบิดาของผู้เกิดตามกฎกระทรวง โดยสามารถยื่นคำร้องขอพิสูจน์ความเป็นบิดาฯ ได้ที่

๑. กรณีมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร ให้ยื่นคำร้องขอต่อผู้อำนวยการเขต

๒. กรณีมีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่น ให้ยื่นคำร้องขอต่อนายอำเภอ

๓. กรณีมีภูมิลำเนาในต่างประเทศ ให้ยื่นคำร้องขอต่อข้าราชการสถานทูตไทย/กงสุลไทยที่ได้รับมอบหมาย ส่วนกรณีบุคคลสัญชาติไทยเกิดในต่างประเทศโดยมีหลักฐานรับรองการเกิด มีความประสงค์ขอเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ให้ยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนแห่งท้องที่ที่มีภูมิลำเนาในปัจจุบัน โดยแสดงหลักฐานสูติบัตรที่ออกให้โดยสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ไทย

(๖) คำถาม บัตรประจำตัวประชาชนและรายการในเอกสารการทะเบียนบ้าน วันเดือนปีเกิดไม่ตรงกับความเป็นจริงโดยหลักฐานที่ถูกต้องเป็นปี พ.ศ. ๒๕๐๙ แต่หลักฐานที่มีทั้งหมดเป็นปี พ.ศ. ๒๕๐๗ โดยพยานบุคคลที่รู้เห็นการเกิด จึงอยากสอบถามว่าต้องใช้พยานหลักฐานอะไรบ้าง เพื่อไปยืนยันในการแก้ไข วันเดือนปีเกิด

คำตอบ ผู้ที่ประสงค์จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายการในทะเบียนบ้าน ให้เจ้าของรายการหรือผู้ได้รับมอบอำนาจยื่นคำร้องขอแก้ไขรายการต่อนายทะเบียนอำเภอ/นายทะเบียนท้องถิ่น พร้อมด้วยบัตรประจำตัว

ประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชน หนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มอบอำนาจ (ถ้ามี) เอกสารที่ขอแก้ไขรายการและเอกสารราชการที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับรายการที่ขอแก้ไขเปลี่ยนแปลง เช่น ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ใบสำคัญการจดทะเบียนชื่อสกุล ทะเบียนบ้านฉบับก่อนการให้เลขประจำตัวประชาชน หนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติ ผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ เป็นต้น หากไม่มีเอกสารราชการดังกล่าว สามารถให้พยานบุคคลที่น่าเชื่อถือที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ขอให้นายทะเบียนแก้ไขรับรองแทน

(๗) **คำถาม** กรณี นาย ก เกิดเมื่อ ๑๖ ก.ย. ๒๕๒๘ มีสูติบัตรหลักที่ ๑ เลขหลักที่ ๖ ขึ้นด้วยเลข ๐ แต่รายการเลขประจำตัวประชาชนในทะเบียนหลักที่ ๑ ขึ้นต้นด้วยเลข ๓ แต่หลักเลขที่ ๖ ขึ้นด้วยเลข ๔ ซึ่งไม่ตรงกันต้องทำอย่างไร เนื่องจากต้องใช้สูติบัตรเดินทางไปต่างประเทศ ต้องทำตามระเบียบข้อไหนเพราะเลข ๑๓ หลักในทะเบียนบ้านกับสูติบัตรไม่ตรงกัน

คำตอบ กรณีรายการบุคคลในเอกสารการทะเบียนราษฎรไม่ถูกต้องให้เจ้าของรายการหรือผู้ได้รับมอบอำนาจ ยื่นคำร้องขอแก้ไขรายการต่อนายทะเบียนอำเภอ/นายทะเบียนท้องถิ่น พร้อมด้วยบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวอื่นที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายและเลขประจำตัวประชาชน หนังสือมอบอำนาจและสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้มอบอำนาจ (ถ้ามี) เอกสารที่ขอแก้ไขรายการและเอกสารราชการที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับรายการที่ขอแก้ไขเปลี่ยนแปลง เช่น ใบสำคัญการเปลี่ยนชื่อ ใบสำคัญการจดทะเบียนทะเบียนชื่อสกุล ทะเบียนบ้านฉบับก่อนการให้เลขประจำตัวประชาชน หนังสือสำคัญการแปลงสัญชาติ ผลการตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรมหรือดีเอ็นเอ เป็นต้น หากไม่มีเอกสารราชการดังกล่าว สามารถให้พยานบุคคลที่น่าเชื่อถือที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ขอให้นายทะเบียนแก้ไขรับรองแทนได้ ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕ และ ข้อ ๑๓๖

๗. คำธรรมเนียม

(๑) คำถาม กรณีที่บุคคลมีการแจ้งย้ายออกจากทะเบียนบ้านและถือใบแจ้งย้ายที่อยู่ ท.ร. ๖ ตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒ โดยไม่ไปแจ้งย้ายเข้าภายในสามสิบวัน ปล่อยให้ระยะเวลาว่างเลยมา ๑ ปี เจ้าหน้าที่สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่จะรับแจ้งย้ายเข้า จะต้องเรียกเก็บค่าปรับฯ ที่ไม่แจ้งย้ายตามกำหนดได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ การเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการแจ้งเมื่อพ้นกำหนดเวลา ให้ปฏิบัติตามกฎกระทรวง กำหนดค่าธรรมเนียมและยกเว้นค่าธรรมเนียมการแจ้งหรือขอเมื่อพ้นกำหนดเวลา พ.ศ. ๒๕๖๒ กรณีการแจ้งย้ายเข้าตามมาตรา ๓๐/๑ เจ้าบ้านจะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ผู้ย้ายได้เข้าอยู่ในบ้าน หากพ้นกำหนดแล้วเจ้าบ้านมาดำเนินการแจ้งต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้ง จะถือว่าการแจ้งดังกล่าวเป็นกรณีการแจ้งเมื่อพ้นกำหนดตามกฎกระทรวงกำหนด การนับระยะเวลาการพ้นกำหนด ให้นับตั้งแต่วันถัดจากวันที่ครบกำหนด

คำถาม – คำตอบ ที่ประชาชนให้ความสนใจ ส่วนการทะเบียนทั่วไป

๑. การจดทะเบียนสมรส

(๑) **คำถาม** บุคคลที่ไม่มีสถานะทางทะเบียนถือบัตรสีชมพูต้องการจดทะเบียนสมรสที่สำนักทะเบียนอำเภอกับชาวต่างชาติที่อาศัยในประเทศไทย สามารถทำได้หรือไม่ เนื่องจากได้ไปติดต่อกับสำนักทะเบียนอำเภอเชียงดาว แต่ทางสำนักทะเบียนอำเภอปฏิเสธการจดทะเบียนสมรส เนื่องจากไม่มีสัญชาติไทย ถ้าหากสามารถจดทะเบียนสมรสทำได้ ฝ่ายบุคคลที่ไม่มีสัญชาติต้องเตรียมเอกสารอะไรบ้าง ในการจดทะเบียนสมรสขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายไทยระหว่างบุคคลสัญชาติไทยกับบุคคลต่างด้าวสัญชาติใด ๆ หรือบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน หรือระหว่างบุคคลไม่มีสัญชาติไทยด้วยกันนั้น สามารถจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้ โดยยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสพร้อมหลักฐานแสดงตัวบุคคล เช่น บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวคนซึ่งไม่มีสัญชาติไทย บัตรประจำตัวบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน ThaiID หรือหนังสือเดินทาง เป็นต้น ได้ทุกสำนักทะเบียน (อำเภอ สำนักงานเขต และสถานทูต/กงสุลไทยในต่างประเทศ) ตามนัยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และสำหรับการจดทะเบียนสมรสที่ไม่ใช่บุคคลสัญชาติไทยด้วยกันจะต้องให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอที่รักษาราชการแทนนายอำเภอในลำดับแรกเป็นผู้พิจารณา

(๒) **คำถาม** บุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน มีชื่อในทะเบียนประวัติ ทร. ๓๘ ก สามารถจดทะเบียนสมรสได้หรือไม่ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลไม่มีสถานะทางทะเบียน สามารถทำได้ ถ้าบุคคลดังกล่าวมีคุณสมบัติสามารถใช้บัตรประจำตัวบุคคลผู้ไม่มีสถานะทางทะเบียนหรือบัตรอื่นที่ทางราชการออกให้ที่สามารถยืนยันตัวบุคคลได้ ในการแสดงเจตนาจดทะเบียนสมรสต่อนายทะเบียน

(๓) **คำถาม** กรณีหญิงไทยจะจดทะเบียนสมรสกับหนุ่มลูกครึ่งไทย – เยอรมัน (ถือสองสัญชาติมีบัตรประชาชนไทยแล้ว) อยากทราบว่า หนุ่มลูกครึ่งไทย – เยอรมันต้องมีหนังสือรับรองสถานภาพโสดจากสถานทูตเยอรมันมาแสดงเหมือนต่างด้าวทั่วไปหรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ บุคคลที่มีสัญชาติอื่นต้องนำหนังสือรับรองสถานภาพการสมรสของสัญชาตินั้น ๆ มาแสดงต่อนายทะเบียนเพื่อใช้พิสูจน์ว่าอย่างน้อยตนมิได้มีคู่สมรสอยู่ขณะนั้น ในประเทศที่ตนถือสัญชาตินั้นอยู่ ประกอบกับนายทะเบียนไม่สามารถตรวจสอบสถานภาพการสมรสจากฐานข้อมูลทะเบียนสมรสได้

(๔) **คำถาม** ข้าพเจ้าต้องการคัดทะเบียนสมรสของทวด แต่เนื่องจากทวดจดทะเบียนสมรสมานานแล้ว ไม่สามารถดึงข้อมูลในระบบได้ โทรสอบถามไปที่สำนักทะเบียนอำเภอที่จดทะเบียนสมรส เพื่อให้เจ้าหน้าที่ค้นในแฟ้มประวัติ ทางเจ้าหน้าที่แจ้งว่าต้องจำวัน เดือน ปี พ.ศ. ที่จดทะเบียนสมรสได้ จึงจะค้นให้ได้ ข้าพเจ้าได้สอบถามทวดแล้วซึ่งจำไม่ได้ว่าจดทะเบียนเมื่อไร กรณีดังกล่าวสามารถทำอย่างไรได้บ้าง สามารถขอหนังสือรับรองการสมรสได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีเอกสารทะเบียนสมรส หรือทะเบียนครอบครัวประเภทใด ๆ เกิดการสูญหายและไม่สามารถตรวจสอบหรือขอคัดจากที่ใดได้ นายทะเบียนอำเภอ กิ่งอำเภอ หรือเขต แล้วแต่กรณี ควรแจ้งความต่อเจ้าพนักงานฝ่ายตำรวจกรณีเอกสารสูญหายเสียก่อนแล้วจึงสอบสวนข้อเท็จจริง พยานบุคคลและเอกสารที่เกี่ยวข้องด้วยความรอบคอบ พร้อมกับบันทึกหลักฐานประกอบการพิจารณาดังกล่าวไว้ให้ชัดเจน เมื่อฟังได้ข้อยุติโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ร้องเคยจดทะเบียนสมรสไว้จริง ก็สามารถออกหนังสือรับรองให้แก่ผู้ร้องได้ โดยถือปฏิบัติตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๐.๒/๔๘๕๓ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๔๓

(๕) คำถาม ผมเป็นคนไทย แต่งงานกับคนจีน สัญชาติจีน แต่งทะเบียนสมรสที่สหรัฐอเมริกา จะโอนทะเบียนสมรสมาไทย หรือโอนสถานะ การแต่งงานมาไทยอย่างไรครับ โดยไม่ต้องไปจดทะเบียนสมรสใหม่ หรือต้องทำอย่างไร จึงจะทำให้ภรรยาของผมอยู่ในประเทศไทยได้นานครับ

คำตอบ ท่านสามารถนำทะเบียนสมรสที่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายอเมริกาให้หน่วยงานของรัฐของประเทศนั้นรับรองและมีคำรับรองถูกต้องพร้อมกับคำแปลภาษาไทยจากกรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ แล้วนำไปยื่นขอบันทึกฐานะแห่งครอบครัว กรณีสมรสได้ทุกสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนเขต เพื่อเป็นหลักฐานในการพิสูจน์เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นหรือให้ได้มาซึ่งสิทธิ์ตามกฎหมาย

(๖) คำถาม ข้าพเจ้าและภรรยาได้แต่งงานกันแล้ว ภรรยาอายุไม่ถึง ๒๐ ปี ต้องการจดทะเบียนสมรส แต่บิดากับมารดาของภรรยาไม่สามารถมาได้ สองหาข้อมูลเบื้องต้นบอกว่าให้บิดาและมารดาทำหนังสือยินยอมให้ผู้เยาว์สมรสได้ หนังสือยินยอมทางบิดากับมารดาสามารถปรับแล้วเซ็นแล้วส่งมาให้ทางข้าพเจ้าเอาไปยื่นเพื่อจดทะเบียนสมรสได้หรือไม่

คำตอบ กรณีนี้ฝ่ายบิดาและมารดาสามารถพิมพ์ (Print) หนังสือยินยอมออกมาได้ โดยมีการระบุชื่อผู้จะสมรสทั้งสองฝ่ายและลงลายมือชื่อของผู้ให้ความยินยอมด้วยตนเอง เสร็จแล้วสามารถส่งมาให้ผู้จะสมรสใช้ประกอบการจดทะเบียนสมรสได้ตามมาตรา ๑๔๕๔ และมาตรา ๑๔๕๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๗) คำถาม ข้าพเจ้าเคยจดทะเบียนสมรสเมื่อ ๓๕ ปีก่อน ปัจจุบันนี้ฝ่ายหญิงและชายได้ไปมีครอบครัวใหม่ทั้งคู่ แต่ตอนนี้ฝ่ายชายและหญิงประสงค์จะหย่าทั้งคู่ เพื่อจะให้เหลือคู่สมรสใหม่เท่านั้น แต่ทางฝ่ายหญิงสงสัยว่า ถ้าหย่ากับสามีคนเก่าแล้วจะมีผลอะไรกับการจดทะเบียนสมรสกับสามีใหม่หรือไม่ เพราะฝ่ายหญิงก็ได้จดทะเบียนสมรสกับสามีใหม่ จะมีผลกระทบอย่างไรบ้าง

คำตอบ การจดทะเบียนสมรสของชายหรือหญิงที่มีคู่สมรสอยู่แล้วนั้น แม้ว่าคู่สมรสจะได้ออกมาจดทะเบียนหย่าขาดจากการสมรสครั้งแรกแล้วก็ตาม ก็ไม่ทำให้การจดทะเบียนสมรสครั้งหลังนั้นเป็นการสมรสที่ชอบด้วยกฎหมายได้ การจดทะเบียนสมรสครั้งหลังนี้เป็นกรณจดทะเบียนซ้อน ทั้งนี้ การสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติว่า "ชายหรือหญิงจะทำการสมรสในขณะที่ตนมีคู่สมรส อยู่ไม่ได้" การสมรสซ้อนดังกล่าวจึงเป็นโมฆะตามมาตรา ๑๔๙๕ บุคคลผู้มีส่วนได้เสียคนใดคนหนึ่ง จะกล่าวอ้างขึ้นหรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการสมรสเป็นโมฆะก็ได้ตามมาตรา ๑๔๙๗ แห่งประมวลกฎหมายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๘) คำถาม ในการจดทะเบียนสมรสไทยที่ต่างประเทศ (สถานทูตไทย) มีการลงบันทึกใบทะเบียนสมรส (คร.๒) ปัจจุบัน ได้นำภรรยาไป และต้องการอยู่ต่อแต่ไม่สามารถจดทะเบียนสมรส (คร.๒) ได้ เนื่องจากไม่มีข้อมูล ผมต้องดำเนินการอย่างไร เพื่อมีข้อมูลหรือต้องขอเป็นบันทึกฐานะครอบครัว (คร.๒๒) ใบสมรสยังไม่ได้รับรองนิติกร ถ้ารับรองแล้ว ข้อมูลจะเข้าระบบใหม่ครับ

คำตอบ ท่านสามารถแจ้งประสานให้สำนักทะเบียนที่จดทะเบียนสมรส (สถานทูตไทย) ส่งหลักฐานทะเบียนสมรสให้สำนักทะเบียนกลางบันทึกลงในฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัว หรือหากท่านมีเอกสารทะเบียนสมรสอยู่ก็สามารถประสานให้สำนักทะเบียนกลางบันทึกลงในฐานข้อมูลฯ ได้เช่นกัน ทางโทรสาร (Fax.)

๐ ๒๗๙๑ ๗๐๑๘ - ๙ เพื่อที่จะสามารถขอคัดทะเบียนสมรสได้ต่อไป ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวไม่จำเป็นต้องขอบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) เพราะการได้จดทะเบียนสมรส ณ สถานทูตไทย นั้น เป็นการจดทะเบียนสมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

(๙) คำถาม กรณีคู่สมรสเสียชีวิตไปนานแล้ว แต่กรมการปกครองยังไม่ได้อัปเดตสถานะคู่สมรสให้จะทำให้ข้อมูลของคู่สมรสไม่ถูกต้อง สามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขผ่านช่องทางออนไลน์ได้หรือไม่

คำตอบ การอัปเดตสถานะคู่สมรสกรณีเสียชีวิตในทะเบียนสมรสนั้น สามารถดำเนินการได้โดยคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายร้องขอบันทึกเพิ่มเติมหรือแก้ไขรายการต่าง ๆ ในทะเบียน ที่ได้ลงรายการไว้แล้วให้นายทะเบียนบันทึกเพิ่มเติมในช่องบันทึกให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ร้อง เรื่องที่ขอให้บันทึก และเอกสารหลักฐาน แล้วให้ผู้ร้องและนายทะเบียนลงลายมือชื่อกำกับไว้โดยไม่ต้องแก้ไขรายการเดิม ทั้งนี้ การบันทึกเพิ่มเติมที่อาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ห้ามมิให้นายทะเบียนรับบันทึกไว้ เว้นแต่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๓๘ กรณีดังกล่าวไม่สามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขผ่านช่องทางออนไลน์ได้

(๑๐) คำถาม กรณีจะขอคัดทะเบียนสมรสของผมนับภรรยาย้อนหลัง ในระหว่างวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๙ ถึงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๙ ได้หรือไม่ ต้องทำอย่างไร

คำตอบ ท่านสามารถยื่นคำร้องขอคัดรับจดทะเบียนสมรสได้ ณ ทุกสำนักทะเบียนทั่วประเทศ หากไม่พบทะเบียนสมรสในฐานข้อมูล ต้องประสานสำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียนสมรสนั้นตรวจคัดทะเบียนสมรส (ต้นฉบับ) เพื่อดำเนินการบันทึกรายการทะเบียนสมรสลงในฐานข้อมูล (เก็บตก) ต่อไป

(๑๑) คำถาม กรณีสามีเป็นชาวต่างชาติ ตอนจดทะเบียนสมรสใช้พาสปอร์ตในการยืนยันตัวตนแต่ต่อมาภรรยาต้องใช้ข้อมูล สามีในการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ข้อมูลของสามีไม่ตรงกับข้อมูลที่ให้ไว้กับกรมการปกครอง เพราะที่ใช้บัตรต่างตัวสีชมพูและข้อมูลในสมุดทะเบียนบ้านเล่มเหลืองในการลงทะเบียนทางธนาคารแจ้งว่าต้องไปแก้ไขข้อมูลในใบ คร.๒ แล้วนำมาให้ธนาคารอีกครั้ง จึงอยากทราบว่า

๕.๑ สามารถแก้ไขข้อมูลทะเบียนสมรส คร.๒ โดยภรรยาแต่เพียงผู้เดียวได้หรือไม่ เนื่องจากสามีออกนอกประเทศไปทำงานแล้ว

คำตอบ ภรรยาสามารถยื่นคำร้องขอแก้ไขแต่เพียงผู้เดียวได้ ณ สำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียนสมรสนั้นไว้ เพื่อดำเนินการบันทึกเพิ่มเติมท้ายทะเบียนสมรสและส่งรายละเอียดให้สำนักทะเบียนกลางปรับปรุงแก้ไขข้อมูล หากได้ติดต่อ ณ สำนักทะเบียนอื่น ก็สามารถยื่นคำร้องให้สำนักทะเบียนอื่นนั้น แจ้งไปยังให้สำนักทะเบียนที่จดทะเบียนสมรสดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้นต่อไป

๕.๒ การแก้ไขทะเบียนสมรส (คร.๒) สามารถทำได้ที่ว่าการอำเภอทุกแห่งเลยหรือไม่ หรือว่าต้องไปแก้ไข ที่ว่าการอำเภอที่จดทะเบียนสมรสเท่านั้น

คำตอบ ตามที่กล่าวไว้แล้วตามข้อ ๕.๑

๕.๓ หากไม่สามารถแก้ไขทะเบียนสมรส (คร.๒) ได้ จะทำอย่างไรดีกับการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในครั้งนี้

คำตอบ ตามที่กล่าวไว้แล้วตามข้อ ๕.๑

๒. การจดทะเบียนหย่า

(๑) **คำถาม** ข้าพเจ้ามีแฟนเป็นชาวอเมริกันได้แต่งงานและจดทะเบียนสมรสที่ประเทศไทย และได้ย้ายไปอยู่อเมริกาได้ ๑๐ กว่าปี แต่เมื่อ ๑๐ ปีก่อนได้เลิกกัน แล้วเดินทางกลับมาที่ไทย ต้องการหย่าหรือกลับมาใช้สกุลเดิมได้ไหม (หลังเลิกกันก็ไม่มีติดต่อกันอีกเลย) ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ประชาชนสามารถขอจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมหรือโดยคำพิพากษาของศาลก็ได้ตามมาตรา ๑๕๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้ทุกสำนักทะเบียน (อำเภอ สำนักงานเขต และสถานทูต/กงสุลไทยในต่างประเทศ) ตามนัยมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ สำหรับกรณีดังกล่าว หากฝ่ายหญิงติดต่อกับฝ่ายชายได้ก็สามารถจดทะเบียนการหย่าโดยความยินยอมได้ ๒ วิธี คือ จดทะเบียนหย่าในสำนักทะเบียน (เดินทางไปพร้อมกัน) และจดทะเบียนหย่าต่างสำนักทะเบียน (เดินทางไปที่สำนักทะเบียนคนละแห่ง) ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งทั้งสองวิธีผู้ร้องทั้งสองฝ่ายจะต้องทำหนังสือสัญญาหย่าไปยื่นคำร้องด้วยตามมาตรา ๑๕๑๔ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ถ้าหากทั้งสองฝ่ายไม่สามารถติดต่อกันได้ ก็ต้องหย่าโดยคำพิพากษาของศาล ทั้งนี้ เมื่อผู้ร้องจดทะเบียนหย่าเสร็จสิ้นเมื่อใด ก็สามารถกลับมาใช้นามสกุลของตนเองได้ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕

(๒) **คำถาม** กรณีคนไทยขอจดทะเบียนหย่าต่างสำนักทะเบียนกับสามีชาวสหรัฐ โดยฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ยื่นคำร้องที่สำนักทะเบียนในประเทศไทย ต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง และต้องให้ฝ่ายหญิงแปลเอกสารของฝ่ายชายหรือไม่

คำตอบ ๑. บัตรประจำตัวประชาชนหรือ ThaiID ของฝ่ายหญิงและพยานสองคน

๒. หนังสือสัญญาหย่า ที่ฝ่ายชาย/หญิง พยานสองคน ได้ลงนามครบแล้ว (พยานเป็นคนละคนกับพยานหย่าก็ได้)

๓. เอกสารฝ่ายชายไม่ต้องแปล สามารถใช้ข้อมูลรายการจากทะเบียนสมรสครั้งก่อนยื่นมาตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๒๑ เมื่อเสร็จแล้วก็ส่งเอกสารตัวที่ถ่ายสำเนาพร้อมรับรองมายังนายทะเบียนกลาง

(๓) **คำถาม** สามีภรรยาชาวต่างชาติ จดทะเบียนสมรสที่สำนักทะเบียนแห่งหนึ่งในประเทศไทย มีความประสงค์จะจดทะเบียนการหย่า สามารถไปดำเนินการที่สถานทูตไทยในต่างประเทศได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ประชาชนสามารถจดทะเบียนการหย่า ณ สถานทูต/กงสุลไทยในต่างประเทศได้

๓. ทะเบียนชื่อบุคคล

(๑) คำถาม ข้าพเจ้าต้องการจะเปลี่ยนมาใช้นามสกุลก่อนแต่งงานของแม่ แต่แม่เสียชีวิตไปแล้ว ต้องใช้เอกสารอะไรในการดำเนินการบ้าง แล้วถ้าเจ้าหน้าที่ให้หาเอกสารยืนยันนามสกุลก่อนแต่งงานของแม่ก่อนที่จะสมรส ก่อนที่จะสมรส สามารถใช้เอกสารอะไรยืนยันได้บ้าง ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีบุคคลสัญชาติไทยประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา ให้ยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ซึ่งหากมารดาเป็นผู้ที่มีชื่อและรายการบุคคล อยู่ในเอกสารการทะเบียนราษฎร เจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ ย่อมสามารถตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนสมรสของมารดา หรือทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ฉบับเดิมที่ระบุชื่อสกุลก่อนสมรสของมารดา ได้จากฐานข้อมูลทะเบียนกลางในระบบคอมพิวเตอร์ หรือหากผู้ยื่นคำขอมิมีเอกสารดังกล่าว ก็สามารถนำไปเป็นหลักฐานได้ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้รับคำขอ และเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน เปลี่ยนชื่อสกุล กรณีการเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา ตามแบบ ข.๕ ให้แล้ว จึงนำไปเป็นหลักฐาน ประกอบการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นที่ผู้ร้องสะดวก เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) โดยปฏิบัติตามข้อ ๒๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับข้อ ๔/๒ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๑ และข้อ ๑๑๕ ของระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔

(๒) คำถาม กรณีคำนำหน้านาม พระ ที่ได้รับการสถาปนาโปรดเกล้าฯ ตั้งเป็น พระครูสัญญาบัตร สามารถแก้ไข คำนำหน้านามในทะเบียนบ้านวัด จาก “พระ” เป็น “พระครู” ได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีพระภิกษุที่ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์ ซึ่งจะมีราชทินนามกำกับไว้ด้วยเช่น พระครูศรีสุทธีวงศ์ (“พระครู” เป็นสมณศักดิ์ “ศรีสุทธีวงศ์” เป็นราชทินนาม) หากประสงค์จะใช้สมณศักดิ์นั้น ในทะเบียนบ้านของวัด ย่อมสามารถยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ พร้อมหลักฐานการได้รับ พระราชทานสมณศักดิ์ เช่น ประกาศพระราชทานสมณศักดิ์ที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามข้อ ๗ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเมื่อนายทะเบียนท้องที่ได้ออกหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อตัวตามแบบ ข.๓ ให้แล้ว จึงนำไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น ที่ผู้ร้องสะดวก เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อตัวในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามข้อ ๑๑๕ ของระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานทะเบียนราษฎร นายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นดังกล่าว จึงต้องระบุชื่อตัวและชื่อสกุลของพระภิกษุด้วยการวงเล็บต่อท้ายสมณศักดิ์ ที่ได้รับพระราชทาน ไว้ในทะเบียนบ้านของวัดด้วย เช่น พระครูศรีสุทธีวงศ์ (สมศักดิ์ สักสีชาติ) ตามมติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๔๖ มติที่ ๓๖๕/๒๕๔๖ ประกอบกับหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๗/ว ๑๕๐๐ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๖ เรื่อง การใช้คำนำหน้านามของพระภิกษุสามเณร (อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคลฯ เล่มสีน้ำเงิน หน้า ๙๒-๙๓, ๔๐๘-๔๐๙)

(๓) คำถาม กรณีการเปลี่ยนชื่อตัว มีความจำเป็นหรือไม่ ที่ชื่อจะต้องมีความหมายตามพจนานุกรมเท่านั้น เนื่องจากไปยื่นขอเปลี่ยนชื่อตัวที่สำนักทะเบียนอำเภอระบุว่าไม่สามารถเปลี่ยนได้ เนื่องจากชื่อที่ตั้งไม่มีความหมายตามพจนานุกรม โดยชื่อที่ตั้งไม่ขัดต่อมาตรา ๖ ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ ขอทราบแนวทางปฏิบัติ

คำตอบ การตั้งชื่อตัวของบุคคลสัญชาติไทยต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. ต้องไม่พ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินีหรือราชทินนาม และไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย ตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ และข้อ ๕ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑

๒. ต้องเป็นคำหรือพยางค์เดียวกันจะเว้นวรรคไม่ได้ และห้ามมิให้ระบุชื่อตัวร่วมกับหรือประกอบกับคำเชื่อมอักษร สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายใด ๆ ที่มีได้กำหนดไว้ในกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการเกี่ยวกับทะเบียนชื่อบุคคล ตลอดจนชื่อนั้นต้องมีความหมายหรือคำแปลที่กำหนดในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานหรือพจนานุกรมฉบับอื่น ใช้ตัวสะกดตัวการันต์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และต้องไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและความสงบเรียบร้อยของสังคม ตามนัยหนังสือสำนักทะเบียนกลาง ที่ มท ๐๓๐๙.๗/๕๘๐๖ ลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๒ ประกอบกับหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๗/ว ๑๕๐๑ ลงวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๖ และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๗/ว ๑๗๘๑๐ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ (อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคลฯ เล่มสีน้ำเงิน หน้า ๑๘๔, ๑๗๐ และหนังสือเวียน สน.บพ. ปี ๒๕๖๔)

๓. กรณีนายทะเบียนท้องที่พิจารณาเห็นว่าชื่อนั้นไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๑ - ๒ ย่อมสามารถสั่งไม่อนุญาตให้เปลี่ยนชื่อตัวดังกล่าว โดยแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นลายลักษณ์อักษรในคำขอแบบ ข.๑ เพื่อให้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๔

(๔) คำถาม ข้าพเจ้าเคยเปลี่ยนนามสกุลเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๗ แต่ไปเปลี่ยนชื่อสกุลสูญหาย ไปขอคิดที่สำนักงานเขตที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน เจ้าหน้าที่แจ้งว่าไม่สามารถคิดให้ได้ เจ้าหน้าที่ได้ให้แบบรับรองข้อมูลทะเบียนราษฎร สามารถนำมาใช้แทนหนังสือสำคัญแสดงการเปลี่ยนชื่อสกุล (แบบ ข.๕) ได้หรือไม่

คำตอบ ๑. การเปลี่ยนชื่อสกุลของบุคคลสัญชาติไทยก่อนวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ (ก่อนระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้บังคับ) จำนวน ๘ กรณี ได้แก่ (๑) การเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีการสมรส (๒) การสิ้นสุดการสมรส (๓) การรับรองบุตร (๔) การรับบุตรบุญธรรม (๕) การเลิกรับบุตรบุญธรรม (๖) การเปลี่ยนชื่อสกุลตามบิดา (๗) การเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา และ (๘) การเปลี่ยนชื่อสกุล กรณีกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน จะเป็นการปฏิบัติตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๓๕ โดยผู้ที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลกรณีดังกล่าวจะต้องยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) และเมื่อมีความจำเป็นต้องแสดงหลักฐานการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายการดังกล่าว ย่อมสามารถใช้เอกสารหลักฐานต่าง ๆ เช่น แบบรับรองข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎร (ท.ร.๑๒) ทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ทะเบียนการหย่า (คร.๖) ใบสำคัญการหย่า (คร.๗) หรือทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๔) เป็นต้น ตามนัยหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๗/ว ๑๐๖๔๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๓ (อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคลฯ เล่มสีน้ำเงิน หน้า ๑๓๔)

๒. สำหรับการเปลี่ยนชื่อสกุลตามข้อ ๑ ตั้งแต่วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา จะเป็นการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยผู้ที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลจะต้องยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน เมื่อนายทะเบียนท้องที่เห็นว่าถูกต้องก็จะส่งอนุญาตในคำขอ และออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข.๕ ให้ผู้ยื่นคำขอนำไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำร้อง พ.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องถิ่นเพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (พ.ร.๑๔) ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อ ๑๑๕

(๕) คำถาม กรณีที่บิดามารดาหย่าร้างกัน บุตรใช้ชื่อสกุลตามมารดา สามารถเปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลบิดาได้หรือไม่ (ไม่สามารถติดต่อมารดาได้เลย) เคยไปติดต่อที่อำเภอแต่เจ้าหน้าที่ให้นำมารดามารับรอง (บิดามารดาหย่าร้างกันตั้งแต่บุตรเกิด) ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ หลักการเปลี่ยนชื่อสกุลของบุตรมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

๑. กรณีบุตรเป็นผู้เยาว์ที่ยังไม่สามารถแสดงเจตนาในการขอเปลี่ยนชื่อสกุลเองได้ และบุตรนั้นอยู่ในความปกครองดูแลของบิดา ให้นายทะเบียนท้องที่สอบปากคำบิดาถึงความจำเป็นที่ร้องขอ พร้อมทั้งแสดงหลักฐานเอกสารหรือบันทึกปากคำให้ปรากฏเหตุผลที่มารดาไม่สามารถไปให้ปากคำต่อนายทะเบียนท้องที่ไว้ประกอบการพิจารณาอนุญาต แต่หากบุตรบรรลุนิติภาวะแล้วยอมเป็นสิทธิของบุตรที่จะดำเนินการได้ ด้วยตนเอง ตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๓๓๐๓ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ (อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคลฯ เล่มสีน้ำเงิน หน้า ๒๓๔)

๒. กรณีบุตรเป็นผู้เยาว์ที่สามารถแสดงเจตนาในการขอเปลี่ยนชื่อสกุลเองได้แล้ว แต่ผู้เยาว์ก็ไม่สามารถยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุลได้ด้วยตนเอง จะต้องให้ผู้ใช้อำนาจปกครองเป็นผู้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุลแทนผู้เยาว์ ตามนัยหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๒๕๑๗๓ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๕ (อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคลฯ เล่มสีน้ำเงิน หน้า ๒๔๘ - ๒๔๘)

(๖) คำถาม ข้าพเจ้าจดทะเบียนสมรสเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ปัจจุบันใช้ชื่อสกุลตามสามี ต้องการจะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนเอง เนื่องจากสามีไม่ยอมจดทะเบียนหย่าให้ และข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะฟ้องหย่าข้อเท็จจริงไม่ได้ยุ่งกันฉันท์สามีภรรยาอีก และไม่ได้ติดต่อกันมาเป็นเวลานานแล้ว สามารถเปลี่ยนกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนเอง โดยสามีไม่ต้องให้ความยินยอมได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีเมื่อมีการจดทะเบียนสมรส คู่สมรสทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าฝ่ายหญิงประสงค์จะใช้ชื่อสกุลของฝ่ายชาย หากต่อมาฝ่ายหญิงประสงค์จะกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตนเอง ทั้งสองฝ่ายย่อมต้องทำบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุล ตามมาตรา ๑๒ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อให้ฝ่ายหญิงนำไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุล กรณีกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่สำนักทะเบียนอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร ทั้งนี้ ในการเปลี่ยนแปลงข้อตกลง เกี่ยวกับการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส หากคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งไม่ตกลงให้เปลี่ยนแปลงก็ไม่อาจทำได้ เว้นแต่กรณีการสมรสสิ้นสุดลง ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๖๓/๒๕๔๗ (หนังสือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๔๐๓/๐๓๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๗ อยู่ในคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนชื่อบุคคลและการใช้คำนำหน้านาม ปี ๒๕๕๖ หน้า ๑๒๕ - ๑๒๙)

(๗) คำถาม เอกสารที่ใช้ในการเปลี่ยนนามสกุล ในกรณีที่จดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติ จำเป็นต้องใช้เอกสารยินยอมให้ใช้นามสกุลจากสถานทูตด้วยหรือเปล่าคะ ถ้าฝ่ายชายสามารถเดินทางมาที่เขตด้วยกันคะ

คำตอบ เอกสารที่ใช้ในการเปลี่ยนนามสกุล กรณีที่จดทะเบียนสมรสกับชาวต่างชาติ หากจดทะเบียนตามกฎหมายไทยให้ใช้ทะเบียนสมรส (คร.๒) เพื่อประกอบการเปลี่ยนนามสกุล แต่ถ้าหากจดทะเบียนสมรสตามกฎหมายต่างประเทศให้ใช้บันทึกฐานะแห่งครอบครัว (คร.๒๒) เพื่อประกอบการเปลี่ยนนามสกุล โดยยื่นคำขอข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต ที่ว่าการอำเภอ หรือที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

(๘) คำถาม ดิฉันจดทะเบียนสมรสกับสามีและได้เปลี่ยนไปใช้คำนำหน้านามเป็น “นาง” และใช้นามสกุลของสามีต่อมาสามีได้เปลี่ยนไปใช้นามสกุลของบิดาบุญธรรม ดิฉันต้องการเปลี่ยนไปใช้นามสกุลของบิดาบุญธรรมตามสามีจะได้หรือไม่ และจะต้องดำเนินการอย่างไร

คำตอบ - สามารถกระทำได้ โดยการยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร โดยการเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) กรณีการสมรส ตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๐ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘

(๙) คำถาม พ่อสัญชาติอินเดีย แม่สัญชาติไทย จดทะเบียนสมรสที่สิงคโปร์ พ่อไม่ยอมให้ลูกใช้นามสกุลของตนเพราะตามธรรมเนียมอินเดีย ชื่อสกุลปัจจุบันของพ่อคือชื่อคุณปู่ ไม่ใช่นามสกุลของตนเอง ดังนั้นพ่อจึงต้องการตั้งนามสกุลใหม่ให้ลูก สามารถทำได้หรือไม่ ถ้าหากอยากให้ลูกถือสัญชาติไทยตามมี

คำตอบ สามารถทำได้ ตามระเบียบข้อ ๔ แห่งระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑

(๑๐) คำถาม มารดาต้องการเปลี่ยนนามสกุลบุตรที่ใช้นามสกุลบิดามาใช้นามสกุลมารดา กรณีบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน แต่บิดาเป็นผู้แจ้งเกิดและให้ใช้นามสกุลบิดา

คำตอบ - กรณีบุตรเป็นผู้เยาว์ไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย อำนาจปกครองอยู่กับมารดาตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๕๖๖ วรรคท้าย มารดาจึงสามารถใช้อำนาจปกครองทำการแทนบุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะเพื่อขอแก้ไขชื่อสกุลของบิดาไปใช้ชื่อสกุลของมารดาได้โดยไม่ต้องให้กับบิดาไปให้ปากคำเพื่อบันทึกความยินยอมแต่อย่างใด ตามหนังสือ ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๓๐๓ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เรื่องการใช้ชื่อสกุลของบุตร

(๑๑) คำถาม ผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำมีความประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัว สามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนได้หรือไม่

คำตอบ ผู้ต้องขังสามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นไปทำการการแทนได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๗๙๗ และเนื่องจาก พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๓๐ กำหนดว่าเมื่อมีผู้ย้ายที่อยู่เข้าอยู่ในบ้านให้เจ้าบ้านแจ้งการย้ายที่อยู่ต่อนายทะเบียนผู้รับแจ้งภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ย้ายเข้าอยู่ในบ้าน

(๑๒) คำถาม มีชื่ออยู่ในรายการทะเบียนบ้านตำบลลาดขัวญ เขตเทศบาลนครนนทบุรี ต้องการเปลี่ยนนามสกุลไปใช้นามสกุลของพ่อ (นามสกุลพระราชทาน) จะต้องมาขอเปลี่ยนที่อำเภอเมืองนนทบุรีก่อนแล้วไปแก้ไขรายการที่เทศบาลนครนนทบุรี หรือไปขอเปลี่ยนนามสกุลและแก้ไขรายการที่เทศบาลนครนนทบุรีได้หรือไม่ ใช้ระเบียบหรือ พ.ร.บ. ข้อไหนคะ

คำตอบ กรณีผู้ร้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในท้องที่ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมืองนนทบุรี (เขตเทศบาลนครนนทบุรี) ประสงค์ขอเปลี่ยนชื่อสกุลตามบิดา ต้องไปดำเนินการยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ ที่ว่าการอำเภอเมืองนนทบุรี ซึ่งผู้ร้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วย การทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ จากนั้นจึงนำหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล ตามแบบ ข.๕ ไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือ สำนักทะเบียนท้องถิ่น (แห่งที่ผู้ร้องสะดวก) เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕

(๑๓) **คำถาม** ผมประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุลให้บุตรชายอายุ ๒ ปี ใช้ชื่อสกุลตามผม ขณะลูกผมเกิดผมยังไม่ได้ จดทะเบียนสมรสกับแม่เด็ก และเด็กใช้ชื่อสกุลเดิมของผม (ปัจจุบันผมใช้ชื่อสกุลตามมารดาที่สมรสกับต่างชาติ และผมถือสัญชาตินิวซีแลนด์ตามมารดา โดยผมมีหนังสือเดินทางมาแสดง) ผมต้องทำอย่างไรหากประสงค์ ให้บุตรใช้ชื่อสกุลตามหนังสือเดินทางนิวซีแลนด์ ปัจจุบันหลักฐานที่ประเทศไทย ผมยังใช้ชื่อสกุลเดิมอยู่ ผมต้องมายื่นเปลี่ยนแปลงชื่อสกุลให้ตรงตามหนังสือเดินทางก่อนหรือไม่ หรือสามารถเปลี่ยนให้แก่บุตรได้เลย

คำตอบ ๑. กรณีผู้ร้องประสงค์เปลี่ยนชื่อสกุลตามสามีใหม่ของมารดาซึ่งเป็นชาวต่างชาติสามารถดำเนินการ ได้โดยให้สามีใหม่ของมารดาจดทะเบียนรับผู้ร้องเป็นบุตรบุญธรรมตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายไทยเสียก่อน จากนั้นให้นำหลักฐานการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุล “กรณีการรับบุตรบุญธรรม” ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่ผู้ร้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข.๕ ให้แล้ว จึงนำไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น (แห่งที่ผู้ร้องสะดวก) เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕

๒. กรณีผู้ร้องประสงค์เปลี่ยนชื่อสกุลของบุตรผู้เยาว์ให้ตรงกับชื่อสกุลของตนเอง เมื่อผู้ร้องได้ดำเนินการตามข้อ ๑ แล้ว ก็ให้มารดาของบุตรผู้เยาว์เป็นผู้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุลให้บุตร “กรณีการเปลี่ยนชื่อสกุล ตามบิดา” ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่บุตรผู้เยาว์มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๒ เมื่อนายทะเบียนท้องที่ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุลตามแบบ ข.๕ ให้แล้ว จึงนำไปเป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น (แห่งที่ผู้ร้องสะดวก) เพื่อขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ร้องเป็นบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบุตรผู้เยาว์ อำนาจปกครองบุตรจึงอยู่กับมารดาฝ่ายเดียวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๖๖ ในกรณีนี้จึงต้องให้มารดาเป็นผู้ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุลให้บุตรผู้เยาว์และบิดาเป็นผู้ให้ความยินยอมตามนัยหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๓๐๓ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ (อยู่ในคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนชื่อบุคคลและการใช้คำนำหน้านาม หน้า ๒๓๔)

(๑๔) **คำถาม** กรณีมอบอำนาจให้ญาติไปเปลี่ยนชื่อแทนตนเอง มอบอำนาจเพื่อเปลี่ยนชื่อให้เสร็จเรียบร้อยแล้วสามารถแก้ไขชื่อตัวในรายการในสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้านได้ไหมครับ หรือว่าต้องเตรียมใบมอบอำนาจไว้ ๒ ฉบับ เพื่อเปลี่ยนชื่อในสำเนาทะเบียนบ้านฉบับเจ้าบ้าน

คำตอบ ๑. พ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๖ และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๕ บัญญัติไว้ว่า ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวให้ยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขตหรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร โดยมีได้บัญญัติให้ผู้มีสัญชาติไทยที่ประสงค์เปลี่ยนชื่อตัวสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นดำเนินการแทนได้แต่อย่างใด

๒. กระทรวงมหาดไทยและกรมการปกครองได้ผ่อนผันให้คนไทยในต่างประเทศ สามารถขอเปลี่ยนชื่อตัวหรือขอจดทะเบียนตั้งชื่อสกุลใหม่ได้ โดยให้ผู้นั้นกรอกรายการและลงชื่อในคำขอตามแบบ ข.๑ พร้อมทำหนังสือมอบอำนาจตามแบบที่กำหนดไว้ แล้วให้สถานทูตหรือสถานกงสุลเป็นผู้รับรองลายมือชื่อของผู้มอบอำนาจ แต่ถ้าหนังสือมอบอำนาจนั้นได้ทำขึ้นในเมืองต่างประเทศที่ไม่มีกงสุลสยามต้องให้บุคคลเหล่านี้เป็นพยาน คือ เจ้าพนักงานโนตารีปับลิก หรือแมยิสเตรีค หรือบุคคลอื่นซึ่งกฎหมายแห่งท้องถื่นตั้งให้เป็นผู้มีอำนาจเป็นพยานในเอกสารเช่นว่านี้ และต้องมิใช่สำคัญของรัฐบาลต่างประเทศที่เกี่ยวข้องแสดงว่าบุคคลที่เป็นพยานนั้นเป็นผู้มีอำนาจกระทำได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๗ ประกอบกับหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๑๓/ว ๔๘๐๕ ลงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๐๘ และหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๗/ว ๑๘๒๘ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ (อยู่ในคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนชื่อบุคคลและการใช้คำนำหน้านาม หน้า ๓๓๓ - ๓๓๗)

๓. สำหรับกรณีผู้ต้องขังที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัว ก็สามารถมอบอำนาจให้เจ้าบ้านของเรือนจำหรือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าบ้านไปดำเนินการแทนได้ ตามนัยหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๗/๔๕๕๔ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ หรือกรณีผู้ป่วยประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวก็อาจมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปดำเนินการแทนได้โดยมีหนังสือรับรองแพทย์จากสถานพยาบาลที่กำลังรักษาตัวอยู่ ว่าผู้ป่วยรายดังกล่าวยังมีสติสัมปชัญญะดีและเจ็บป่วยสาหัสจนไม่สามารถไปยื่นคำขอต่อนายทะเบียนท้องที่ได้ด้วยตนเอง (หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๗/๔๕๕๔ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๐ อยู่ในคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนชื่อบุคคลและการใช้คำนำหน้านาม หน้า ๓๓๘)

๔. ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗๙๗ และมาตรา ๘๒๐ การมอบอำนาจ คือ การที่บุคคลหนึ่งเรียกว่า “ตัวการ” มอบให้บุคคลคนหนึ่งเรียกว่า “ตัวแทน” ให้มีอำนาจทำการแทนในเรื่องที่มอบ โดยการกระทำนั้นมีผลทางกฎหมายเสมือนว่าตัวการได้กระทำด้วยตนเอง ซึ่งในการทำหนังสือมอบอำนาจควรระบุข้อความให้ละเอียดและชัดเจนมากที่สุด ในกรณีที่ตัวการต้องการมอบอำนาจให้ตัวแทนไปทำการแทนในหลายกิจการ ก็สามารถระบุข้อความข้อ ๆ ให้ครอบคลุมทุกกิจการได้ในหนังสือมอบอำนาจฉบับเดียวกัน เช่น กรณีคู่สมรสอยู่ต่างประเทศไม่สามารถมาดำเนินการเปลี่ยนชื่อสกุลได้ด้วยตนเอง ก็สามารถมอบอำนาจ ให้ญาติซึ่งอยู่ในประเทศไทยดำเนินการแทน ได้แก่ (๑) ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (๒) ยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุล “กรณีการสมรส” และ (๓) ยื่นคำร้องขอแก้ไขรายการชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) เป็นต้น

(๑๕) คำถาม ดิฉันจดทะเบียนสมรสปี พ.ศ. ๒๕๓๒ ปัจจุบันใช้ชื่อสกุลตามสามี ต้องการจะกลับมาใช้ชื่อสกุลของตนเอง สามารถยื่นคำร้องขอเปลี่ยนตามกฎหมายใหม่ได้หรือไม่ สอบถามเจ้าหน้าที่อำเภอแจ้งว่าต้องยื่นคำร้องบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนสมรส (ค.ร.๒) โดยให้สามีมายินยอมด้วยถึงจะสามารถดำเนินการได้จริงหรือไม่คะ สามีเป็นคนต่างชาติไม่สะดวกเดินทางมาคะ

คำตอบ กรณีผู้ร้องประสงค์จะเปลี่ยนชื่อสกุล “กรณีกลับมาใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” แต่คู่สมรสเป็นชาวต่างชาติไม่สะดวกเดินทางมาประเทศไทย สามารถดำเนินการได้โดยให้ผู้ร้องทำบันทึกเปลี่ยนแปลงข้อตกลงเกี่ยวกับ การใช้ชื่อสกุลของคู่สมรส ส่งไปให้คู่สมรสฝ่ายชายลงลายมือชื่อพร้อมพยานรับรอง ๒ คน แล้วให้ส่งบันทึกฉบับดังกล่าวกลับมาให้ผู้ร้องใช้เป็นหลักฐานประกอบการยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุล ตามนัยมาตรา ๑๒ แห่ง พ.ร.บ.ชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบกับหนังสือสำนักงาน

คณะกรรมการกฤษฎีกา ที่ นร ๐๕๐๓/๑๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๔๗ (อยู่ในคู่มือการปฏิบัติงานทะเบียนชื่อ บุคคลและการใช้คำนำหน้านาม หน้า ๑๒๕)

(๑๖) คำถาม การขอเปลี่ยนชื่อตัว นายทะเบียนจะถามความหมายของชื่อด้วยหรือไม่ และชื่อที่ตั้ง ไม่มีความหมายใน Google สามารถเปลี่ยนชื่อได้หรือไม่ โดยชื่อที่ตั้งไม่ขัดต่อเกณฑ์การตั้งชื่อ แต่ชื่อนี้ไม่มีความหมายใน Google การเปลี่ยนชื่อตัวต้องยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่น (สำนักงานเขต) ที่มีชื่อในทะเบียนบ้าน หรือสามารถยื่นคำร้องขอเปลี่ยนชื่อตัวได้ทุกสำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นทุกแห่งทั่วประเทศ

คำตอบ การเปลี่ยนชื่อตัวของบุคคลสัญชาติไทย มีหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติกำหนดไว้ใน มาตรา ๖ และมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบกับ ข้อ ๕ ของระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทะเบียนชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๕๓ และหนังสือ กรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๓/ว ๓๓๔๓๐ ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง ชักซ้อมแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ กล่าวคือ ชื่อตัวที่ขอเปลี่ยนนั้นจะต้องไม่ฟ้องหรือมุ่งหมายให้คล้ายกับพระปรมาภิไธย พระนามของพระราชินี หรือราชทินนาม และไม่มีคำหรือความหมายหยาบคาย สามารถยืนยันความหมาย หรือคำแปลที่กำหนดในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือพจนานุกรมฉบับอื่น หรือที่หน่วยงานราชการกำหนดความหมายไว้ ใช้ตัวสะกดตัวการันต์ถูกต้องตามหลักภาษาไทย ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณีและความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยให้ผู้ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อตัวยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ก่อนนายทะเบียนท้องถิ่น ณ สำนักงานเขต หรือที่ว่าการอำเภอที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎร

๔. พินัยกรรม

(๑) **คำถาม** การทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองสามารถทำที่สำนักทะเบียนเขตอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สินได้หรือไม่ การทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองสามารถให้นายทะเบียนออกบันทึกนอกที่ทำการเขตได้หรือไม่ มีข้อจำกัดหรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ประชาชนสามารถยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองได้ทุกอำเภอหรือทุกสำนักงานเขต โดยไม่ขึ้นอยู่กับภูมิลำเนาของเจ้าของทรัพย์สิน หรือสถานที่ทรัพย์สินที่ตั้งอยู่ และการทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองสามารถขอให้เจ้าหน้าที่ออกไปทำข้างนอกให้ได้ โดยจัดหาพาหนะสำหรับรับส่งเจ้าหน้าที่ด้วยตามกฎหมายกระทรวงมหาดไทย ออกความตามในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๒) **คำถาม** เนื่องจากศาลมีคำสั่งเรียกพยานเอกสาร พินัยกรรมฝ่ายเมือง ซึ่งเจ้าของพินัยกรรมเสียชีวิตแล้วและผู้จัดการมรดกได้เปิดพินัยกรรมเรียบร้อยแล้ว อยากทราบว่า จะขอคัดพินัยกรรมดังกล่าวได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานหรือเอกสารต่างๆ เพื่อประกอบการพิจารณาคดี ซึ่งทาง สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต สามารถคัดพินัยกรรมที่อยู่ในความครอบครองของสำนักทะเบียนอำเภอ/เขต ตามหมายเรียกเอกสารพยานหลักฐานของศาลได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

(๓) **คำถาม** กรณีผู้ทำพินัยกรรมตายและเปิดพินัยกรรมแบบธรรมดาแล้ว ผู้จัดการมรดกในพินัยกรรมต้องทำอะไร สามารถถือพินัยกรรมไปที่กรมที่ดิน ไปธนาคาร จัดการตามพินัยกรรมได้หรือไม่

คำตอบ สามารถถือพินัยกรรมไปติดต่อสำนักงานที่ดินหรือธนาคารที่ทรัพย์สินมรดกตั้งอยู่ได้ทันที ผู้จัดการมรดกมีสิทธิ์และหน้าที่จะทำการอันจำเป็น ตามคำสั่งแจ้งชัดแห่งพินัยกรรมเพื่อจัดการมรดกและแบ่งปันรับมรดก ตามมาตรา ๑๗๓๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๔) **คำถาม** การทำพินัยกรรมแบบเขียนขึ้นเองที่จัดทำขึ้นทั้ง ๒ ฉบับ จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้ที่ไหนบ้าง ขอทราบแนวทางปฏิบัติตามที่กฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ ตามมาตรา ๑๖๕๗ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่ได้ระบุเรื่องการเก็บรักษาพินัยกรรม แบบเขียนเองทั้งฉบับไว้ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ทำพินัยกรรมในการเก็บรักษาพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับดังกล่าว

(๕) **คำถาม** การทำพินัยกรรมเป็นเอกสารฝ่ายเมืองหรือไม่ จำเป็นที่จะต้องยื่นคำร้อง ณ สำนักทะเบียนอำเภอหรือสำนักทะเบียนท้องถิ่นแห่งท้องที่มีชื่ออยู่ในรายการทะเบียนบ้าน ขอทราบแนวทางการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ บุคคลใดประสงค์จะทำพินัยกรรมสามารถยื่นคำร้องทำพินัยกรรมแบบเอกสารฝ่ายเมืองได้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต ทุกแห่งทั่วประเทศ (กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข้อ ๑)

(๖) **คำถาม** ข้าพเจ้าต้องการทราบว่า บ้าของข้าพเจ้าได้ทำพินัยกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินคือที่ดินจำนวน ๑ แปลง ไว้หรือไม่(ปีเสียชีวิต พ.ศ. ๒๕๖๕) ขอทราบแนวทางปฏิบัติตามที่ระเบียบและกฎหมายกำหนด

คำตอบ ผู้มีส่วนได้เสียสามารถขอตรวจสอบและขอคัดสำเนาพินัยกรรมของผู้ทำพินัยกรรมที่เสียชีวิตแล้วได้ ณ สำนักทะเบียนที่ได้ทำพินัยกรรมนั้นไว้ หรือหากต้องการตรวจสอบว่าผู้ทำพินัยกรรมที่เสียชีวิตแล้วได้ทำพินัยกรรมไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอแห่งใด ก็สามารถยื่นคำร้องขอตรวจสอบได้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอทุกแห่ง

(๗) คำถาม ข้าพเจ้าต้องการทำพินัยกรรมฝ่ายเมือง โดยทรัพย์สินที่ต้องการทำพินัยกรรมคือบ้านพร้อมที่ดิน ซึ่งยังผ่อนกับธนาคาร ในการทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองนี้ สามารถใช้เอกสารแสดงกรรมสิทธิ์เป็นสำเนา โฉนดบ้านพร้อมที่ดินได้หรือไม่ (โฉนดตัวจริงอยู่กับธนาคาร) หากไม่ได้ควรทำพินัยกรรมแบบใด ขอทราบแนวทางปฏิบัติ ที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ ประชาชนสามารถนำเอกสารแสดงสิทธิ์ (โฉนดฉบับจริงหรือสำเนา) แสดงต่อนายทะเบียนเพื่อลงรายการในพินัยกรรมฝ่ายเมืองได้ ซึ่งการทำพินัยกรรมเป็นการแสดงเจตนาของผู้ทำพินัยกรรมในเรื่องสิทธิ์และหน้าที่ต่างๆที่มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย โดยการที่นายทะเบียนเรียกเอกสารสิทธิ์ต่างๆจากประชาชน เป็นเพียงการตรวจสอบเพื่อนำข้อมูลในเอกสารสิทธิ์ บันทึกลงในพินัยกรรม ให้ถูกต้องครบถ้วน เป็นไปตามเจตนาของผู้ทำพินัยกรรม และสามารถบังคับได้ตามกฎหมายอีกทั้งยังเป็นการป้องกันการโต้แย้งสิทธิ์กัน กรณีลงรายการเอกสารสิทธิ์ไม่ถูกต้องครบถ้วน

(๘) คำถาม บิดาได้ทำพินัยกรรมไว้ที่สำนักทะเบียนอำเภอ โดยระบุในพินัยกรรมให้น้องชายเป็นผู้รับพินัยกรรมเมื่อบิดาเสียชีวิตแล้ว ต่อมาบิดาและน้องชายได้เสียชีวิต การจะรับพินัยกรรมจากสำนักทะเบียนอำเภอต้องทำอย่างไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ ตามกฎกระทรวงมหาดไทยออกตามความในมาตรา ๑๖๗๒ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการทำพินัยกรรม ข้อ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ และระเบียบการทำพินัยกรรม การตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก การถอนการตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก และการสละมรดก พุทธศักราช ๒๔๘๙ ตอนที่ ๓ ข้อ ๓ (ข.) กำหนดหลักเกณฑ์การส่งมอบพินัยกรรมไว้ว่า กรณีผู้ทำพินัยกรรมเสียชีวิตแล้ว ผู้ขอรับพินัยกรรมคือ ผู้จัดการมรดก หรือถ้าไม่มีผู้จัดการมรดก ให้อำเภอตรวจสอบสมุดทะเบียนพินัยกรรมว่าผู้ใดจะเป็นผู้ขอรับพินัยกรรม โดยพิจารณา ดังนี้

๑. กรณีพินัยกรรมทำเป็นแบบเอกสารฝ่ายเมือง บุคคลผู้ได้รับทรัพย์สินมรดกโดยพินัยกรรม หรือสิทธิ์โดยชอบธรรมเป็นจำนวนมากที่สุด เป็นผู้ขอรับพินัยกรรม

๒. กรณีพินัยกรรมทำเป็นแบบเอกสารลับ ผู้ขอรับพินัยกรรมคือ ชื่อบุคคลซึ่งผู้ทำพินัยกรรม ได้แจ้งไว้ในสมุดทะเบียนพินัยกรรม สั่งให้มอบพินัยกรรมให้เมื่อผู้ทำพินัยกรรมตายแล้ว

ให้อำเภอสอบสวนผู้รับพินัยกรรม ถึงข้อที่ผู้ทำพินัยกรรมได้ตายแล้ว หากผู้ขอรับพินัยกรรมตั้งผู้อื่นมาทำการแทน จะต้องมืหนังสือมอบฉันทะ ถ้ามีเหตุควรสงสัยให้เรียกพยานมาสอบสวนเพิ่มเติม และเมื่ออำเภอสอบสวนผู้ขอรับพินัยกรรมจนเป็นที่น่าพอใจแล้ว จึงมอบพินัยกรรมให้ไปโดยให้ผู้รับลงชื่อในทะเบียนพินัยกรรม และต้นฉบับรับ แล้วเก็บใบรับท่อนปลายรวมเรื่องไว้ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๙๗๔ ลงวันที่ ๑๙ มิถุนายน ๒๕๓๔

(๙) คำถาม การทำพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับ จำเป็นต้องมีพยาน ๒ คน ด้วยหรือไม่คะ และสามารถระบุในพินัยกรรมให้คู่สมรสที่จดทะเบียนเป็นผู้จัดการมรดกได้หรือไม่คะ

คำตอบ การทำพินัยกรรมแบบเขียนเองทั้งฉบับไม่จำเป็นต้องมีพยาน ๒ คน แต่ต้องมีลักษณะดังนี้ คือ ๑. ผู้ทำพินัยกรรมต้องเขียนด้วยมือตนเองซึ่งข้อความทั้งหมด ๒. ต้องลงวัน เดือน ปี และ ๓. ผู้ทำพินัยกรรมต้องลงลายมือชื่อของตนเองเท่านั้น ตามนัยมาตรา ๑๖๕๗ แห่ง ป.พ.พ. โดยสามารถระบุชื่อคู่สมรสให้เป็นผู้จัดการมรดกได้ สำหรับบุคคลที่ไม่สามารถเป็นผู้จัดการมรดกได้ ได้แก่ ผู้ซึ่งไม่บรรลุนิติภาวะบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถและบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนล้มละลาย ตามนัยมาตรา ๑๗๑๘ แห่ง ป.พ.พ.

(๑๐) คำถาม ขอสอบถามว่าสามารถไปทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองที่อำเภอเพื่อยกทรัพย์สินให้ลูกสาว และตัดทายาทคือสามี โดยระบุข้อความลงในพินัยกรรมฝ่ายเมืองฉบับเดียวได้เลยไหมคะ

คำตอบ - ท่านสามารถไปยื่นคำร้องขอทำพินัยกรรมฝ่ายเมืองที่อำเภอเพื่อยกทรัพย์สินให้ลูกสาวและตัดทายาทโดยธรรมมิให้รับมรดก โดยระบุข้อความลงในพินัยกรรมฝ่ายเมืองในฉบับเดียวกัน ตามนัย มาตรา ๑๖๐๘ แห่ง ป.พ.พ. ได้ สำหรับการตัดทายาทโดยพินัยกรรมจะมีผลเมื่อผู้ทำพินัยกรรมได้ถึงแก่ความตายแล้ว

๕. การจดทะเบียนรับรองบุตร

(๑) **คำถาม** ข้าพเจ้าจะไปจดทะเบียนรับรองบุตร เนื่องจากไม่ได้จดทะเบียนสมรสและไม่ได้ติดต่อกันแล้วภรรยาได้เขียนหนังสือยินยอม และส่งหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และใบยินยอมให้บิดาจทะเบียนรับรองบุตร ข้าพเจ้าสามารถพาบุตรไปจดทะเบียนที่ ที่ว่าการอำเภอ ได้เลยหรือไม่ เนื่องจากในข้อกำหนดมีไว้ว่า ถ้ามารดาไม่มา ให้ใช้ใบยินยอมจดทะเบียนรับรองบุตรแทนได้ ข้าพเจ้าสอบถามที่ว่าการอำเภอ และที่ว่าการอำเภอแจ้งว่า มารดากับบุตรต้องมาด้วยตัวเองเท่านั้น ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การจดทะเบียนรับรองบุตร สามารถดำเนินการโดยให้บิดายื่นคำขอจดทะเบียน ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต และให้มารดาและเด็กมาให้ความยินยอม ถ้ามารดาและเด็กไม่ได้มาให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนให้นายทะเบียนมีหนังสือไปยังมารดาและเด็ก ถ้ามารดาและเด็กได้แจ้งความยินยอมเป็นหนังสือมายังนายทะเบียนก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนให้ ตามมาตรา ๑๔๔ พ.ร.บ. จดทะเบียนครอบครัว ๒๕๒๘

(๒) **คำถาม** นาง ก มีคำสั่งศาลคดีถึงที่สุดให้ นาย ข รับจดทะเบียน ด.ญ. ค. เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายและจ่ายค่าเลี้ยงดูบุตร สำนักทะเบียนอำเภอจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป จดทะเบียนรับรองบุตร หรือนำให้นาง ก นำคำสั่งศาลไปใช้โดยไม่ต้องจดทะเบียนรับรองบุตร ขอทราบวิธีปฏิบัติตามที่กฎหมายและระเบียบที่กำหนด

คำตอบ กรณีศาลมีคำสั่งให้ นาย ข รับจดทะเบียนรับ ด.ญ. ค. เป็นบุตรด้วยกฎหมาย ตามกรณีดังกล่าว สำนักทะเบียนอำเภอจะต้องดำเนินการรับจดทะเบียนรับรองบุตรให้กับผู้ร้องตามมาตรา ๑๕๔๘ แห่ง ป.พ.พ.

(๓) **คำถาม** กรณีบุตรไร้เดียงสา บิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรส และทางบิดาได้ไปยื่นคำร้องต่อศาลเยาวชน และครอบครัวกลางเรียบร้อยแล้ว โดยไปดำเนินการพร้อมทั้งมารดาและบุตร เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้สามารถรับรองบุตรได้แล้ว ในวันที่บิดายื่นขอจดทะเบียนที่สำนักงานเขต บุตรและมารดาต้องมาแสดงตนต่อหน้านายทะเบียน ด้วยหรือไม่ หรือบิดาสามารถนำคำสั่งศาลอันเป็นคำสั่งถึงที่สุด แล้วมาดำเนินการที่สำนักงานเขตได้เลยขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ บิดาสามารถนำคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล และหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดไปยื่นจดทะเบียนรับรองบุตร ที่สำนักทะเบียนอำเภอ สำนักงานเขต หรือสถานทูต/กงสุลไทยในต่างประเทศ ได้ทุกแห่ง โดยไม่จำเป็นต้องให้บุตรและมารดามาแสดงตนให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนตาม ป.พ.พ. ม. 1548 วรรคท้าย ทั้งนี้ ไม่เป็นการจำกัดสิทธิบุตรและมารดาที่ประสงค์จะมาแสดงตนและลงลายมือชื่อให้ความยินยอมด้วยตนเองต่อหน้านายทะเบียน

(๔) **คำถาม** การจดทะเบียนรับรองบุตร กรณีมารดาเสียชีวิต บิดายื่นต่อศาล ศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนรับรองบุตรได้ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๖ ต่อมาวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๖ บิดาผู้ยื่นคำร้องเสียชีวิตและบุตรได้ไปขอรับหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด ศาลออกให้ลงวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๖ ต่อมาวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๖ บุตรได้นำเอกสารมาขอจดทะเบียนรับรองบุตร เรียนสอบถามว่าสำนักทะเบียนอำเภอควรดำเนินการอย่างไร รับจดทะเบียนรับรองบุตรได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้อง (บิดา) จดทะเบียนรับรองบุตร แต่ผู้ร้องมิได้ไปดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตร จนกระทั่งผู้ร้องถึงแก่ความตาย หลังจากนั้นบุตรได้นำคำสั่งศาลดังกล่าวไปยื่นขอจดทะเบียนรับรองบุตร ก็หาทำให้บุตรนั้น เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายโดยการจดทะเบียนว่าเป็นบุตรของบิดาไม่ ซึ่งตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ระบุชัดว่า การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย

จะต้องกระทำโดยบิดาของเด็กเท่านั้น (มาตรา ๑๕๔๗ และมาตรา ๑๕๔๘) ประกอบรายงานบันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (เรื่องเสร็จที่ ๘๑๔/๒๕๕๒)

(๕) คำถาม กรณีบิดา, มารดาเสียชีวิตแล้วบุตรต้องการจดทะเบียนรับรองบุตรต้องทำอะไร เพื่อนำหลักฐานดังกล่าวเบิกเงินจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๖ บัญญัติว่า เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น และหากฝ่ายบิดาประสงค์จะให้บุตรของตน เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายนั้น สามารถดำเนินการได้ ๓ วิธี คือ ๑) บิดามารดาสมรสกันใหม่ภายหลัง ๒) บิดาได้จดทะเบียนว่าเด็กเป็นบุตร ๓) ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตามนัยมาตรา ๑๕๔๗ แต่สำหรับกรณีดังกล่าวนี้ บุตรจำต้องร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาตามบทบัญญัติของกฎหมายข้างต้น

(๖) คำถาม บิดาจะขอรับรองบุตร (ในกรณีที่พ่อแม่เด็กไม่ได้จดทะเบียนสมรส) มารดาเด็กอยู่ต่างประเทศไม่สามารถเดินทางกลับมาประเทศไทยในช่วงนี้ได้ จะต้องดำเนินการอย่างไรเพื่อจะได้จดทะเบียนรับรองบุตร

คำตอบ การจดทะเบียนรับรองบุตร กรณีมารดาเด็กอยู่ต่างประเทศ ไม่สามารถเดินทางกลับมาประเทศไทย มารดาสามารถทำหนังสือแสดงความยินยอมแทนการมาลงนามด้วยตนเองก็ได้ ตามมาตรา ๑๙ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘

๖. การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม

(๑) **คำถาม** บิดา มารดา จดทะเบียนสมรส บุตร ๒ คน ต่อมาได้หย่ากัน บุตรอยู่ในอำนาจปกครองของมารดาอยากทราบว่าบิดาต้องรับรองบุตรอีกหรือไม่ เพื่อให้บุตรเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย อยากทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าบิดากับมารดาเด็ก ได้จดทะเบียนสมรสกันในภายหลังจากเด็กเกิดก็ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนรับรองบุตรตามนัยมาตรา ๑๕๔๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่าเด็กเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกัน จะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

(๒) **คำถาม** ข้าพเจ้าได้รับการจดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรม เมื่อประมาณ ๔๐ ปีที่แล้ว ตอนมีเอกสารฉบับจริงสูญหาย อยากจะขอคัดสำเนาต้องติดต่อที่ไหน และต้องใช้เอกสารอะไรบ้างขอทราบ แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ประชาชนที่ได้จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมแล้วหรือผู้มีส่วนได้เสีย สามารถยื่นคำร้องขอคัดรับรองสำเนาทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้ทุกสำนักทะเบียน (อำเภอ และสำนักงานเขต) แต่หากทะเบียนรับบุตรบุญธรรมไม่ปรากฏอยู่ในฐานข้อมูลทะเบียนครอบครัวของกรมการปกครอง ผู้ยื่นต้องยื่นคำร้องขอคัดรับรองทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมนั้นไว้

(๓) **คำถาม** ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะรับหลานของตัวเองมาเป็นบุตรบุญธรรม แต่ข้าพเจ้าอาศัยอยู่ในต่างประเทศ สามารถดำเนินการได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบกำหนด

คำตอบ ท่านสามารถยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้ทุกสำนักทะเบียน (อำเภอ/เขต/สถานทูตไทย) ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และนำหลักฐานไปดังนี้ คือ บัตรประจำตัวประชาชน และพยาน ๒ คน ทั้งนี้ กรณีถ้าบุตรบุญธรรมยังเป็นผู้เยาว์ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมดำเนินการยื่นคำร้องขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยผ่านสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด หรือหากผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นผ่านศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้คณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมพิจารณาและมีมติอนุมัติก่อนนำยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมกับสำนักทะเบียนต่อไปตามมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒

(๔) **คำถาม** ป้ากับลุง จดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมาย ป้าต้องการรับหลานแท้ๆ อายุ ๓๔ ปี ของป้าเป็นบุตรบุญธรรม โดยขอเปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลตามสามีป้า ปัจจุบันสามีป้าป่วยนอนรักษาตัว อยู่ที่โรงพยาบาล ไม่สามารถเซ็นชื่อให้ความยินยอมได้ กรณีเช่นนี้ป้าสามารถดำเนินการให้ความยินยอม จดทะเบียนรับรองบุตรบุญธรรมคนเดียว ได้หรือไม่ โดยใช้หนังสือรับรองแพทย์ประกอบการดำเนินการขอทราบแนวทางปฏิบัติ ที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ การรับบุตรบุญธรรม ผู้จะรับบุตรบุญธรรมหรือผู้จะเป็นบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสอยู่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน ในกรณีที่คู่สมรสไม่อาจให้ความยินยอมได้หรือไปเสียจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรสนั้นตาม ป.พ.พ. ม. 1598/25

(๕) **คำถาม** ผมมีความประสงค์จะรับคนลาวเป็นบุตรบุญธรรม แต่ไม่ต้องการให้มีสิทธิในมรดก เหตุผลคือผมไม่มีครอบครัว ไม่มีบุตร รู้จักเด็กชาวลาวยาวคนนี้เป็นนักเรียนฐานะยากจนแต่เป็นคนดี จึงอยากให้มาดูแลตอนอายุมาก สามารถทำได้หรือไม่ มีขั้นตอนอย่างไรครับ

คำตอบ หากผู้รับบุตรบุญธรรมมีความประสงค์ที่จะมีให้มรดกของตนตกไปยังบุตรบุญธรรม โดยมีได้ยกทรัพย์สินให้หรือจำหน่ายไปในช่วงที่ยังมีชีวิต ก็สามารถทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินของตนให้กับบุคคลอื่นได้

(๖) **คำถาม** แม่จะขอรับลูกเราเป็นบุตรบุญธรรม แล้วเราที่เป็นแม่ตัวจริงจะยังมีสิทธิในตัวบุตรหรือไม่ หรือ แม่บุญธรรมมีสิทธิ์มากกว่า

คำตอบ กรณีดังกล่าวบิดามารดาโดยกำเนิดจะหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กได้จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายแล้ว แต่บุตรบุญธรรมนั้นไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา เช่น สิทธิได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดามารดา สิทธิรับมรดกจากบิดามารดาในฐานะทายาทโดยธรรม เป็นต้น ตามมาตรา ๑๕๙๘/๒๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

(๗) **คำถาม** ผู้รับบุตรบุญธรรมเป็นชายชาวฝรั่งเศส จะมาขอรับหลานอายุ ๗ ขวบ เป็นบุตรบุญธรรมได้หรือไม่

คำตอบ กรณีผู้รับบุตรบุญธรรมที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างประเทศหรือมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร จะต้องไปยื่นคำร้องขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต่ออธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน ณ ศูนย์อำนวยความสะดวกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เพื่อให้คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีคำสั่งอนุมัติให้รับบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงจะนำมายื่นร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/สำนักทะเบียนเขต ต่อไป

(๘) **คำถาม** อยากสอบถามว่ากรณีที่ข้าพเจ้าได้ยกบุตรของข้าพเจ้าให้เป็นบุตรบุญธรรมของผู้อื่นแล้ว ข้าพเจ้าได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการหลังยื่นเรื่องบุตรบุญธรรมผ่าน บุตรมีสิทธิที่จะได้รับสิทธิของบุตรข้าราชการไหมคะ

คำตอบ ตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๔ บุตรที่บิดามารดายกให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่น ไม่มีสิทธิจะรับการช่วยเหลือ รักษาพยาบาลในฐานะบุคคลในครอบครัวได้

(๙) **คำถาม** กรณีจะขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมที่อยู่ในเรือนจำแต่ยังไม่ได้จดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรม จะขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมได้หรือไม่ บุตรบุญธรรมอายุ ๒๕ ปี ผู้รับบุตรบุญธรรมอายุ ๕๖ ปี จะต้องทำอย่างไรเพื่อที่จะได้รับเป็นบุตรบุญธรรมได้

คำตอบ การจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม กรณีบุตรบุญธรรมเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะต้องยื่นคำร้องและลงลายมือชื่อในทะเบียนรับบุตรบุญธรรม (คร.๑๔) ให้ครบถ้วน ดังนั้น ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะต้องไปแสดงตัวและยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๒๘

๗. การจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม

(๑) **คำถาม** กรณีการขอยกเลิกบุตรบุญธรรม เมื่อ ๓๐ ปีก่อน ผมได้จดทะเบียนรับเด็กหญิงคนหนึ่งเป็นบุตรบุญธรรม ณ ที่ว่าการอำเภอบางบัวทอง จ.นนทบุรี ปัจจุบันบุตรบุญธรรมอายุ ๒๕ ปี แล้ว จะยกเลิกบุตรบุญธรรมด้วยความยินยอม จะต้องดำเนินการอย่างไร ติดต่อกันใคร และต้องเตรียมเอกสารอะไรบ้างขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การเลิกรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะแล้วจะเลิกโดยความตกลงกัน ในระหว่าง ผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเมื่อใดก็ได้ตามมาตรา ๑๕๔๘/๓๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยสามารถยื่นคำร้องได้ทุกสำนักทะเบียน (อำเภอ/เขต/สถานทูตไทย) ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พุทธศักราช ๒๔๗๘ และนำหลักฐานไปตั้งนี้ คือ บัตรประจำตัวประชาชน และพยาน ๒ คน

คำถาม – คำตอบ ที่ประชาชนให้ความสนใจ ส่วนงานบัตรประจำตัวประชาชน

๑. การทำบัตรประจำตัวประชาชน

(๑) คำถาม บิดาข้าพเจ้าเป็นผู้สูงอายุ ๔๐ ปี มีชื่ออยู่ในรายการทะเบียนบ้านไม่ได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนมาประมาณ ๔๐ กว่าปีแล้ว สามารถขอมีบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ได้หรือไม่ และต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ผู้ซึ่งมีอายุเกิน ๗๐ ปีบริบูรณ์ เป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม แต่หากมีความประสงค์จะยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนก็สามารถกระทำได้ โดยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในกรณีนี้เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบหลักฐานสูติบัตรจากข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของสำนักทะเบียนกลาง กรณีที่ไม่สามารถตรวจจากฐานข้อมูลได้ หรือหากไม่มีหลักฐานสูติบัตรสามารถใช้หลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการแจ้งส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เป็นผู้ออกเอกสารเพื่อให้จัดส่งข้อมูลหรือสำเนาเอกสารดังกล่าวให้โดยเร็ว แต่ถ้าผู้ขอมีบัตรมีความประสงค์ จะนำเอกสารหลักฐานนั้นมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง ก็ให้ดำเนินการได้ตามความสมัครใจ แต่หากผู้ขอมีบัตรไม่มีหลักฐานเอกสารดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื้อถือแทน ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๒) คำถาม บิดาข้าพเจ้าเป็นคนพิการทางปัญญา จะพามาทำบัตรประจำตัวประชาชน เจ้าหน้าที่หรือบุคคลอื่นไม่สามารถเข้าใกล้ได้ ผู้พิการรายนี้จะไว้วางยวบยี่ของและหุบตีผู้คน ไม่สามารถพามาสแกนนิ้วมือและบังคับให้ยื่นถ่ายรูปได้ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ บุคคลซึ่งมีจิต ฟั่นเฟือนไม่สมประกอบเป็นบุคคลซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน ตามกฎกระทรวงกำหนดบุคคลซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่ผู้ซึ่งได้รับยกเว้นตามกฎหมายดังกล่าวจะขอมีบัตรก็ได้ ดังนั้น หากผู้พิการทางปัญญา มีความประสงค์จะทำบัตรประจำตัวประชาชนก็ย่อมสามารถยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนได้ และหากไม่สามารถพาผู้ขอมีบัตรมาสแกนลายนิ้วมือและบังคับให้ยื่นถ่ายรูปได้ ในกรณีนี้บุตรหรือญาติพี่น้องหรือผู้ดูแลสามารถแจ้งความประสงค์ขอรับบริการจัดทำบัตรเคลื่อนที่ให้แก่ผู้ขอมีบัตรกรณีเป็นผู้พิการได้ ณ ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต เทศบาล และเมืองพัทยา ซึ่งกรมการปกครองจะมีหน่วยบริการจัดทำบัตรเคลื่อนที่ (Mobile Unit) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนกลุ่มเปราะบางที่เป็นผู้ป่วยติดเตียง คนชรา และผู้พิการที่ไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้รวมถึงกรณีดังกล่าวด้วย โดยบุคคลที่ดูแลจะต้องให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามขั้นตอนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน เช่น การจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือ การถ่ายรูป ฯลฯ

(๓) คำถาม การขอมีบัตรประจำตัวประชาชนของคนตาบอดทั้งสองข้าง สามารถยื่นคำร้องขอมีบัตรประจำตัวประชาชนได้หรือไม่

คำตอบ คนตาบอดทั้งสองข้างเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน ตามกฎกระทรวงกำหนดบุคคลซึ่งได้รับยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๘ แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ซึ่งได้รับการยกเว้นตามกฎกระทรวงดังกล่าวจะขอมีบัตรก็ได้ โดยยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยแสดงหลักฐานสูติบัตร หากไม่มีให้เรียกหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนา ทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น แต่หากผู้ขอมีบัตรไม่มีหลักฐานเอกสารดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมีบัตรแทน หรือสอบสวนเจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื้อถือแทน ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

๒. การขอมีบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก

(๑) **คำถาม** กรณีบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน เช่น ภิกษุ สามเณร เข้าใจว่าหากเป็นเข้าใจว่าหากเป็นการทำบัตรครั้งแรกจะให้ยื่นขอทำบัตรกรณีเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้น แต่ในปัจจุบัน ภิกษุ สามเณร ส่วนใหญ่จะมีบัตรประจำตัวประชาชนแล้ว เพราะมีความจำเป็นต้องใช้บัตร ในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ถ้าหากภิกษุ สามเณร ที่เคยมีบัตรแล้วมายื่นขอทำบัตร กรณีบัตรหาย บัตรชำรุด หรือเปลี่ยนที่อยู่ กรณีเช่นนี้ยังจะให้ยื่นขอมีบัตรเป็นบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนหรือไม่ อย่างไร หรือให้ทำบัตรกรณีบัตรหาย บัตรชำรุดหรือเปลี่ยนที่อยู่แล้วแต่กรณี ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้อง ตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีบุคคลซึ่งได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีบัตรประจำตัวประชาชน เช่น ภิกษุ สามเณร เมื่อยื่นคำขอมีบัตรประจำตัวประชาชนแล้ว ย่อมถือว่าได้เคยมีบัตรประจำตัวประชาชนมาแล้ว เมื่อเกิดกรณีบัตรหาย บัตรชำรุด หรือเปลี่ยนที่อยู่ พระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน มาตรา ๖ จัดว่ากำหนดให้ผู้ถือบัตรต้องมีบัตรใหม่หรือเปลี่ยนบัตร กรณีบัตรหาย บัตรชำรุดแก้ไขชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน หรือเปลี่ยนที่อยู่ และให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕๔ ประกอบข้อ ๑๓

(๒) **คำถาม** ข้าพเจ้าไม่เคยทำบัตรประจำตัวประชาชนมาก่อนเลย ปัจจุบันนี้อายุ ๔๐ กว่าแล้ว มีเอกสารเป็นทะเบียนบ้าน แล้วก็มีชื่ออยู่ในรายการทะเบียนบ้านตรงกัน ไม่มีสติบัตร มีขั้นตอนในการขอมีบัตรประจำตัวประชาชนอย่างไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ในกรณีผู้ยื่นคำขอมีบัตรครั้งแรก ไม่ได้ยื่นคำขอภายในกำหนดระยะเวลาต้องมีบัตร (ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่อายุครบ ๗ ปีบริบูรณ์) และไม่ใช้กรณีได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกสติบัตร หากไม่มีให้เรียกหลักฐานเอกสารที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง (ถ้ามี) เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ประกาศนียบัตร ใบสุทธิ หนังสือเดินทาง เป็นต้น และสอบสวนบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมีบัตรแทน หรือสอบสวนเจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื่อถือ ทั้งนี้ กรณีที่ไม่ได้ยื่นคำขอภายในกำหนดระยะเวลาต้องมีบัตร บุคคลดังกล่าวย่อมต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งร้อยบาท

(๓) **คำถาม** บุตรอายุ ๗ ขวบ บิดาเป็นคนไทย มารดาเป็นคนพม่า จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย แต่เลิกกัน (ไม่ได้จดทะเบียนหย่า) แยกกันอยู่ตั้งแต่บุตรยังเล็ก ตอนนีตามหาบิดาไม่พบ เอกสารของบุตร เช่น สติบัตรอยู่กับบิดา มารดาสามารถยื่นคำขอให้บุตรทำบัตรฯ ครั้งแรก ได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด

คำตอบ การขอมีบัตรครั้งแรกของผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปี ให้เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งรับดูแลผู้นั้นอยู่เป็นผู้ยื่นคำขอ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิบุคคลนั้นที่จะยื่นคำขอด้วยตนเอง ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๖ ฉ ดังนั้น มารดาสามารถยื่นคำขอให้บุตรทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกได้ โดยให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ในการนี้เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบหลักฐานสติบัตรจากฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของสำนักทะเบียนกลางกรณีที่ไม่สามารถตรวจจากฐานข้อมูลได้หรือหากไม่มีหลักฐานสติบัตรสามารถใช้หลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จะดำเนินการแจ้งส่วนราชการหรือหน่วยงาน ที่เป็นผู้ออกเอกสารเพื่อให้จัดส่งข้อมูลหรือสำเนาเอกสารดังกล่าวให้โดยเร็ว แต่ถ้าผู้ขอมีบัตรมีความประสงค์จะนำเอกสารหลักฐานนั้นมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง ก็ให้ดำเนินการได้ตามความสมัครใจ แต่หากผู้ขอมีบัตรไม่มีหลักฐานเอกสารดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมีบัตรแทน หรือสอบสวนเจ้าบ้าน

(๔) คำถาม การขอมิบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก บิดา , มารดา อาศัยอยู่ต่างประเทศไม่สามารถดำเนินการยื่นคำร้องขอมิบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกให้บุตรได้ ต้องทำอะไร สามารถนำหนังสือมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินการแทนได้หรือไม่

คำตอบ การขอมิบัตรครั้งแรกของผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปี ให้เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งรับดูแลผู้นั้นอยู่เป็นผู้ยื่นคำขอ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิบุคคลนั้นที่ยื่นคำขอด้วยตนเอง ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๖ ฉ ดังนั้น หากขอมิบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก ซึ่งบิดา มารดา อาศัยอยู่ต่างประเทศไม่สามารถยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวประชาชนให้กับบุตรได้นั้น ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งรับดูแลผู้นั้นอยู่ หรือผู้ขอมิบัตรประจำตัวประชาชนสามารถเป็นผู้ยื่นคำขอมิบัตรบัตรประจำตัวประชาชนด้วยตนเองก็ได้ ซึ่งหากเป็นการขอมิบัตรเป็นครั้งแรก กรณีผู้ขอมิอายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยแสดงหลักฐานสูติบัตร หากไม่มี ให้เรียกหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น แต่หากผู้ขอมิบัตรไม่มีหลักฐานเอกสารดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมิบัตรแทน หรือสอบสวนเจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื้อถือแทน ในกรณีผู้ยื่นคำขอมิบัตรเป็นครั้งแรกไม่ได้ยื่นคำขอภายในกำหนดระยะเวลาต้องมีบัตรและไม่ใช่กรณีได้รับการเพิ่มชื่อในทะเบียนบ้าน ให้เรียกสูติบัตร หากไม่มี ให้เรียกหลักฐานเอกสารที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง (ถ้ามี) และสอบสวนบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมิบัตรแทน หรือสอบสวนเจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื้อถือ ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๕) คำถาม การขอมิบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก (อายุ ๗ ปีบริบูรณ์) กรณีบิดา , มารดา แยกทางกันไม่สามารถติดต่อได้เด็กอยู่กับตา , ยาย ผู้ยื่นคำร้องขอมิบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรกคือใคร

คำตอบ การขอมิบัตรครั้งแรกของผู้ที่มีอายุไม่เกินสิบห้าปี ให้เป็นหน้าที่ของบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลซึ่งรับดูแลผู้นั้นอยู่เป็นผู้ยื่นคำขอ แต่ไม่เป็นการตัดสิทธิบุคคลนั้นที่ยื่นคำขอด้วยตนเอง ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ มาตรา ๖ ฉ ดังนั้น หากขอมิบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก ซึ่งบิดา , มารดา แยกทางกันไม่สามารถติดต่อได้นั้น ผู้ปกครอง บุคคลซึ่งรับดูแลผู้นั้นอยู่หรือผู้ขอมิบัตรประจำตัวประชาชนสามารถเป็นผู้ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวประชาชนด้วยตนเองก็ได้โดยยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่พร้อมแสดงหลักฐานสูติบัตร หากไม่มี ให้เรียกหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น แต่หากผู้ขอมิบัตรไม่มีหลักฐานเอกสารดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนบุคคลซึ่งมีหน้าที่ยื่นคำขอมิบัตรแทน หรือสอบสวนเจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื้อถือแทน ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๖) คำถาม กรณีเด็กอายุ ๗ ปีเต็มบริบูรณ์ ยังไม่ได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนจะผิดกฎหมายหรือไม่ เนื่องจากอาศัยอยู่ที่ประเทศอิตาลี หากไปทำที่สถานทูตไทย ณ ประเทศอิตาลีที่อาศัยอยู่จะได้หรือไม่

คำตอบ ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้บุคคลสัญชาติไทย อายุตั้งแต่ ๗ ปีบริบูรณ์ และมีชื่อในทะเบียนบ้านต้องยื่นคำขอมิบัตรภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่มีอายุครบ ๗ ปีบริบูรณ์ และจะต้องรวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท เมื่อผู้ยื่นคำขอมิบัตรมีอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป และไม่สามารถยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวประชาชน ณ สถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลใหญ่ได้ เนื่องจากคำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๓๗/๒๕๕๕ เรื่อง แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับคำขอมิบัตรได้เฉพาะการขอทำบัตรในกรณีบัตรหมดอายุ บัตรสูญหายหรือถูกทำลาย บัตรชำรุดในสาระสำคัญ ขอมิบัตรในกรณีแก้ไขชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน และกรณีเปลี่ยนแปลงที่อยู่เท่านั้น

(๗) คำถาม กรณีทำบัตรฯ เด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ทำครั้งแรกและผมจะพาเด็กมาทำเองทะเบียนบ้านอยู่ต่างจังหวัด เด็กเรียนกรุงเทพ ผมเป็นเจ้าของบ้านที่เด็กอยู่ สามารถพาเด็กมาทำบัตรฯ ได้หรือไม่ครับ ไม่มีพ่อแม่ ผมรับเด็กมาดูแล (ผมมีศักดิ์เป็นตาของเด็ก)

คำตอบ แนวทางปฏิบัติในการให้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ในกรณีผู้ขอมมีบัตรเป็นครั้งแรก ไม่ได้ยื่นคำขอมมีบัตรภายในกำหนดระยะเวลา ๖๐ วันนับแต่อายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ ให้ผู้ขอมมีบัตรแสดงเอกสารสูติบัตร หากไม่มีให้แสดงหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น และเตรียมพยานบุคคล เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้ที่รับดูแลผู้ขอมมีบัตรอยู่ เจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื่อถือ เพื่อให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับผู้ขอมมีบัตร ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๕๙ ประกอบข้อ ๑๑ (๑) วรรคสอง ทั้งนี้ สามารถขอดำเนินการได้ ณ สถานที่ยื่นคำขอมมีบัตร (ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต สำนักงานเทศบาล ศาลาว่าการเมืองพัทยา ที่มีการบริการจัดทำบัตรฯ) แห่งใดก็ได้ทั่วประเทศ

(๘) คำถาม ข้าพเจ้าอายุ ๔๖ ปี ไม่เคยมีบัตรประจำตัวประชาชน ถ้าจะทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก สามารถทำที่ต่างจังหวัดได้ไหมคะ เพราะแม่อยู่ต่างจังหวัดไม่ได้อยู่ที่บ้านเกิดคะ

คำตอบ แนวทางปฏิบัติในการให้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ในกรณีผู้ขอมมีบัตรเป็นครั้งแรก ไม่ได้ยื่นคำขอมมีบัตรภายในกำหนดระยะเวลา ๖๐ วันนับแต่อายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ ให้ผู้ขอมมีบัตรแสดงเอกสารสูติบัตร หากไม่มีให้แสดงหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น และเตรียมพยานบุคคล เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้ที่รับดูแลผู้ขอมมีบัตรอยู่ เจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื่อถือ เพื่อให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับผู้ขอมมีบัตร ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๕๙ ประกอบข้อ ๑๑ (๑) วรรคสอง ทั้งนี้ สามารถขอดำเนินการได้ ณ สถานที่ยื่นคำขอมมีบัตร (ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต สำนักงานเทศบาล ศาลาว่าการเมืองพัทยา ที่มีการบริการจัดทำบัตรฯ) แห่งใดก็ได้ทั่วประเทศ

(๙) คำถาม ในการดำเนินการขอทำบัตรประจำตัวประชาชนครั้งแรก สำหรับเด็กที่มารดาเป็นคนต่างชาติ (บิดาเป็นคนไทย) มารดากำเป็นต้องไปยืนยันตัวตนด้วยหรือไม่ เจ้าบ้านในรายการทะเบียนบ้านต้องไปด้วยหรือไม่ (เด็กมีชื่อในสำเนาทะเบียนบ้าน มีสูติบัตรไทยและมีพาสปอร์ตไทยแล้ว)

คำตอบ แนวทางปฏิบัติในการให้บริการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน ในกรณีผู้ขอมมีบัตรเป็นครั้งแรก ต้องยื่นคำขอมมีบัตรภายในกำหนดระยะเวลา ๖๐ วันนับแต่อายุครบเจ็ดปีบริบูรณ์ ให้ผู้ขอมมีบัตรแสดงเอกสารสูติบัตร หากไม่มีให้แสดงหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง เป็นต้น กรณีไม่สามารถแสดงเอกสารข้างต้นให้เตรียมพยานบุคคล เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้ที่รับดูแลผู้ขอมมีบัตรอยู่ เจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื่อถือ เพื่อให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับผู้ขอมมีบัตร ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๕๙ วรรคแรก ประกอบข้อ ๑๑ (๑) วรรคหนึ่ง

ในกรณีผู้ยื่นคำขอมมีบัตรเป็นครั้งแรก ไม่ได้ยื่นคำขอมภายในกำหนดระยะเวลา ๖๐ วัน ให้ผู้ขอมมีบัตรแสดงเอกสารสูติบัตร หากไม่มีให้แสดงหลักฐานเอกสารอื่นที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น สำเนาทะเบียนนักเรียน ใบสุทธิ ประกาศนียบัตร หนังสือเดินทาง และเตรียมพยานบุคคล เช่น บิดา มารดา ผู้ปกครอง ผู้ที่รับดูแลผู้ขอมมีบัตรอยู่ เจ้าบ้าน หรือบุคคลผู้นำเชื่อถือ เพื่อให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับผู้ขอมมีบัตร ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ ข้อ ๕๙ วรรคแรก ประกอบข้อ ๑๑ (๑) วรรคสอง

๓. กรณีบัตรเติมหมดอายุ

(๑) คำถาม ข้าพเจ้ายื่นคำขอมิบัตรประจำตัวประชาชน กรณีบัตรหมดอายุเกิน ๖๐ วัน ที่สำนักงานทะเบียนเขตและอำเภอ เสียค่าปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท ไซ้ใหม่ครบ ของข้าพเจ้าเสียค่าปรับ ๑๑๐ บาท กรณีนี้ถูกต้องไหมครับ

คำตอบ ในการขอมิบัตรใหม่ กรณีบัตรเติมหมดอายุ ผู้ถือบัตรเติมที่หมดอายุสามารถยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่บัตรเติมหมดอายุหรือภายใน ๖๐ วันก่อนวันที่บัตรเติมหมดอายุ โดยไม่เสียค่าปรับ แต่ในกรณีที่ผู้ถือบัตรไม่ยื่นคำขอมิบัตรใหม่ภายในระยะเวลาดังกล่าว ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๐๐ บาท ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๑ วรรคสอง ดังนั้น หากผู้ยื่นคำขอมิบัตรใหม่ในกรณีดังกล่าว เสียค่าปรับเกินกว่า ๑๐๐ บาท ย่อมไม่ถูกต้องตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๔.๒/ว ๔๗๖๗ ลว. ๒๐ สิงหาคม ๒๕๕๘ เรื่องแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยบัตรประจำตัวประชาชน

(๒) คำถาม ๒ ขอสอบถามว่า กรณีไปขอทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ เนื่องจากหมดอายุ สามารถขอรับคืนบัตรประจำตัวประชาชนใบเดิมได้ไหมคะ

คำตอบ ไม่สามารถขอรับบัตรประจำตัวประชาชนใบเดิมคืนได้ เนื่องจากตามกฎหมายฉบับที่ ๑๘ (พ.ศ. ๒๕๔๖) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ออกตามความในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้อ ๘ วรรคสอง กำหนดว่า การออกบัตรใหม่หรือการเปลี่ยนบัตร ในกรณีบัตรเติมหมดอายุหรือบัตรชำรุดในสาระสำคัญ หรือในกรณีที่ผู้ถือบัตรเปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือเปลี่ยนชื่อตัวและชื่อสกุล หรือเปลี่ยนที่อยู่ ก่อนมอบบัตรใหม่ให้แก่ผู้ขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกบัตรคืนจากผู้ขอด้วย ตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๒/ว ๔๗๘๘ ลว. ๑๐ มกราคม ๒๕๕๔ เรื่องซักซ้อมแนวทางปฏิบัติตามมาตรการบริหารจัดการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอนเนกประสงค์

(๓) คำถาม กรณีบัตรประจำตัวประชาชนหมดอายุเกิน ๖๐ วัน ตามที่กฎหมายกำหนด ต้องใช้เอกสารในการขอมิบัตรประจำตัวประชาชนใบเติมที่หมดอายุอย่างเดียวได้หรือไม่

คำตอบ ในการขอมิบัตรใหม่ กรณีบัตรเติมหมดอายุ ผู้ถือบัตรเติมที่หมดอายุสามารถยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยแสดงหลักฐานบัตรเติมที่หมดอายุ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบประวัติการจัดทำบัตรในฐานข้อมูลทะเบียนบัตร โดยจะตรวจสอบภาพใบหน้าของผู้ขอมิบัตรและทำการเปรียบเทียบ ผ่านทางระบบการจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เมื่อระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะพิจารณาอนุญาตให้ทำบัตรโดยไม่เรียกหลักฐานเอกสารอื่นใดจากผู้ขอมิบัตรตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๔) คำถาม ข้าพเจ้าอายุครบ ๗๐ ปี วันที่ ๑๕ พ.ศ. ๒๕๖๕ บัตรหมดอายุ ๑๔ พ.ศ. ๒๕๖๕ ต้องต่ออายุบัตรใหม่ครับ วันเกิด ๑๕ พ.ศ. ๒๔๙๕

คำตอบ ตามมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้ผู้มีสัญชาติไทยซึ่งมีอายุเจ็ดสิบบริบูรณ์ แต่ไม่เกินเจ็ดสิบบริบูรณ์และมีชื่อในทะเบียนบ้านต้องมีบัตรประจำตัวประชาชนตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ดังนั้น จากข้อเท็จจริงที่ผู้ถามอ้างว่าในวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕ จะเป็นวันที่บัตรหมดอายุ และตนเองมีอายุครบ ๗๐ ปีบริบูรณ์ จึงเป็นเหตุให้ผู้ถามพ้นจากสภาพบังคับตามกฎหมายบัตรประจำตัวประชาชน จึงไม่ต้องขอมิบัตรใหม่อีกตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๕ เป็นต้นไป ทั้งนี้ หากผู้ถามประสงค์จะขอมิบัตรใหม่ เช่น กรณีบัตรสูญหาย ก็สามารถดำเนินการได้ตามมาตรา ๕ วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๕) คำถาม ขอสอบถามการนับระยะเวลาการขอมีบัตรและขอเปลี่ยนบัตรกรณีบัตรหมดอายุ ตามที่ระบุในบัตร และยังสามารถใช้ได้ต่อไปจนถึงวันครบรอบวันเกิดนั้น เช่น ผมทำบัตรวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ บัตรหมดอายุวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ จะต้องขอมีบัตรใหม่วันที่เท่าไร และมีแนวทางปฏิบัติอย่างไร

คำตอบ ตามมาตรา ๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้บัตรใช้ได้นับแต่วันออกบัตรและมีอายุแปดปีนับแต่วันเกิดของผู้ถือบัตรที่จะถึงกำหนดภายหลังจากวันออกบัตร ดังนั้น จากคำถามที่ให้ข้อมูลว่าได้ทำบัตรในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ และบัตรหมดอายุวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ หมายความว่า ผู้ถามได้ขอทำบัตรในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๙ (บัตรใช้ได้ นับแต่วันออกบัตร) บัตรจะเริ่มนับอายุบัตรเป็นระยะเวลาแปดปี ตั้งแต่วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ (วันเกิดของผู้ถือบัตรที่ถึงกำหนดภายหลังจากวันออกบัตร) บัตรจึงหมดอายุในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ (ก่อนวันเกิดผู้ถือบัตรหนึ่งวัน) และผู้ถามสามารถขอมีบัตรใหม่ได้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๗ (ภายในหกสิบวันก่อนวันที่บัตรเดิมหมดอายุ) จนถึงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๖๘ (ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่บัตรเดิมหมดอายุ) ตามมาตรา ๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๖) คำถาม ถ้าข้าพเจ้าทำบัตรประจำตัวประชาชน (บัตรฯ) เก่าไม่หาย) แต่ต้องการเก็บบัตรฯ เก่าไว้จะได้ไหมคะ (เพราะเจ้าหน้าที่เจาะรูทำลายบัตรฯ)

คำตอบ กรณีบัตรประจำตัวประชาชนหมดอายุ ผู้ขอมีบัตรจะต้องยื่นคำร้องขอมีบัตรใหม่ภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่หมดอายุ โดยจะนำเอกสารหลักฐานบัตรเดิมที่หมดอายุมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งบัตรประจำตัวประชาชนที่ได้รับคืนหรือเรียกคืนจากผู้ขอมีบัตรใหม่หรือเปลี่ยนบัตรทุกกรณี พนักงานเจ้าหน้าที่จะจำหน่ายโดยการเจาะรูบนตัวบัตรและต้องเก็บรวบรวมไว้เพื่อให้สะดวกต่อการค้นหาและตรวจสอบเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี แล้วจึงขออนุมัติทำลายต่อไป ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๔๔ และข้อ ๔๖

(๗) คำถาม ข้าพเจ้าทำบัตรประจำตัวประชาชน วันที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๘ บัตรฯ ระบุวันหมดอายุ ๒๙ เม.ย. ๒๕๖๗ ยังใช้บัตรฯ จนบัตรหมดอายุหรือต้องไปทำใหม่ตอนครบ ๘ ปี

คำตอบ ตามมาตรา ๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้บัตรใช้ได้นับแต่วันออกบัตรและมีอายุแปดปีนับแต่วันเกิดของผู้ถือบัตรที่จะถึงกำหนดภายหลังจากวันออกบัตร ดังนั้น จากคำถามที่ให้ข้อมูลว่าได้ทำบัตรในวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ และบัตรหมดอายุวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๗ หมายความว่า ผู้ถามได้ขอมีบัตรฯ ในวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๘ (บัตรใช้ได้ นับแต่วันออกบัตร) บัตรจะเริ่มนับอายุบัตรเป็นระยะเวลาแปดปี ตั้งแต่วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๙ (วันเกิดของผู้ถือบัตรที่ถึงกำหนดภายหลังจากวันออกบัตร) บัตรจึงหมดอายุในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๗ (ก่อนวันเกิดผู้ถือบัตรหนึ่งวัน) และผู้ถามสามารถขอมีบัตรใหม่ได้ตั้งแต่วันที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ (ภายในหกสิบวันก่อนวันที่บัตรเดิมหมดอายุ) จนถึงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๗ (ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่บัตรเดิมหมดอายุ) ตามมาตรา ๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๘) คำถาม บิดาข้าพเจ้าย้ายมาอยู่กรุงเทพฯ ตั้งแต่เด็ก บ้านเกิดอยู่ต่างจังหวัด ทำบัตรประจำตัวประชาชนหายและไม่เคยกลับไปทำบัตรฯ ใหม่เป็นเวลา ๒๐ กว่าปี เนื่องจากเมื่อก่อนการเดินทางลำบากจึงไม่มีโอกาสกลับไปทำบัตรฯ (หมดอายุ) จะสามารถทำบัตรฯ ได้อย่างไร

คำตอบ การที่ประชาชนไม่ได้ยื่นคำร้องขอมีบัตรใหม่กรณีบัตรเดิมหมดอายุ เนื่องจากบ้านเกิดอยู่ต่างจังหวัด การเดินทางลำบากจึงไม่มีโอกาสกลับไปยื่นคำร้องขอมีบัตรใหม่ (หมดอายุ) บัตรประจำตัวประชาชนหายและไม่เคยกลับไปยื่นคำร้องขอมีบัตรใหม่เป็นเวลา ๒๐ กว่าปี กรณีเช่นนี้สามารถยื่นคำร้องขอมีบัตรใหม่กรณีบัตรสูญหาย ซึ่งตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม โดยพนักงานเจ้าหน้าที่จะพิจารณาดำเนินการเป็น ๒ กรณี คือ

๓) กรณีที่ ๓ การขอมีบัตรใหม่เนื่องจากบัตรสูญหายของผู้เคยจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ และมีข้อมูลเกี่ยวกับบัตรของผู้นั้นในฐานข้อมูลทะเบียนบัตร เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบประวัติการทำบัตร ภาพใบหน้า ผู้ขอมีบัตรและทำการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือผ่านกระบวนการจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์กับฐานข้อมูลทะเบียนบัตร เมื่อระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรดังกล่าวแล้ว เจ้าหน้าที่จะรวบรวมหลักฐานของผู้ขอมีบัตรเสนอพนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณาโดยไม่เรียกหลักฐานเอกสารอื่นได้อีก

๒) กรณีที่ ๒ การขอมีบัตรใหม่เนื่องจากบัตรสูญหายของผู้เคยจัดทำบัตรแต่ไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับบัตรของผู้นั้นในฐานข้อมูลทะเบียนและบัตร เจ้าหน้าที่จะเรียกหลักฐานเอกสารที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีรูปถ่ายของผู้ขอมีบัตร เช่น ใบอนุญาตขับรถยนต์ หนังสือเดินทาง เป็นต้น โดยทำหนังสือแจ้งส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เป็นผู้ออกเอกสารเพื่อให้จัดทำข้อมูลหรือสำเนาเอกสารดังกล่าวให้โดยเร็ว แต่ถ้าผู้ขอมีบัตรมีความประสงค์จะนำเอกสารหลักฐานนั้นมาแสดงต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วยตนเอง ก็ให้ดำเนินการได้ตามความสมัครใจ หรือสอบสวนพยานบุคคลเพิ่มเติมได้เท่าที่จำเป็น หากเชื่อได้ว่าหลักฐานที่ผู้ขอมีบัตรนำมาแสดงนั้นเป็นรายการที่ถูกต้อง ก็จะดำเนินการจัดทำบัตรให้แก่ผู้ขอมีบัตร หากหลักฐานที่นำมาแสดงไม่สามารถยืนยันด้วยบุคคลได้ ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดๆ ก็จะระงับการจัดทำบัตรและแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ขอทราบถึงเหตุผลที่ไม่อนุญาตให้ทำบัตร สำหรับการสอบสวนพยานบุคคล ต้องทำบันทึกคำให้การรับรองบุคคลและลงลายมือชื่อผู้ให้ถ้อยคำต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งก่อนการสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่จะเน้นย้ำถึงการให้คำรับรองอันเป็นที่จริงจะมีความผิดฐานแจ้งความอันเป็นเท็จแก่เจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๑๓๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

๔. กรณีบัตรหายหรือบัตรถูกทำลาย

(๑) คำถาม บัตรประจำตัวประชาชนหายและไม่มีเอกสารที่มีรูปอย่างอื่น แต่ทางเจ้าหน้าที่เขตไม่ให้ไปหาผู้ใหญ่บ้านมารับรอง แต่ย้ายออกมาจากภูมิลำเนาเดิมจึงไม่รู้จักใครเลย ไม่ทราบว่าต้องทำอะไร เพราะเจ้าหน้าที่ยืนยันต้องให้คนมารับรอง ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนด้วยระบบคอมพิวเตอร์ กรณีการขอมีบัตรใหม่ กรณีบัตรสูญหายกำหนดไว้ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม กล่าวคือ กรณีผู้ที่เคยจัดทำบัตรที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์และมีข้อมูลเกี่ยวกับบัตรของผู้นั้นในฐานะ ข้อมูลทะเบียนและบัตร ให้ตรวจสอบข้อมูลประวัติการทำบัตรและเปรียบเทียบข้อมูลอัตลักษณ์บุคคลจากฐานข้อมูลทะเบียนและบัตร เมื่อระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรของบุคคลดังกล่าว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่พิจารณา โดยไม่ต้องเรียกหลักฐานเอกสารอื่นได้อีก กรณีระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยมีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบและพิจารณาเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือและภาพใบหน้าที่จัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนและบัตรกับลายพิมพ์นิ้วมือและภาพใบหน้าของผู้ขอมีบัตรด้วยตัวเอง เพื่อยืนยันว่าเป็นบุคคลเดียวกันหรือไม่ และหากการขอมีบัตรใหม่กรณีบัตรเดิมสูญหายรายได้มีความจำเป็นต้องสอบสวนพยานบุคคลให้พนักงานเจ้าหน้าที่สอบสวนเจ้าบ้านหรือบุคคลน่าเชื่อถือได้เท่าที่จำเป็น โดยพยานบุคคลน่าเชื่อถือไม่จำเป็นต้องเป็นข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แต่อย่างใด แต่พยานบุคคลต้องเป็นผู้ที่รู้จักคุ้นเคยกับผู้ขอมีบัตรเป็นอย่างดีและการสอบสวนพยานบุคคลจะเป็นทางเลือกสุดท้ายต่อการตรวจสอบข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ และตรวจสอบพยานหลักฐานอื่นแล้ว

(๒) คำถาม ข้าพเจ้าได้ทำบัตรประจำตัวประชาชนหาย และไม่มีเอกสารที่ทางราชการออกให้ เช่น พาสปอร์ตและใบขับขี่ไปแสดง สามารถใช้สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ได้หรือไม่

คำตอบ การขอมีบัตรใหม่กรณีบัตรประจำตัวประชาชนสูญหาย ถ้าประสงค์จะมีบัตรประจำตัวประชาชน ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยแสดงหลักฐานเอกสารซึ่งมีรูปถ่ายของผู้ถือบัตรและเป็นเอกสารที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ใบอนุญาตขับรถ หนังสือเดินทาง แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้ยื่นคำขอมีบัตรใหม่เคยจัดทำบัตรที่ออกด้วยระบบคอมพิวเตอร์และมีข้อมูลเกี่ยวกับบัตรของผู้นั้นในฐานะ ข้อมูลทะเบียนและบัตร ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕๙ วรรคสอง กล่าวคือ เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบประวัติการทำบัตรประจำตัวประชาชนในฐานะข้อมูลทะเบียนบัตร ว่ามีภาพใบหน้าถูกต้องตรงกับเจ้าของรายการและเมื่อเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วหัวแม่มือขวาและซ้ายผ่านระบบการจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์กับฐานข้อมูลทะเบียนกลางแล้ว หากระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตรของบุคคลดังกล่าว ตามหนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๒/ว ๘๙๕๕ ลว. ๑ เมษายน ๒๕๖๓ เรื่องซักซ้อมแนวทางการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน กรณีบัตรสูญหายหรือถูกทำลาย ข้อ ๒.๒

(๓) คำถาม บัตรประจำตัวประชาชนสูญหายไม่มีเอกสารทางราชการไปยืนยัน และไม่สามารถหาพยานบุคคลไปรับรองได้ สามารถยื่นคำร้องขอมีบัตรประจำตัวประชาชนกรณีสูญหายได้หรือไม่

คำตอบ การขอมีบัตรใหม่เนื่องจากบัตรสูญหาย ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยแสดงหลักฐานเอกสารซึ่งมีรูปถ่ายของผู้ถือบัตรและเป็นเอกสารที่ทางราชการออกให้ได้อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ใบอนุญาตขับรถ หนังสือเดินทาง ทั้งนี้ หากผู้ขอมีบัตรใหม่มิได้นำหลักฐานเอกสารดังกล่าวมาแสดง เจ้าหน้าที่จะตรวจสอบประวัติการจัดทำบัตรในฐานะข้อมูลทะเบียนบัตร โดยจะตรวจสอบภาพใบหน้าของผู้ขอมีบัตร

และทำการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือผ่านทางระบบการจัดทำบัตรด้วยระบบคอมพิวเตอร์ เมื่อระบบแจ้งผลการตรวจสอบโดยไม่มีเหตุปฏิเสธการจัดทำบัตร พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะพิจารณาอนุญาตให้ทำบัตรโดยไม่เรียกหลักฐานเอกสารอื่นใดจากผู้ขอมอบบัตร

สำหรับกรณีผู้ขอมอบบัตรใหม่ที่ไม่ม่มีเอกสารที่ทางราชการออกให้มาแสดง และตรวจสอบไม่พบข้อมูลประวัติการทำบัตรให้นำเจ้าบ้านหรือบุคคลผู้นำเชื้อถือไปให้การรับรองและยืนยันตัวบุคคลว่าเป็นเจ้าของรายการที่แท้จริง ตามระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

(๔) คำถาม กรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ทำบัตรกรณีบัตรหาย ขอทราบว่ามีขั้นตอนการรับแจ้งบัตรหาย บ.ป.๗ ฉบับที่ ๑ เก็บไว้ประกอบด้วยคำขอ บ.ป.๑ ส่วนฉบับที่ ๒ แยกเก็บในแฟ้มต่างหากเฉพาะ บ.ป. ถูกต้องหรือไม่(ที่เคยปฏิบัติจะมอบให้กับผู้ทำบัตรฯ ไป ๑ ฉบับ และเก็บแยกไว้ต่างหาก ๑ ฉบับ)

คำตอบ การทำบัตรประจำตัวประชาชนกรณีบัตรหาย เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่อนุญาตให้ทำบัตรกรณีบัตรหาย ก็จะบันทึกการรับแจ้งเอกสารเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนสูญหายหรือถูกทำลาย (บ.ป.๗) เสร็จเรียบร้อยแล้วระบบการทำบัตรจะพิมพ์ บ.ป. ๗ ออกมา ๒ ฉบับ โดยมอบให้ผู้แจ้งเก็บไว้ ๑ ฉบับ โดยปฏิบัติตามหนังสือ กรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๔.๒/ว ๑๑๖๐ ลงวันที่ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๑ เรื่องแนวทางการบันทึกการรับแจ้งเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนสูญหายหรือถูกทำลาย

๕. กรณีบัตรชำรุดในสาระสำคัญ

(๑) คำถาม ข้าพเจ้าไปติดต่อโรงพยาบาลและธนาคาร เจ้าหน้าที่ได้นำบัตรประจำตัวประชาชนของข้าพเจ้าเสียบกับเครื่องอ่านบัตร ปรากฏว่า อ่านข้อมูลบัตรประจำตัวประชาชนไม่ได้ เจ้าหน้าที่แจ้งว่าบัตรประจำตัวประชาชนไม่สามารถอ่านข้อมูลได้ ให้ไปทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ จึงได้ไปทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ที่เทศบาล เจ้าหน้าที่ได้นำบัตรประจำตัวประชาชนเสียบเครื่องอ่านบัตร ปรากฏว่า สามารถอ่านข้อมูลได้ เจ้าหน้าที่แจ้งว่าบัตรประจำตัวประชาชนยังสามารถใช้ได้ ถ้าต้องการทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ ต้องเสียค่าธรรมเนียม ๓๐๐ บาท ข้าพเจ้าต้องทำอะไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลและธนาคารได้นำบัตรประจำตัวประชาชนเสียบกับเครื่องอ่านบัตร ปรากฏว่า อ่านข้อมูลในบัตรประจำตัวประชาชนไม่ได้ อาจเกิดจากหน่วยงานที่ให้บริการประชาชน ไม่ดำเนินการปรับปรุงโปรแกรมสำหรับการเข้าถึงข้อมูลในหน่วยความจำ (Library SCAPI) ของบัตรประจำตัวประชาชนตามที่กรมการปกครองแจ้งให้ปรับปรุง ทำให้ไม่สามารถอ่านข้อมูล ในหน่วยความจำประจำตัวประชาชนในแต่ละรุ่นได้ (ส่วนใหญ่มักเกิดกับโรงพยาบาล และธนาคารของหน่วยงานเอกชน ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับฐานข้อมูลกลางภาครัฐแบบเรียลไทม์ได้) ดังนั้น บัตรประจำตัวประชาชนที่หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่จัดทำบัตรประจำตัวประชาชนได้ตรวจสอบพบว่า สามารถอ่านข้อมูลได้หรือใช้งานได้ตามปกติ ไม่ควรเป็นเหตุให้ประชาชนต้องยื่นขอทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ เพราะเป็นปัญหาจากเครื่องอ่านบัตรของหน่วยงานที่ประชาชนไปขอรับบริการดังกล่าว

๖. การขอตรวจหลักฐานหรือคัดรับรองสำเนารายการเกี่ยวกับบัตร

(๑) คำถาม ข้าพเจ้าต้องการสอบถามหมายเลขหลังบัตรประจำตัวประชาชนของตนเอง สามารถยื่นตรวจสอบได้ที่ไหนบ้างขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ตามกฎกระทรวง การขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๕ ผู้ถือบัตร และผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงของผู้ถือบัตร สามารถยื่นคำขอตรวจหลักฐานรายการ หรือ ข้อมูลเกี่ยวกับบัตร ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในวันเวลาราชการ ณ สถานที่ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักบริการที่ ๑ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ตั้งอยู่วังโยธา ถนนนครสวรรค์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และสำนักบริการที่ ๒ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ตั้งอยู่ที่อาคารกรมการปกครอง คลอง ๔ อำเภอสาธุสภา จังหวัดปทุมธานี

๒. ที่ทำการปกครองจังหวัด ทุกจังหวัด

๓. สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

๔. ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ และสำนักงานเขตทุกเขต

๕. ศาลาว่าการเมืองพัทยา

๖. สำนักงานเทศบาลที่เปิดให้บริการงานบัตรประจำตัวประชาชนทุกแห่ง

(๒) คำถาม มารดาเสียชีวิต จะนำหลักฐานไปเบิกเงินค่าประกันที่ทำไว้กับหมู่บ้าน ค่าช่วยเหลือการจัดงานศพแต่หน่วยงานดังกล่าวต้องการหลักฐานสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ตายแนบไปด้วย แต่ข้าพเจ้า หาบัตรประจำตัวประชาชนของมารดาไม่พบ คาดว่าน่าจะสูญหายไปช่วงเวลาที่จัดงานศพ กรณีนี้ต้องทำอะไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ ตามกฎกระทรวง การขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้กำหนดให้ "ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง" หมายถึง คู่สมรส บุพการีและสืบสันดานของผู้ถือบัตรคั้งนั้น ผู้สืบสันดาน (บุตร) ของผู้ถือบัตร (มารดาที่เสียชีวิต) สามารถยื่นคำขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรของผู้ถือบัตรที่เสียชีวิต ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในวันเวลาราชการ ณ สถานที่ ดังต่อไปนี้

๑. สำนักบริการที่ ๑ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ตั้งอยู่ที่วังโยธา ถนนนครสวรรค์ เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร และสำนักบริการที่ ๒ สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ตั้งอยู่ที่อาคารกรมการปกครอง คลอง ๔ อำเภอสาธุสภา จังหวัดปทุมธานี

๒. ที่ทำการปกครองจังหวัดทุกจังหวัด

๓. สำนักงานปกครองและทะเบียน สำนักปลัดกรุงเทพมหานคร

๔. ที่ว่าการอำเภอหรือกิ่งอำเภอ และสำนักงานเขตทุกแห่ง

๕. ศาลาว่าการเมืองพัทยา

๖. สำนักงานเทศบาลที่เปิดให้บริการงานบัตรประจำตัวประชาชนทุกแห่ง

(๓) คำถาม ข้าพเจ้าได้ติดต่อสำนักทะเบียนอำเภอเพื่อขอคัดรายการบัตรประจำตัวประชาชนของผู้เสียชีวิตเนื่องจากขอเบิกเงินกับ ธกส. กรณีบัตรประจำตัวประชาชนใบเดิมของผู้เสียชีวิตหาย แต่ทางสำนักทะเบียนอำเภอไม่คัดรายการบัตรประจำตัวประชาชนให้โดยให้เหตุผลว่า เป็นบุคคลเสียชีวิตแล้วข้าพเจ้าต้องทำอะไร จึงสามารถนำเอกสารไปยื่นกับ ธกส. ได้ครับ

คำตอบ การขอคัดรายการบัตรประจำตัวประชาชนนั้น ตามกฎกระทรวงการขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๕ กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง กล่าวคือ คู่สมรส บุพการี และผู้สืบสันดานของผู้ถือบัตร สามารถขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรหรือจะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ถ่ายเอกสารหรือคัดและรับรองสำเนาข้อมูลดังกล่าว ดังนั้น หากผู้ยื่นคำขอเป็นผู้มี

ส่วนได้เสียโดยตรงย่อมสามารถขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรหรือจะขอให้พนักงานเจ้าหน้าที่ ถ่ายเอกสารหรือคัดและรับรองสำเนาข้อมูลดังกล่าวได้ ตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๐ และระเบียบกรมการปกครอง ว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๔ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๔ วรรค ๓

(๔) คำถาม กรณีบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าของรถหายไป ผมเป็นผู้ซื้อจะขอคัดสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ เพื่อใช้โอนรถจะได้ไหมครับ ต้องใช้เอกสารอะไรบ้างครับ

คำตอบ กรณีบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าของรถหาย ผู้ซื้อรถจะขอคัดสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าของรถเพื่อใช้โอนรถได้หรือไม่ นั้น จะต้องพิจารณาว่าบุคคลที่จะขอคัดรายการหรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงการขอตรวจหลักฐาน รายการ หรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๓ ได้กำหนดให้ผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง หมายความว่ารวมถึง คู่สมรส บุพการี และผู้สืบสันดานของผู้ถือบัตร ดังนั้น หากผู้ซื้อไม่ได้เป็นคู่สมรส บุพการี และผู้สืบสันดาน ของเจ้าของรถหรือผู้ถือบัตร ก็ไม่สามารถขอคัดรายการหรือข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนได้

(๕) คำถาม ต้องการทราบว่าบัตรประจำตัวประชาชนที่ออกใหม่ล่าสุด ออกให้ที่ใดเราสามารถเช็คได้จากหมายเลขคำขอได้รูปถ่ายได้ไหมครับ

คำตอบ ในเบื้องต้นผู้ถือบัตรสามารถตรวจสอบสถานที่ออกบัตรได้จากหมายเลขคำขอได้รูปถ่ายในบัตรประจำตัวประชาชน โดยเลข ๔ หลักด้านหน้าจะแสดงถึงสำนักทะเบียนที่ออกบัตร กรณีผู้ถือบัตรไม่ทราบว่า เป็นเลขรหัสของสำนักทะเบียนใด ผู้ถือบัตรสามารถยื่นคำขอเพื่อตรวจ หรือคัดรับรองข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนของตนเองได้ ซึ่งแบบรับรองข้อมูลเกี่ยวกับบัตรประจำตัวประชาชนที่คัดรายการจากฐานข้อมูลทะเบียนบัตรประจำตัวประชาชน (บ.ป.๔) จะปรากฏข้อมูลสถานที่ยื่นคำขอมิบัตรประจำตัวประชาชนของบัตรนั้น ๆ โดยสามารถยื่นคำร้อง ณ ที่ว่าการอำเภอ เขต เทศบาล และเมืองพัทยา

(๖) คำถาม กรณีพิมพ์แบบการยื่นภาษีไม่ได้โดยข้อความขึ้นว่า โปรดตรวจสอบเลขหลังบัตรประจำตัวประชาชนไม่ถูกต้อง ซึ่งทำการตรวจดูเลขหลังบัตรหลายครั้งแล้วว่าถูกต้อง คีย์ไม่ผิดแน่นอน อยากทราบว่า เป็นเพราะเหตุใดและจะต้องทำอย่างไร

คำตอบ กรณีพิมพ์แบบการยื่นภาษีเงินได้ ของกรมสรรพากร โดยให้ประชาชนยืนยันตัวตนโดยพิมพ์เลขหลังบัตรประจำตัวประชาชนด้วยนั้น ซึ่งจากกรณีดังกล่าว อาจแยกเป็นสองกรณี คือ

๑. อ่านตัวอักษรหลังบัตรผิด เช่น หลังบัตรระบุ ME๐ (เอ็ม อี ศูนย์) พิมพ์เป็น ME๐ (เอ็ม อี โอ) ระบบจะมีข้อความขึ้นว่า โปรดตรวจสอบเลขหลังบัตรประจำตัวประชาชนไม่ถูกต้อง กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นบ่อยครั้งโดยประชาชนก็ไม่ทราบว่าตนเองพิมพ์ผิด

๒. ประชาชนเจอบัตรประชาชนใบเก่าที่คิดว่าหายไปแล้ว และนำกลับมาใช้อีกครั้ง โดยพิมพ์เลขหลังบัตรประจำตัวประชาชนใบนั้น ระบบก็จะมีข้อความขึ้นว่า โปรดตรวจสอบเลขหลังบัตรประจำตัวประชาชนไม่ถูกต้อง เช่นกัน

(๗) คำถาม กรณี น.ส.เอ มีบัตรประจำตัวประชาชน ๒ ใบ ได้ไปยื่นคำร้องขอคัดทะเบียนบ้านโดยใช้บัตรประจำตัวประชาชนใบเก่าให้กับเจ้าหน้าที่ แต่เจ้าหน้าที่แจ้งว่าไม่ใช่บัตรฯ ใบล่าสุด น.ส.เอ จึงได้นำบัตรฯ อีกใบส่งให้กับเจ้าหน้าที่ โดยเจ้าหน้าที่ได้ยึดใบเก่าไว้และแจ้งว่าให้ใช้บัตรฯ ใบล่าสุดเท่านั้น จึงได้ยึดบัตรฯ ใบเก่าไว้ อยากทราบว่าเจ้าหน้าที่มีสิทธิ์ยึดบัตรฯ ใบเก่าไว้ได้หรือไม่ และมีแนวทางการปฏิบัติอย่างไรสำหรับกรณีนี้

คำตอบ กรณีที่ประชาชนนำบัตรประจำตัวประชาชนใบเดิม ซึ่งไม่ใช่บัตรฯ ใบปัจจุบันมาใช้ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ที่จะเกิดขึ้นได้จากกรณีที่ประชาชนนำบัตรใบเดิมที่ได้มีการแจ้งหายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้แล้วนำมาใช้งานอีกครั้ง เนื่องจากการออกบัตรในกรณีบัตรหมดอายุ บัตรชำรุดในสาระสำคัญ เปลี่ยนชื่อตัว ชื่อสกุล หรือเปลี่ยนชื่อตัวและชื่อสกุล หรือเปลี่ยนที่อยู่ ก่อนมอบบัตรใบใหม่ให้ผู้ขอมีบัตรพนักงานเจ้าหน้าที่ จะดำเนินการเรียกบัตรเดิมคืนจากประชาชนทุกครั้ง ตามแนวทางปฏิบัติที่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ฉบับที่ ๓๘ (พ.ศ.๒๕๔๒) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมออกตามความในพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ ข้อ ๑๑ ในประเด็นเรื่องเจ้าหน้าที่ยึดบัตรใบเดิม ซึ่งไม่ใช่บัตรฯ ใบปัจจุบันมาใช้ในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่นั้น ไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง และระเบียบกรมการปกครองว่าด้วยการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ.๒๕๕๔ มิได้ให้อำนาจหรือกำหนดแนวทางปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวไว้แต่อย่างใด และเป็นความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ถือบัตรเมื่อได้มีการนำบัตรใบเดิม (เอกสารราชการ) ที่ได้มีการแจ้งหายไว้แล้วไปใช้ในการทำธุรกรรมต่าง ๆ

๗. อื่นๆ

(๑) **คำถาม** ประชาชนที่ได้รับเงินสวัสดิการแห่งรัฐ จะนำบัตรประจำตัวประชาชนไปทิ้งไว้ ณ ร้านค้าเพื่อหอยเอาสินค้า ร้านค้าจะขอยึดบัตรประจำตัวประชาชนทิ้งไว้ อยากทราบว่า ประชาชน และร้านค้า มีความผิดหรือไม่ หากมีความผิดมีความผิดอย่างไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

คำตอบ กรณีร้านค้าจะขอยึดบัตรประจำตัวประชาชนทิ้งไว้ ณ ร้านค้า เพื่อหอยเอาสินค้า เจ้าของร้าน อาจเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๕ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฐานผู้ใดเอาไปเสียหรือยึดไว้ซึ่งบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับของผู้อื่นเพื่อประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน และปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และประชาชน ผู้ถือบัตรอาจเป็นผู้กระทำความผิดตามมาตรา ๑๖ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ หากเจ้าของร้านค้านำบัตรไปใช้ในทางทุจริต ฐานผู้ใดยินยอมให้ผู้อื่นนำบัตรหรือใบรับหรือใบแทนใบรับของตนไปในทางทุจริต ต้องระวางโทษ จำคุกตั้งแต่สามเดือนถึงสามปี หรือปรับตั้งแต่ห้าพันบาทถึงหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ กรณีประชาชนผู้ถือบัตรไม่สามารถแสดงบัตรเมื่อเจ้าพนักงานตรวจบัตรผู้มีอำนาจได้ขอตรวจบัตร จะมีความผิดตามมาตรา ๑๗ แห่งพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินสองร้อยบาท

(๒) **คำถาม** บัตรประจำตัวประชาชนหมดอายุสามารถใช้ในการเลือกตั้งได้หรือไม่

คำตอบ หลักฐานที่ใช้ในการเลือกตั้งย่อมเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง โดยบัตรประจำตัวประชาชนที่หมดอายุสามารถใช้เป็นหลักฐานแสดงตนเพื่อขอใช้สิทธิเลือกตั้งได้ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๔๖ ตามระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๕๑ และระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๙๒

(๓) **คำถาม** กรณีที่มีคนแอบนำบัตรประจำตัวประชาชนเราไปใช้ทำธุรกรรมทางการเงินในการเบิกเงินทางธนาคาร สมัคมอเงินกู้ต่าง ๆ เราสามารถที่จะยื่นคำร้องขอทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่ได้หรือไม่ เพื่อเป็นการป้องกันมิจลาชีพที่นำบัตรประจำตัวประชาชนเราไปใช้ ในกรณีนี้เราจะบอกว่าทำบัตรประจำตัวประชาชนในกรณีใด

คำตอบ การยื่นคำร้องขอทำบัตรประจำตัวประชาชนใหม่อันเนื่องมาจากกรณีป้องกันมิจลาชีพ นำบัตรประจำตัวประชาชนไปใช้นั้น ไม่มีในกระบวนการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนตามกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการใด ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๖ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขอมีบัตรใหม่ และขอเปลี่ยนบัตรไว้ ดังนี้

๑) ผู้ถือบัตรที่บัตรเดิมหมดอายุ ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๖๐ วัน นับแต่บัตรเดิมหมดอายุ หรือจะยื่นคำขอมีบัตรใหม่ภายใน ๖๐ วันก่อนวันที่บัตรหมดอายุก็ได้

๒) ผู้ถือบัตรต้องมีบัตรใหม่หรือขอเปลี่ยนบัตร ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน ๖๐ วันนับแต่บัตรหายหรือถูกทำลาย บัตรชำรุดในสาระสำคัญ การขอแก้ไขชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อตัวและชื่อสกุลในทะเบียนบ้าน และผู้ถือบัตรที่มีการย้ายที่อยู่จะขอเปลี่ยนบัตรได้